

Domme fra Christian III's Tid angaaende kirkelige Forhold.

(Fortsættelse).

Ved **Holger Fr. Rørdam.**

25.

1543. 17de April. Dom i en Sag om en Toft og tre Markgulds Jord, som paastodes at tilhøre Gaverslund Præstegaard i Holmynds (nu Holmands) Herred, men angaaende hvilken Jord Palle Splid i sin Tid havde erhvervet Dom af nogle af Danmarks Riges Raad, at Herligheden og Forsvaret tilhørte ham. Denne Dom underkjendtes nu, og Jorden tilkjendtes Præstegaarden. Flere af de tidligere Præster i Gaverslund og en Official i Holmands Herred nævnes i Dommen.

Wor skickit for oss paa vort retther ting oss elsk^e Anders Hansen¹⁾ til Sellerup wor mandt oc tiener paa then ene, oc Per Jepsen fuldmyndig paa oss elsk^e frue Helwigs wegne til Nesagergaardt²⁾, paa then anden side, oc wor i dag theris rette siette wghe dag at møde i then sag, som the for oss paa begge sider bestode, oc tiltallit for^{ne} Anders Hansen paa Gaffuerslundt prestegaardts wegne for^{ne} Peder Jepsen paa fru Helwigs wegne for en tofft kaldis Bryndstofft oc for iij marks gulds iordt paa Huilsbierge oc Andekier marck, met hues atkom fru Helwig ther paa haffuer, som handt haffuer loglig wdeschit aff fru Helwig oc hinnis lagewerrig, oc beretthe, at samme tofft oc iordt haffuer weridt til Gaffuers-

¹⁾ Lindenov († 1562), Dansk Atlas V, 928.

²⁾ Denne Gaard kjendes ikke, men Fru Helvig Krabbe, Enke efter Palle Splid, ejede ellers Mindstrup i Hvejsel Sogn (Danske Atlas V, 1005—6).

lunt prestegaardt wtj langtiidt, som handt wilde giøre bewiseligt met breff og segel, indtil saa lenge Her Tyge Krabbe fick ther en dom paa, paa Palli Spliids wegne, aff noger aff Danmarcks rigis raadt: oc haffuer siden giort hinder ther paa oc holdet seg herligheden til therwtaff, oc ey the breffue oc beuisning, hand ther paa haffuer, then tiidt i retthe wor, ther samme dom gick. Ther til suarede for^{ne} Peder Jensen paa fru Helwigs wegne, at hun ligger paa sin sotteseng, saa hun her ey møde kunde at gange i nogen retthergang, som hand wilde bewise met breff og segel; dog gaff hand seg wtj retthe wtj then sag, oc mente, at fru Helwig burde at haffue herlighed oc forsvar aff samme tofft oc iordt, som hennis foreldrene skulde haffue giffuit til Gaffuerslunt kyrcke, oc i retthe lagde et tings wittne aff Holmynds herritzting, wtgiffuit i thette nest forgangne aar, lydendis, at en frue wedt naffn fru Marine Huithoffuitz schulde haffue giffuit samme tofft til Gaffuerslunt kyrcke met iij march gulds iordt liggendis paa Andekier oc Huilsbierge marck etc. Dog bemeler samme tings wittne icke, at samme fru Marine skulde høre fru Helwig til eller were aff hennis foreldrene. Tisligeste i retthe lagde for^{ne} Peder Jensen paa fru Helwigs wegne en dom wtgiffuit i Kolling wnder Guds aar Mdxxiij, lydendis at Her Niels Stygge, Her Niels Clausen, Her Iuer Munk biscopper met flere aff rigens raadt hagde tildømt for^{ne} iordt til Palli Spliids gaardt, som Thomes Nielsen iboer, for saadan wttgiffit til Gaffuerslunt kyrcke, som ther pleyede aff att gange etc., som samme dom ythermere wttwiser oc indeholder. Dog findis icke wtj samme dom, at ther wor nogen gienswar eller breffue oc bewisning emodt Her Tyge Krabbe, ther samme dom gick. Ther til suaridt for^{ne} Anders Hansen oc i retthe lagde høgborne førstis konning Hansis, wor kiere herre faderbroders stadfestelse breff wdgiffuit wdj Weyle wnder Guds aar Mdvj, lydendes paa samme Bryndstofft oc tre marchgulds iordt offuer Andkier oc Huilsbierge march etc. Oc mente, at epther thi hans naade hagde stadfestit the breffue ther paa

wore, at rigens raad icke hagde burt at dømme paa then sag i konning Hansis frauærilse: eller oc then sag hagde indkommen for wor oc rigens canceler, oc mente, at then dom icke burde at komme hannum til skade, ephtherthi her wor ingen aff hans bewisning then tiidt tilstæde, som samme dom oc klarligen wttwiser. Oc i retthe lagde et sogne wittne aff Gaffuerslundt sogne steffne wnder Guds aar Mcdxcviij°, lydendis at xxiiij mendt hagde wuttnet, at samme tofft oc iordt hagde weridt brugt til Gaffuerslundt præste gaardt wlast oc wkierdt i xl aar oc mere etc. Tisligeste i retthe lagde Anders Hansen et breff, som Her Mattis Glambæck, then tiidt Officiall i Holmynds herrit, hagde wttgiffuit wnder Guds aar Mdv, lydendis att Thomes Nielsen i Huilsbierge hagde ther wuttnet paa sin helgens eedt, at hand aldrig hagde fest for^{ne} iordt aff andre wden aff Her Staffen, som then tiidt wor sognepræst til Gaffuerslundt kircke, oc gaff hannum aarlig skyldt ther aff oc ingen anden etc. Item et andet beseglidt pergmets breff met sex hengendis indsegle wttgiffuit wnder Guds aar Mdvij, lydendis at iiij gamble dannemendt aff Gaffuerslundt sogen hagde wuttnet for for^{ne} officialis dom oc bedett thennom saa Gudt hielpe, at for^{ne} iordt met all sin tilhøring then hagde Her Staffen i rolig heffdt i xl aar oc mere, oc hand hagde fæst den bort oc ingen anden oc opborit ther skyldt wdaff til Gaffuerslundt præste bordt oc ey til kircken wtj nogre maade etc. Sammeledis i retthe lagde Anders Hansen et tings wittne aff Holmynds herritzting under Guds aar Mdvij°, lydendis at viij mendt hagde wuttnett, at the aldrig hagde hørdt eller spurdt, at noger riddermandsmandt hagde weridt therinden tinge oc giffuit last oc kiere paa samme tofft oc iordt, eller kiendis thennom at haffue laadt eller deel theri, eller giort nogen hinder eller forbudt paa then skyldt, Her Staffen i Gaffuerslundt ther aff aarlig opbar etc. Item et andet wittne wnder Guds aar Mdvij, lydendis at for^{ne} iordt hagde weridt met al sin tilhøring, skow oc marck, ager oc eng, skyldt oc affgift til Gaffuerslundt præstebordt wti l aar oc mere, oc præsten

hagde taghit ther aarlig skyldt aff oc ey kyrcke werrig i nogre maade etc. Item et andet wittne wttgiffuitt aff Holmynds herritztingh wnder Guds aar Mdxij, lydendis at Her Powell Pedersen, then tiidt sognepræst til Gaffuerslundt, hagde bortfæst samme iordt for skyldt oc hagde then i sin heffdt oc were etc., met flere breffue oc bewisning i then sag, Anders Hansen i retthe lagde, om huilcken sag the gaffue thennom i rætte paa bode sider. Tha epther tiltall, gienswar, gamble breffue, bewisning oc sagens leyglighed sagde wi ther saa paa fore rætthe, at for^{ne} oss elsk^e Anders Hansen oc sognepræsten til Gaffuerslundt kyrcke bør for^{ne} Bryndstofft met the tre marck gulds iordt oc all theris rætthe tilligelse at haffue, nyde, bruge oc beholde epther for^{ne} breffuis lydelse, indtill saa lenge for^{ne} fru Helwig kand skellig bewise, at samme tofft oc iordt er kommen fra hinnis foreldrene oc hun findis ther at were ret arffuuing till. Datum Otthense Tisdagen nest epther syndagen Jubilate Anno Dni Mdxliij, neruerindis oss elsk^e Jørgen Gyllenstiern archidegn wtj Riipe oc Hans Friis borgemesther i Otthense.

26.

1545. 20de April. Dom i en Sag om Jord, der paastodes at henhøre til Udby Kirke og Ronæs Præstegaard i Vends Herred. Heri forekomme Præsterne Hr. Peder Tygesen og Hr. Lavrits i Udby, samt Hr. Niels Brun i Middelfart.

Vor skickit for oss paa wortt retterthyng oss elsk^e Frans Brokenhws, wor embetzmænd paa Hindzgawel, paa then ene och Her Lauris, sogneprest till Ronæs, paa then andhen siidhe, och tiltalith for^{ne} Frans Brockenhus paa Jep Hattz arffuinges wegne for^{ne} Her Lauris for en iord liggendes wedth Why kyrcke kallis Stenstofft, som hand holler seg till paa kyrckens wegne och haffwer inghen reth; och y retthe lagdhe et gammelh pergmentz skødhe wnder Gudz aar Mcdlj, lydendes att Her Niels Brwn wti Melfar met syn mothers fuldt magth hagde sollth, skøth och affhendh til Her Per Tygysen, presth wti Why, och hans arffuinge en agger kallis Stens tofft, liggendes hos for^{ne} Why kyrcke, till ewindeligh eyghe etc.

Item eth andeth skødhe aff Wendz herritztyng wnder Gudz aar Mdxxyj, lydindes att Oluff Jenssen i Borring, Mattis Tygissen y Kindstrop och Nis Bertillsen y Rorssløff hagde skøtth och affhendth fraa thennom och theris arffuinge och till Jep Hatt y Why och hans arffuinge till ewindeligh eygendom all then deell, som the haffue wti then jordth kallis Stenstoffth ligendes wetth Why kyrche, som the haffuer erfth aff retthe epther Her Per Tygissen etc., som samme breffue ytherrmere wdwiser oc indholder. Och satthe for^{ne} Frans Brockenhus wti retthe, at eptherthi for^{ne} Her Per Tygissen swo kiøbthe samme iordth till segh och syne arffuinge och icke til kyrcken, om for^{ne} Her Lauris paa Rones kyrckes wegne haffuer ther noghen retth till eller ey etc. Ther till swarett for^{ne} Her Lauris och myenthe samme iordth att høre till hans preste gaardth aff retthe, och ther paa y retthe lagde nogher wittner, huilcke wittner ther dog icke liuder paa Stenstoffth, men paa en iordth kallis Ormstoffth, som hans wittner paa lyuder, att then haffuer werith brugt till preste gaardhen wti lang tiidth, och myenthe ther fore, at then burdhe att bliffue ther hoss, metth flere ordth thennom ther om wti mellom wore, om huilcken sag the gaffue thennom wti retthe paa begge siidher. Tha epther tiltall, genswar, breffue, bewisning och sagens leylighedth sagde wy ther swo paa fore retthe, att then iordth Stenstoffth, som Her Per Tyssen swo kiøbthe till segh och syne arffuinge och icke til kyrcken, och Jep Hatt swo haffuer kiøbthe aff Her Per Tygissens arffuinge igienn, then bør att bliffue hoss for^{ne} Jep Hattis arffuinge, och thennom samme Stenstoffth att nydhe, bruge och beholle epther theris skødebrefis och attkoms lydelse, men then iordt Ormstoffth, som haffuer saa lang tiid wæritt till Rones prestegaardth, then bør at bliffue ther hoss, saa witt som bewiseligh er ath then hør ther till mett retthe. Datum Ottonie anno domini Mdxlv, mandhagen nesth epther syndagen misericordia domini, nerwerendis oss elskelige Oluff Munck, Michell Brockenhus och Jacob Brockenhus.

27.

1545. 20de April. Dom angaaende en »Have«, som Præsten i Tommerup og Brylle, Hr. Jens Andersen, gjorde Krav paa til sin Præstegaard. Hans fire nærmeste Formænd nævnes i Dommen.

Vor skicket for oss paa wort rettertyng Hans Black, fogit til Sancti Knuds Kloster wti Otthense, och Mattis Nielsen y Brylle paa alle Brylle sognemendz wegne paa then ene och Her Jens Andersen, sogneprest til Tommerup och Brylle, paa then anden siidhe om trette thennom emellom weretth haffuer for enn haffue liggindes y Aggerue, som for^{ne} Her Jens haffuer indhegnith till syn prestegaard, som Hans Black och Brylle bymendth mienne att hand haffuer giort mett wretthe, hvilckenn sag oss elsk^e Eyler Rønøw, wor embitzmandt till Nesbyhoffuitzleenn her fore oss indsathth hagde. Tha beretthe for^{ne} Hans Black och Mattis Nielssen paa Bryllemends wegne, att menige sognemendth wti Brylle hagde fore willig och wenskab wdlagdt en theres fwordom sognepresth wedt naffn Her Jep samme haffue, och epther for^{ne} Her Jep dødth wor, och Her Tomes bleff sogneprest epther hannom igienn, som vor wwillig for sognemendene, tha skødth the grøffthen igienn och ophug skoffwen ther paa staadth, och siidhen haffwer samme haffue icke werith till prestegaardhen, førrendt Her Jens haffuer indhegnith then igienn, och y retthe lagdhe ett tings wittne aff Otthense herrittztig wnder Guds aar Mdxliij, lydendes att nogre mend hagde ther wittneth indhen tyngte wti helligens eedh met opracethe fingre, att thennom fuldt witttherligth er, att for^{ne} haffue, som Her Jens haffwer nw indgraffuith, then wor aldrig hegnith eller indgraffuith, før end Her Jep indhegnith then, och icke heller sidhen Her Jep døde, før endt Her Jens begynthe att indgraffue samme haffue, och att then tydth Her Jep indtogh samme haffue, tha hagdhe handt thet y Bryllemendz myndhe, swo mange som hagde ther aaskodth paa; och yththermere hagde Jacob Matssen y Bellinge wittnetth, att hannom myndes wdy docther Erichs¹⁾ tidh och Her Hyndzis

¹⁾ Formodentlig D. Erik Nielsen (Rosenkrands) til Tange.

tydh, ther the hagde Thommerop och Brylle kyrcker, att the aldrig beworith thennom meth samme haffue wti noger maadhe etc. Och saatthe for^{ne} Hans Black paa priers wegne till Sancti Knudz closther wti retthe, om then haffue, som bynder swo hagdhe wdlagth theris presth, jorddrottherne och lodz eygerne ther wti wadspurdth, om then icke burde att komme til byen igien. Ther till swaretth for^{ne} Her Jens, att samme haffue haffuer wti langh thydth weritth brugth till hans prestegaardth, och myentthe ther fore, att handth well motte hegne then indth igienn, och y retthe lagde ett tings wittne aff Otthensse herrittz ting, wnder Gudz aar Mdxl, lydendes att nogre sywnsmendth hagde wittneth inden tyng, at samme haffue y Aggerrue haffuer leggith till Thommerup prestegaardth wilöschith och wkiereth y Her Jeps tiidth, y Her Thomses tiidth och y for^{ne} Her Jens Andersens tiidth och bør att ligge ther till epther gammell gröffth og gamell gierdhe, indtill swo lenghe att reb och raffth och obne beseglith breffue skill thet adth etc.; meth flere ordth och tale thennom ther om paa begge siider emellom wor, om huilcken sag the gaff thennom paa begge siider wti alle retthe. Tha epther tilltalle, genswar, sagens leylighedt och epther thet tings wittnes lydelse, som for^{ne} Hans Black y retthe lagde, wor ther swo paa sagth fore retthe, att for^{ne} iordth och haffue, som bynder och gode mends thienere swo haffuer wdlagth theris presth, theris hosbondher och iorddrotther ther wti wadspurdth, thet bør ingen magth att haffue, men samme iordth att komme till byen igienn, och for^{ne} Her Jens och hwer lods eyger att nyde hues hannom aff retthe bør; och the wittner, som swo er twerth emodth hwer andhre, thennom bør att grandsckis och straffis ther epther som wedth bør, men hwes for^{ne} Her Jens ther ytthermere paa skaader, att handh er ther wti brøsthholdhen, tha thale seg ther loglig paa met reb och retth maall, och ther gange siidhen om swo megitt som rett er. Datum Ottense anno domini Mdxlv mandagen nesth epther syndagen misericordia domini, neruerendis oss elsk^e Oluff Munck, Mickell Brockenhws och Jacob Brockenhws.

28.

1546. 22de Februar. Hr. Oluf Libert (se Nr. 22), der nu var Præst i Thisted, klagede paa den kgl. Sekretær og Provst paa Thyholm Korfits Ulfelds Vegne over at Borgmestre og Raad i Thisted ikke vilde lade Provsten eller hans Fuldmægtig høre deres Kirkeregnskab. Disse be-
raabte sig paa, at Byen nu havde faaet Kjøbstedret, og at efter Kirke-
ordinansen skulde Borgmestre og Raad høre Kirkeregnskabet i Kjøb-
stederne, men bleve ikke desto mindre dømte til at gjøre Regnskab
for Provsten.

Wor skickett fore oss paa wortt retterthing Her Oluff
Libertt paa oss elsk^e Corfitz Wlfelds wor secreters och
prouistes paa Thyholms wegne och haffde wtti retthe steffnt
borgmester oc raad wtj Tiistedt oc tiiltalett thennom fore
Thistedt kirckes regensckabe, som the nu wti sex aar haffue
forholditt for^{ne} Korfitz Wlfeldt fore oc hannom nogen thidt
paa for^{ne} Korfitz wegne, siden handt ther till kom, oc icke
wilde giøre hannom regenskab, ephther som the haffde giortt
framfarne prester for hanom thill forne, oc ther tiill medt
wndt ræcktt aff for^{ne} kirckes gods och klenodj oc wnderlaget
wnder thenom oc icke wilde giøre ther regenskab fore ephther
for^{ne} prouesties bøggers oc registers lidelse. Ther thill sua-
rett Jens skriffuer og Poell skriffuer paa borgmesters oc
raadss wegne wti Thistedt, oc menthe, at the wore ingen
regenskab plictig at giøre prousten, ephther thy att theris
by er nu en fry kiøbing ephther theres privileges oc wor
ordinands lidelse, oc i retthe lagde for^{ne} wor ordinantz lyden-
des om slig regensckab wti kiøbstadt kyrckier, att then schall
giøres aarligh wti borgmesters och raadz nerwerelse etc.
Dog bemeler icke samme wor ordinantz, att samme regen-
schab ey schall gyøres prouisten, oc ey heller theris pri-
uilegie, wy thennom wntt oc giffuett haffuer, nogitt bemeler
om samme regensckab, met flere ordtt oc thalle thennom
ther om emellom wor. Tha ephther thiltall, gensuar oc
sagens legligheddtt sagde wi ther suo paa for retthe, att kircke-
weriger wtj Thystedt bør att giøre for^{ne} Korfitz Wlfeldt eller
hans fuldmindige rede oc regensckab for hues the huerтт
aar haffue opborett oc wtgiffuett, syden the sist giorde regen-

schab, saa well førre the finge kiøbsteds priuilegia som her ephther, dog borremester oc raadtt thiill oueruereelse ephther vor ordinandses lidelse, oc hannom att föllige hans renthe oc rettighedt wdi alle mode. Datum Olborrig die Petri ad cathedram, neruerendis Erick Banner, Knudt Gillenstern, Her Otthe Krumpen, Per Ebbesenn, Erick Skram oc Jens Mogensenn. 46.

29.

1546. 12te Marts. Dom angaaende en Gaard hørende til S. Johannis decollati Alters Vikarie i Aarhus, givet til Alteret 1448 af Vikaren Hr. Per Dyrskov. Vikariets nuværende Besidder var Hr. Peder Prip.

Vor skickitt for oss paa wort rettherting oss elsk^e Her Peder Prip, vicarius wti Aarhus, och hagde wti rettthe steffntt Sebastian borgher ther samme stedz och tiltalit hannom fore en kyrckens gaardtt, som liggher och hører tiill hans vicarij dom oc Sti. Joannis Decollati alther, liggendes paa Medelgade nordhen nesth op tiill then gaardh, Marin Henrickes wtibode, som for^{ne} Sebastian besidder och holdher hannom fore emodt breff och sigell, handt ther paa haffuer, som handt myenthe mett wrett, och becklagitt, at then aarlig schyldh, theraff schulle giffues tiill hannom, haffuer werett lang tiidh forholdhen fore, oc att samme gaardtt medt syn kalgaardh ther tilliggendes er soldh och sckøtt bortt fraa for^{ne} hans vicarii dom aff thennom, som ther inghen rett tiill hagde, och att samme gaardh er en rett residentz tiill hans vicarii, och att handt haffuer icke andhen bolig, end bandh schall leyge fore syn pendinge, och myenthe, att hannom schede ther mett stoer wrett, och førsth wti rettthe lagde fundatzen wnder datum Mcdxlvij, lydendes att Her Per Dyrschouff, vicarius her wti Aarhus, haffuer giffuet for^{ne} gaardtt och grundtt mett all syn rettthe tilligelse tiill for^{ne} sancti Hans Decollati alther, som handt sielff thenn tiidh wtibodhe, dog att ther aarlig schulle giffuis wtaff tiill iordschyldh en β grott tiill capittell wti Aarhus etc. Ther epter ett gienbreff wnder datum Mcdlxxxiiij, lydendes att

Knudt Jepssen, screder oc borgher her wti Aarhus, hagde annammitt och fangitt for^{ne} gaardh och grundt wti gode troo och loffue mett then kalgaardh ther tilligendes er paa the nørre graffue wdhen Muncke portt emellom Jep Matssens och Nis Jenssens Trolds kaalgaardhe aff for^{ne} althers presth och forstandher mett capittels raadt och sambtycke till seg och synne arffuinge, barn epther barn, dog swo att handh eller hans arffuinge schulle aarlig giffue ther aff till schyldh en lodi marck tiill trende tiidher tiill then person, som for^{ne} Sti. Hans decollati alther wti were haffuer, tiill gode redhe wdhen all fortøffring, och ther som swo schedhe att for^{ne} lodi marck, all eller en deell ther aff, igienstandher paa en tiidt wbetalitt wti iii aar, tha schulle for^{ne} gaardt mett hus och bygning, iordh och grund, inthet vndertagit, met for^{ne} kalgaardh were quitt och frij till for^{ne} alther igien wdhen all retthegang, hynder eller helperede, argelist eller giensigelse aff hanom eller hans arffuinge eller nogre paa theres wegne wti nogre maadhe, och kendes seg tha eller syne arffuinge inghen ytthermere rett att haffue ther tiill wti nogre maadhe etc., som samme gienbreff nogsom och ytthermere ther om forklarer, och beretthe for^{ne} Her Peder, att same gaardt fore lang tiidt siiden hagde burt att komme tiill alltherett igen epther for^{ne} breffs lidelse, oc dog alligeuall giøres hannom hynder oc forfang ther paa. Sammeledes en dom, som borgmester oc raadt her wti Aarhus hagde wtgiffuet wnder datum Mdxxxviiij, lydendes att thett schøde wor dømt døtt och magteløst, som Anders Raffn hagde giortt paa same gaardt etc., som same breffue ytthermere wduiser oc indeholler. Ther tiill suarett for^{ne} Sebastian, att handh hagde kjøbt for^{ne} gaardh aff Hans mynthemesther och sagde seg att haffue hans breff ther paa, och mienthe ther mett samme gaardh att beholdhe, och hagde dog inghen breffue eller bewisning ther paa eller nøghen atkom, at for^{ne} Hans mynthemester hagde noghen rett tiill for^{ne} gaardh, och wti retthe lagde ett breff, att myntemester hagde tilbuditt Her Pedher Priip schyldhen aff for^{ne} gaard, och handt then icke annamme

wilde etc. Tha satte for^{ne} Her Pedher Priip wti retthe, om hannom icke burdhe for^{ne} gaardt att nyde och beholde tiill syn residentz, mett syn tilligendes kalgaardt epther hans breffuis lydelse, och om thett schøde, Hans mynthemester giortt haffuer paa samme gaardh, som handtt hagde inghen rett tiill, burdhe att komme hannom tiill brøst eller schade; om huilcken sagh the gaff thennom wti alle retthe paa begge siidher. Tha epther tiltall, giensuar, breffue och bewisning och sagens leglighedt sagde wij ther swo paa fore retthe, att for^{ne} Her Peder Prip bør for^{ne} gaardt och grundt, huss och bygning mett syn kalgardt paa then nørre Graffue och all syn retthe tilligelse att haffue, nyde, brughe och beholdhe epther syn breffuis lydelse, och ey thet schøde Hans Myntmesther ther paa giortt haffuer at komme hannom tiill brøst eller skade epther thenne dag wti noget maadhe, och hues for^{ne} Sebastian haffuer for^{ne} Hans mynthemester [att] tiltale wti then sagh, ther ganghe om suo megitt som rett er. Datum Aarhus 1546 die Gregorii Pape in presencia regis, presentibus Jahan Friis, Erich Banner, Her Jørghen Friis, Knudt Gyllenstiern, Her Otthe Krumpen, Erich Schram och Jens Magenssen.

30.

1546. 13de Marts. M. Povl Hoffmand havde i sin Tid givet tvende Gaarde i Aarhus til Kirken for Messer, nu fordrede hans Brodersønner disse Gaarde tilbage; men da Vikariernes Procurator, Hr. Thomas Andersen, beviste, at M. Povl Hoffmand i sit Gavebrev havde bestemt, at naar Messerne ikke mere holdtes, skulde Gaarden •skikkes til en anden Gudstjeneste, og da han paastod, at der nu holdtes Prædiken og Guds-tjeneste for Indtægten af disse Gaarde, saa blev Arvingernes Fordring afvist.

Wor schickett for os paa wortt rettherting Jep Hoffmandtt, borgmester wti wor kiøbstadtt Randers, mett syn broder Jens Hoffmandt, oc hagde wti retthe steffnt oss elsk^e Her Thomes Anderssen, wicariorum procurather her wti Aarhus, paa alle wicariens wegne ther samme steds, oc titalitt hanom for tuende gaarde liggendes her wti Aarhus

then ene paa Graffuene wedt Sneffren op till Sti. Sebastiani gaardt i Sti. Olaffui sogen, oc then anden liggendes wti samme sogen wedt Sneffuerstien bag Chrestiern Perssens gaardt, mett syn kalgaardt ther tilliggendes er, som theres faderbroder mester Pouell Hoffmandt havde giffuit till kyrcken fore messer oc anden thieneste, nogen stundt siiden forleden, oc myenthe, at ephtherthi messer oc slig thieneste er nw nederlagde, att for^{ne} gaarde och kalgaardt burde tha atkomme till retthe arffuinghe igien ephther wor ordinantzes lydelse; oc wti retthe lagde ther paa thuende genbreffue, lydendes at ther som slig thieneste, messer oc anniuersarier icke holtes, som for^{ne} twende genbreffue paalyuder, tha mothe for^{ne} mester Pouell Hoffmandts arffuinge kreffue oc kalle for^{ne} thuende gaarde tilbage igen wden gensiigelse etc., som samme twende breffue ther om ythermere wduiser oc indeholder. Oc myenthe for^{ne} Jep Hoffmandt oc Jens Hoffmandt ther for, at thennom som mester Pouell Hofmands retthe arffuinghe burde for^{ne} twende gaarde oc kalgaardt at nyde ephther for^{ne} genbreffuis lydelse. Ther till suaret for^{ne} Her Tomes Andersen paa for^{ne} alle vicarierens wegne, at for^{ne} thienste mett messer oc anniuersarier haffuer altiidt weritt holdett ephther fundatzens lydelse, indtill suo lengi att wor ordinantze ther om wdtgangen er, hureledes om slig thieneste holdes schall, oc berettthe, at siiden then thienste mett messer er afflagtt, tha holdes ther predeckij oc guds thienste wtaff ephther wor ordinantzes oc fundatzes lydelse, oc wti retthe lagde ther paa twende fundatzer, som for^{ne} mester Pouell Hoffmandt mett hanss brødre Peder Hoffmandt, for^{ne} Jep Hoffmands oc Jens Hoffmands fader, mett flere beseglitte havde, lydendes eblantt andre articler, att ther som slig messer oc thienste icke holtes, som samme fundatzs paalyuder, tha motte for^{ne} gaarde schickes tiill en anden guds thieneste etc., som samme fundatzer ythermere wduiser oc indeholder, oc myenthe for^{ne} Her Thomes Andersen ther fore, att for^{ne} twende gaarde oc kalgaardt burde att bliffue hos then guds thieneste, the nw tilschickitt er ephther for^{ne} fun-

datzis oc wor ordinantzis lydelssse, mett flere ordt oc thalle thennom ther om emellom wore. Tha epther tiltall, gensuar oc sagens leglighedtt oc epther fundatzens oc wor ordinantzes oc recesses lydellse sagde wy suo paa fore rettthe, att for^{ne} thuo gaarde oc kalgaardt skulle were oc bliffue hoss the vicarier, thennom nu wti were haffuer, saa lenge for^{ne} vicarier leffue, meden nar att the døde oc affgangne er, oc ther thaa nogre videre paa skader, thaa tale ther paa oc thaa gaa ther om, saa mөгitt som rett er epther wor recesses oc ordinantzes lydelssse. Datum Aarhus Mdxlvi løgerdagen inuocauit, neruerendes Her Jørgen Friis, Knudt Gyllenstiern, Her Otthe Krumpen, Olluff Munck, Erick Skram oc Jens Magensen.

31.

1546. 28de Maj. I en Sag mellem Peder Jensen Høg og den kgl. Sekretær Herman Skeel angaaende Præbendet Bartum i Viborg Kapitel, blev dette tildømt den sidste, fordi det antoges, at den Resignation, hvorved Peder Høg havde faaet Præbendet, ikke gjaldt, idet den Mand, der havde resigneret det til ham, nemlig Peder Nielsen Hvid, ved Superintendenten, M. Jakob Skjønnings, og Kapitlets Dom var erklæret uværdig til Kirkens Embede paa Grund af et Drab, han havde begaaet.

Wor schickitt for os paa wort retthertingh Peder Jenssen Høg oc hagde wti rettthe steffnt os elsk^e Herman Scheyll, wor secreter, oc tiltalitt hannom fore ett prebende oc canickdom wti Wiiborgh domkyrcke, som kalljs Barthum prebende, som handt mienthe handt holler hannom fore mett wrett emodt hans resignatze oc opladelse breff, handt ther paa haffwer, och strax wti rettthe lagde for^{ne} breff wnder Guds aar Mdxliii, lydendes att Peder Nielssen Huidt haffde met syn egen handschrifft oc bezeglingh resigneret oc opladitt for^{ne} Peder Jenssen Høg for^{ne} prebende Bartum mett all syn retthighedtt oc rettthe tilligelse etc., som samme breff ytthermere wduiser oc indeholder, mett manghe andre flere breffue handt her till stede hagde. Ther till suaret for^{ne} Herman Scheyll oc mienthe, att for^{ne} Per Huidt hagde ingen magtt till att resignere samme prebende, thi thett wor

hannom tilforne fraadømt, oc fyrst wthi retthe lagde en dom, som mesther Jacob Schønningh superintendens wtj Wiiborg stiftt, mesther Niels Friis cantor mett menige cappittell ther samme steds hagde wdtgiffuet wnder Guds aar Mdxlij, tiisdagen nest fore sancti Botulphi dagh, lydendes att for^{ne} Per Huidtt hagde burdtt atholde then forening oc contracth, som wor giortt oc gangen emellom mesther Hans Marquardssen oc hannom, oc ephtherhj for^{ne} Per Huidt findes atuere en manddrabere, tha er handt wbequem oc wuerdig tiill kyrckens embete oc thenne for^{ne} kyrckens prebende oc alle andre kyrckens forlenynger, indtill suo lenge att wij mett worre superintendenthers raadt wille opretthe hannom igien oc naadelig wnde hannom atgiøre kyrckens thieneste oc nyde kyrckens rentthe etc., Ther ephther er wor eygen dom wtgiffuitt paa wortt slott Kiøbenhaffn wnder datum Mdxlij, lydendes att ephtherhj for^{ne} Peder Huidt er dømt fraa for^{ne} Barthum prebende oc gods, tha er handt plictig tiill igien at antuorde for^{ne} Herman Scheyll paa mesther Hans Marquardssens wegne, eller huem for^{ne} mesther Hans Marquardssen samme prebende opladendes wurder, hues breffue oc beuisning, som handt haffuer tiill seg annamett, for^{ne} prebende oc thetzs retthe tilligelse anrørendes, wden all giensigelse wti alle maade etc., som samme tuende domme ytthermere wduiser oc indeholler. Ther tiill suarett for^{ne} Peder Høg, att then tiidtt then fyrsthe dom gick wti Wiiborigh, tha war for^{ne} Per Huidt ther icke wti retthe, eller nogen hans beuisning, som handt hagde, att handt giorde nøduerig, then tiidtt handt kom fore then skade oc slaa then karll ihiell, som for^{ne} dom klarligen wduiser, att handt ther then tiidt icke wti retthe wor, thisligeste att then tiidt then dom gick fore os paa Kiøbenhaffns slott, tha hagde for^{ne} Peder Huids beuisning icke heller then tiidt werit tilstede, ephtherthi att thett ey heller bemeldis wti for^{ne} wor dom, oc sagde for^{ne} Per Høg seg nw atuilde beuise mett breff oc sigell, att for^{ne} Per Huidt hagde fultgiortt then contracth, som gangen wor emellom for^{ne} mesther Hans Mar-

quardssen oc hannom epther hans quittantzes lydelse, oc thisligeste att handt wilde beuise strax mett breff oc sigell, att for^{ne} Per Huidtt giorde nøduerig oc wor obenbarlig nødt till att werighe sitt liiff, then tiidtt handt kom fore then skade oc slog then karll ihiell, oc mienthe ther fore, att for^{ne} Per Huidt icke hagde forbrott samme prebende, mett manghe flere ordt oc thale ther om emellom wor. Tha epther tiltale, giensuar oc saggens leglighedt sagde wii ther saa paa fore retthe, att the tuende domme, som for^{ne} Herman Scheyll nw wti retthe lagde, thennom bør wedt theres magtt att bliffue, oc for^{ne} Herman Scheyll, eller huem for^{ne} mesther Hans Marquardssens resignatzs oc opladelse haffuer, for^{ne} Bartum prebende mett synn renthe oc retthe tilliggelse at nyde oc beholde epther for^{ne} dommes lydelse. Datum Kolling fredagen nest epther syndagen cantate wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis wor cantzeler, Her Jørgen Friis, Her Otthe Krumpen ritther, Per Ebbessen, Oluff Munck oc Jørgen Lycke etc. Anno domini Mdxlvi.

32.

1546. 24de November. En Ed (Log), som Præsten Hr. Jørgen Knudsen i Simmerbølle paa Langeland havde aflagt for Retten, erklæres for ugyldig (nederfældig), fordi han tilforn var en lovfældt Mand, paa Grund af at han havde »belejet« en Kvinde.

Wor schickitt for os paa wortt rettherting Jørgen Gram, fogitt paa Tranekier, paa os elsk^e Jørgen Bragdes wegne paa then ene, oc Her Jørgen Knudssen, sogneprest till Semelbølle, paa then anden siide, epther som nogre guode mendtt then sag fore os nogen tiidtt siiden forleden indsatt hagde, oc titalitt for^{ne} Jørgen Gram paa Jørgen Bragdes wegne for^{ne} Her Jørgen Knutssen fore en log, som handt nogen tiidtt siiden forleden hagde giffuit till Langlandsfar landstingh, och beretthe, att for^{ne} Her Jørgen wor en logfeldtt mandtt tilforne, førre endtt handtt gaff thenne log, oc att handt bleff logenn nederfeldig fore en quinde wedt naffn Karin Sockes, som handt noget aar siiden forleden hagde beleiet, oc kunde icke komme till syn log at giøre, epther som hans

herritzproust hannom befundenn hagde, oc att handt ther offwer hagde bødtt ett par øxne till Knutt Gyllenstiern, som then tidt wor electus her wti Fyen, oc en gylden till prousten, huilckett for^{ne} Jørgen Gram oc strax beuiste mett tingswitner oc stockeneffntt aff Nørreherritzting paa Langelandt, fyrst ett tings wittne, lydendes att Hans Jacobsen i Chasebølle, Her Seluesther wti Semelbølle, Mats Andersen wti Chulepill, Hans Perssen i Semelbølle og Hans Olssen i By-scopstorp hagde wittnet inden tinge paa siell oc sandhiedtt, att thennom fulduitherligtt er, att for^{ne} Her Jørgen gaff ett par øxne till Ørkill oc Her Chlemendt prouste en gylden, fore handt kunde icke giffue then log, som prousten hagde hannom forfunden, fore handt hagde beleiettt for^{ne} Karin Sockes etc. Item ett stockeneffntt ephther iij mends foruitne, som wor Hans Jacobssen, Hans Perssen oc Hans Olssen, lydendes wti lige maade som thette tingswittne, oc att samme iij mendt aldrig hagde hørdtt, att for^{ne} Her Jørgen hagde fangett opresning igien, siiden handtt bleff feldtt fore samme log etc., mett manghe flere breffue for^{ne} Jørgen Gram ther paa wthj retthe lagde, oc satthe wti retthe, om slig en mandtt, som wor log nederfeldig oc icke hagde fangitt opresning igien, om handt motthe siden giffue log eller loguerig seg. Ther till suarett for^{ne} Her Jørgen, at handt icke hagde werett funden tiill log fore for^{ne} Karin Sockes, thi handt hagde altiidt kiendes then gierningh, dog handt hagde afftalitt samme sag fore en jomfru krencker met sin prelatt oc prouste, oc i retthe lagde nogre prester theris breffue oc handschrifter, lydendes att thj icke hagde hørttt for^{ne} Her Jørgen att were log nederfellig, oc ey handt hagde beditt thennom giffue log met seg, met flere breffue, handt ther wppaa i retthe lagde, oc thisligeste beuiste, att ij wdaff the v mendt, som forscreffuit staar, ther hagde boritt wittne paa hannom, att the wore icke logfaste mendt etc. Thil huilckett for^{ne} Jørgen Gram suarede, att handt hagde dogh iij mendts wittne emodtt hannom, thj ij mendt wnderthagen, oc wti retthe lagde manghe andre breffue, lydendes att ther wor

giffuen logh emodtt for^{ne} Her Jørgen wti andre sager, mett mange flere ordt oc thale, thennom ther om emellom wor. Tha ephther tiltall, giensuar oc sagens leglighed sagde wij ther saa paa fore retthe, att ephtherthj Her Jørgen saa findes att haffue giffuett log, oc wor then tiidtt selluff en logfeldtt mandtt, oc thesligeste att ther er giffuen log emodtt hannom, førre handt gaff samme logh, tha bør then logh, handtt saa giffuett haffwer, nederfellig attuere, oc hannom oc hans logmendt bør ther fore att bøde ephther logen oc wor recessis lydelse. Datum Otthense Otthensdagen nest ephther Sti. Clementis dagh, neruerendes os elsk^e Jahan Fris, wor cantzeler, troo mandt oc raadt, Werner Suale, landsdomer wti Fyen, oc Her Chrestiern Pouellsen, prior till Sti. Knuds closther i Otthense etc. 1546.

33.

1546. 24de November. Dom angaaende en Gaard, som Hr. Jens Eggertsen, forðum Kannik i Odense (se Nr. 19), havde givet til Helligkors Alter og det Præstekalent-Gilde smst. for Messer, men hvorpaa Raadmand Jørgen Kotthi, hvem Hr. Jens Eggertsens Søstersøn, Christen Lauritsen, havde overgivet sine Rettigheder, nu gjorde Fordring. Da Besidderen af Gaarden beviste, at han havde Brev paa den af Alterets Vikarius, Hr. Søren Lett, og af Oldermænden (i Præstegildet) Hr. Niels Povlsen¹⁾, saa dømtes der, at han skulde beholde den, saalænge Hr. Søren Lett levede, men naar . denne døde, skulde Gaarden komme til Jørgen Kotthi.

Wor schickitt for os paa wortt rettherting os elsk^e Jørgen Kotthy, raadmandtt i Otthense, paa then ene oc Lauris Smedt, borger ther samme steds, paa then anden siide, oc tiltalltt for^{ne} Jørgen Kotthy for^{ne} Lawris Smedtt fore then gaardtt, handtt nw selff iboer, liggendes her wti Otthense synden Adelgaden wedtt the nederste fiskebencke tuertt offwer fraa biscops gaarden, som Anders Giedtt fuordum wtibode, oc beretthe for^{ne} Jørgen Kotthy, att Her Jens Eggertssen, fuordom cannick wti Otthense, gaff for^{ne} gaardtt, som wor hans rette federne gaardtt, mett mere gods till helig kors alther wti Otthense domkyrcke oc thett presthe kalente gilde

¹⁾ Se mit Skrift: M. Jørgen Jensen Sadolin, S. 34—5.

ther samme steds fore nogen thieneste och messer ther aff wpholdes schulde, som for^{ne} Jørgen Kotthy strax beuiste mett en beseglitt copie aff for^{ne} Her Jens Eggertsens fundatze, oc thisligeste mett en beseglitt copie aff ett schifftebreff, lydendes att for^{ne} gaardtt mett syne boder, hus oc jordtt wor for^{ne} Her Jens Eggerttsen tilfallen wti rett syskindtt skiffte, som Eggertt Satzløff, Christine Satzløffs oc Claus Satzløff tha selluff wtibode etc., oc beretthe for^{ne} Jørgen Kotthy, att for^{ne} Her Jens Eggerttsen wor en fry mandtt, som beuissligtt er, oc att hans sytherson Chrestiern Laurissen, som er for^{ne} Her Jens Eggertsens retthe arffuinge, er thisligeste en frij mandtt oc er tildømppt mere sligtt alther guods tilforne, som for^{ne} Her Jens Eggertsen hagde giffuett till ett alther wti Sti. Albani kyrcke, oc wti retthe lagde en dom, som wij mett nogre wortt elsk^e raadtt, then tiidtt hos os tilstede wor, hagde wtgiffuett her wti wor kiøbstadtt Otthense wnder Guds aar Mdxliij, lydendes att ephtherthj Her Jens Eggertsen fyndes athaffue weritt en frij mandt oc thisligeste hans arffuinge attuere fritt folck, tha hagde wij tildømppt for^{ne} Chrestiern Laurissen then gaardtt her wti Otthense, som Hans Brun wtibode, mett hueş anditt gods for^{ne} Her Jens Eggertsens fundatze paa lyuder, at haffue, nyde oc beholle ephther wor recessis lydelse etc., som samme wor dom ytthermere wduiser oc indeholder. Ther ephther wti retthe lagde for^{ne} Jørgen Kotthy ett for^{ne} Christiern Laurissens eygett beseglitt breff, som hans neste arffuinge mett hannom oc beseglitt hagde, wnder datum Mdxlv, lydendes att handtt hagde wntt oc oplatt for^{ne} Jørgen Kotthy oc hans arffuinge all then friihedtt oc rettighedtt, som hannom kandtt tillfalle wti for^{ne} gaardtt, som for^{ne} Lauris Smedt wtiboer etc., oc satthe for^{ne} Jørgen Kotthy wti retthe, att ephtherthj slig thienesthe oc messer ere nw nederlagtt, som for^{ne} gaardtt tillgiffuen wor, och ephtherthj handt haffwer for^{ne} Christiern Laurissens opladelse breff paa samme gaardtt, oc hannom er tilforne tildømppt mere aff sligtt alther gods, som Her Jens Eggertsen, hans moderbroder, suo hagde giffuett till

slig thieneste, om hannom icke burde for^{ne} gaardtt, Lauris Smedtt wtiboer, at haffue oc beholle epther wor recessis lydelse. Ther till suarett for^{ne} Lauris Smedtt, att for^{ne} gaardtt hagde wti lang tiidtt weritt hos hans høstrues fader och modher, førre endt handtt kom ther wti, dog the icke kiendes then fore nogen eygendom, oc siiden hagde handt fangitt Her Seuerin Letts vicarij till for^{ne} hellig kors alther mett Her Niels Pouelssens allermands breff paa samme gaardtt, oc ther epther os elsk^e Eyler Hardenbergis breff, som then tiidtt wor embitzmandtt till Nesbyhoffuitz leen, mett flere guodemends, som hagde befaling paa sligtt alther gods, oc siiden hagde handt fangitt wortt eygitt stadfestelse ther paa offwer for^{ne} Eyler Hardenbergis breff, lydendes paa hannom, hans høstrue oc theris arffuinge, fore aarlig schyldt, som aff samme gaardtt ganghe schulde, huilcke for^{ne} breffue for^{ne} Lauris Smedt oc nw her fore os wti retthe lagde, epther som the ythermere wduiser oc indeholler, oc yththermere beretthe for^{ne} Lauris Smedtt, att handtt ther offwer epther handt slig breffue fangitt hagde, tha hagde handt megett bekostet paa samme gaardt at bygghe oc forbedre, oc myenthe ther fore, att hannom oc hans arffuinge burde samme gaardtt att nyde oc beholde epther hans breffuis lydelse, mett flere ordt oc thall thennom ther om emellom wor. Tha epther tiltall, giensuar oc saggens leglighedtt sagde wij ther suo paa fore retthe, at for^{ne} Lauris Smedtt oc hans arffuinge bør for^{ne} gaardtt athaffue, nyde, brughe oc beholde, all then stundtt oc emeden for^{ne} Her Seuerin Lett leffuer, som samme vicarij nw wti handt oc were haffuer, epther hans breffuis lydelse, oc nar for^{ne} Her Seuerin Lett dødt oc affganghen er, tha schall for^{ne} gaardt oc grundt mett all syn retthe tilligelse komme till for^{ne} Jørgen Kotthy oc hans arffuinge epther Christiern Laurissens opladelse breffs lydelse, dog wnder-tagitt bysens jordt, suo witt som then fyndes kandt, oc ey the breffue, som for^{ne} Lauris Smedtt ther paa haffuer, ther epther atkomme Jørgen Kotthy eller hans arffuinge till brøst eller schade wti noget maade, oc tha schall for^{ne} Lauris

Smedtt eller hans arffuinge giøres sckell oc fylleste, epther wuillige mends sigelse oc tycke, fore hues tha sckellig beuises kandtt, att for^{ne} Lauris Smedt paa samme gaardtt byggt oc bekostet haffwer. Datum Otthense Otthensdagen nest epther sti. Clementis dag, wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis, wor cantzeler, troo mandt oc raadt, oc Werner Suale, wor mandt oc thienere oc landsdomere wthj Fyen etc. Anno domini 1546.

34.

1546. 28de November. Dom i en Sag om en Mølle, som Sognepræsten i Svenborg, Hr. Hans Gaas, havde ladet opføre smst.

Wor skickitt for os paa wortt rettherting os elsk^e Her Hans Gaas, sognepresther wtj Suinborg, oc hagde wtj rettthe steffut borgemesther oc raadt wti for^{ne} Suinborg oc tiltalitt thennom fore en dom, som the nw nyligen haffue wdgiffuett paa en mølle, som handtt wpbyggt haffwer, lydendes att the haffue dømppt for^{ne} hans mølle att skulle ingen magt eller framganh haffue epther thenne dag, wden hues handt kandt her epther haffuitt mett wor oc borgemesther oc raads til-ladelse oc sambtycke etc., oc mienthe for^{ne} Her Hans Gaas, at samme dom icke wor sa retteligh giortt, som thett sig burde, oc wti rettthe lagde ett skødebreff, lydendes att hans moder hagde kjøpt en gaardtt wti Suinborg aff Hans Jespersen, som en beck løbber egennem etc., oc beretthe, att handtt ther hagde laditt bygghe samme mølle, som handt myente ingenn mandt till brøst eller skade, oc att handt hagde hagt thett wti Hans Persens mynde, som boer nest op till samme hans gaardtt, oc haffwer syn mølle ther hoess, att handt samme syn mølle opbygge motthe, som handt hagde breff oc sigill paa; oc thisligeste beretthe for^{ne} Her Hans Gaaes, att handt haffuer bysens breff paa hues aff bysens jordtt for^{ne} mølle standher paa, oc myenthe ther fore, att samme hans mølle burde wedtt magtt atbliffue, oc begeret, at wij wille tilstede, att ther motthe komme nogre wwillige guode mendt paa, atgrantske oc forfare leglighedeu

ther om, huart heller hans mølle fyndes att were bygtt nogen mandt till skade eller ey, och om handt haffwer støffuitt wiider endt paa sin eigen grundtt. Ther till suarett Per Magensen borgemesther mett flere aff raadmendtt wti Suinborig, att the hagde dømptt samme dom epther wor befaling oc forskriiftt, som Hans Persens høstrue aff os forhuerffuett, att samme mølle skulle stande for^{ne} Hans Perssen till stor bryst oc skade paa syn mølle, oc beretthe for^{ne} Per Magensen, at for^{ne} Her Hans haffwer samme syn mølle opbyggt aff ny, som aldrig hagde weritt mølle før, wden borgemesters oc raads oc kemmeners willig oc sambtycke, oc att byens omlob oc beck gaar ther egemen till samme mølle, oc lagtt samme beck aff sin retthe oldganh, som handt haffwer gangitt tilforne, oc att samme hans mølle er ther fore opdeltt met trende lager. Tha wti retthe møtthe for^{ne} Hans Perssen mett syne breffue oc beuising, oc fyrst wti retthe lagde gamble breffue, att ther altiiddt hagde weritt mølle, som hans mølle stander, tiill then gaardtt handtt wtiboer. Ther epther wti retthe lagde for^{ne} Hans Perssen en dom, som Biscop Jens Anderssen, Glob Brixssen, Simen Olssen, Borquortt Fickessen aff waben, Hans Gos mett flere hagde wtgiffuitt epther hygborne furstes konningh Hanses befalingh wnder Guds aar Mdij, lydendes att the hagde dømptt, att samme mølle stodtt paa Jep Kortsens eygen grundtt, som then tiidt bode wti Hans Persens gaardtt, oc att then samme mølle hagde ther suo lengi oc suo logligh standitt, att hun bleff ther standendes epther logen etc. Ther epther wti retthe lagde for^{ne} Hans Perssen et tings wittne aff Suinborgs byting wnder datum Mdxlvj, lydendes att viij mendtt hagde witnett epther sex gamble dannemends oc tuo dannequinders foruitne, som hagde witnett for thennom wti heligens edt met opracte fyngre, att thennom drages well till minde, at for^{ne} Hans Perssens høstrues fader Jep Kortssen hagde then mølle wti syn gaardtt, som Hans Perssen nw wtiboer, oc att then rende laa tha fast høgre paa ett x alne hyull, endt hun nw gjør, oc att the hagde aldrig

hørtt, spurdtt eller fornommitt wtaff theres foreldrene, att ther hagne weritt mølle eller møllestedt, som Her Hans Gaas haffwer nw stighet mølle, førre endt nw, noget tiidtt wti theres daghe, men att then mølle, som Hans Perssen haffwer endt nw ther standendes, ther haffwer weritt mølle oc møllestedt wdaff oltiidtt, eptther som gamble breffue och sigell kunde ytthermere beuise oc forklare etc. Oc satthe for^{ne} Hans Perssen wti retthe, om hans mølle, som suo lang tiidtt hagne weritt ett gammeltt møllestedt, och guoede mendt suo haffwer dømptt wedtt magtt, eptther som forscreffuit staar, om samme hans mølle icke burde wedtt magtt atbliffue eptther hans breffuis lydelse. Tha eptther tiltall, giensuar oc sagens legligheth sagde wij ther saa paa fore retthe, att epttherthij for^{ne} Hans Perssens mølle fyndes athaffue weritt mølle wdaff arilds tiidtt, oc guodemendtt eptther koninglige befaling haffwer dømptt samme mølle at bliffue standendes eptther logen, som forscreffuit staar, tha bør for^{ne} Hans Perssens mølle wedtt syn magtt att bliffue eptther hans breffuis lydelse, oc os elsk^e Frants Brockenhus wor embitzmandtt paa wortt slott Nyburgh mett flere godemendtt att grantscke oc forfare, om for^{ne} Her Hans Gosis mølle er suo loglig bygtt, att then bør wedtt magtt atbliffue eller ey, oc ther gaa om suo megitt som rett er. Datum Otthense syndagen nest eptther sancte Catharine jomfrues dag wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis wor cantzeler, Jørgen Lycke, wore mendtt oc raadt, Werner Suale, landsdommere wti Fyen, oc Michell Brockenhus till Brangstrup etc. 46.

35.

1547. 7de Januar. Iver Krabbes Forfædre havde stiftet et Kapel paa Øen Fur og lagt Gods dertil, hvorpaa han nu gjorde Fordring, da »Tjenesten var nedlagt«. Han havde i den Anledning stevnet tvende Prælater af Viborg Kapitel, men da den ene af disse havde lovligt Forfald, blev Sagen for hans vedkommende udsat; Søgsmålet mod den anden blev afvist, fordi det Gods, Iver Krabbe fordrede, ikke var specificeret i Stevningen.

Wor sckickitt fore os paa wortt rettertingh os elsk^e Iver Krabbe, wor mandt oc thiennere oc embitzmandtt paa wortt

slott Kollinghus, oc hagde wti retthe steffntt os elsk^e mesther Anders Sckouffgaardt, archidegen wti Wiiborig, och os elsk^e mesther Niels Fris [cantor] ther samme steds, fore Lunde gaardtt mett mere guods liggendes paa Fuer oc for jus patronatus tiill en cappell ther samme steds, oc beretthe, att hans forelderne haffue stiftthett oc funderett samme capell oc giffuett ther gods till, som handtt wille beuise mett genbreff, handtt ther paa haffwer; oc myenthe, att ephtherthi thiene- sten er nw nederlagt, som fore samme gods holdes skulle, att samme gods burde atkomme till retthe arffuinge igien. Ther tiill suarett for^{ne} mesther Anders Sckouffgaardt, att for^{ne} mesther Niels Fris er nw wti wortt huerff oc forfaldtt forhyndrett, att handtt her icke nw møde kunde atsuare wtj then sag fore for^{ne} Lunde gaardtt, som handtt wti were haffuer, oc begerett ther fore sckodzmall paa hans wegne; men om thet anditt gods, som wor steffning paa lyuder, oc mesther Anders Sckoffgaardt selluff wti were haffwer, sua- rett handtt saa tiill, att handtt icke wiste ther att gange i retthe om, wden godtzitt wor benefntt medtt naffn, att handtt motthe wiide, huor tiill handtt suare skulle oc oplede hues breffue ther paa wor, mett flere ordt thennom ther om emellom wor. Tha epter slig leglighet, som for^{uitt} staar, opsatthe wij then ene sag emellom for^{ne} Iuer Krabbe oc mesther Niels Friis om Lundegaardtt till idag sex wgher, oc tha for^{ne} Iuer Krabbe oc mesther Niels Friis eller theres fuldmyndige att møde fore os, huore wij tha personligen findes her wti wortt riighe Danmarck, mett begges theres be- uisning wthi then sagh, oc tha gaa ther om saa megitt som rett er; men om then anden sag emellom for^{ne} Iuer Krabbe oc mesther Anders Sckoffgaardt wor ther saa paa sagtt, att ephtherthi godtzitt er icke benefntt mett naffnn wti for^{ne} wor steffning, tha bør for^{ne} mesther Anders Sckouffgaardt for thenne wor steffning quitt atuere, indtiill saa lengi for^{ne} Iuer Krabbe steffner hannom paa thet ny, oc godtzitt, handtt paathaler, benefnis wthj samme steffningh, som thet sig bør. Datum Koldingh fredagen nest ephther helige tree konger

dag wti wor eigen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis wor cantzeler, Her Anders Bilde, Her Escki Bilde, Her Otthe Krumpen ritther, Peder Ebbessen, Erick Byllier, Erick Krabbe, wore troo mendtt och raadtt, oc Jens Magenssen, wor mandtt oc thienere oc landsdommere wti nørre Jutlandt etc. 1547.

36.

1547. 14de Februar. Biskop Jens Andersen (Beldenak) havde i sin Tid laant en betydelig Sum Penge af Kippinge Kirke paa Falster, hvilken hans Arvinger nu dømtes til at betale.

Wor skickitt for os paa wortt rettherting Jens Michelsen, fuldmyndig paa os elsk^e Hans Wrnes wegne, wor mandtt och thieneres oc embitzmands paa wor gaardtt Sjørup, och hagde wti retthe steffntt Christiern Mule, borigher wti wor kiøbstadt Otthense, oc the andre Chrestiern Persens arffuinge, som wor prouist wti Wiborg¹⁾, fore nogen giellddt, som for^{ne} Chrestiern Pederssen, som fuordom biscop Jens Andersens arffuinge, wor skyldige till Kyppinge kyrke, liggendes wti wortt landt Falsther, och icke kandt komme tiill syn bethaling. Och fyrst wti retthe lagde for^{ne} Jens Michelsen paa Hans Wrnes wegne ett wortt eygett opstandelse breff, wtgiffuitt wti wor kiøbstadt Otthense wnder Guds aar Mdxlv Otthensdagen nest ephther syndagen Quasi modo geniti, lydendes att ephtherthi for^{ne} Chrestiern Perssen then tiidtt hagde paaskott, att hans breffue oc beuisning paa then sag wore beseglitt hos borgemesther och raadtt tiil Lubke, tha hagde wij mett wortt elsk^e raadtt, then tiid hos os tilstede wore, forlagtt hannom sex wgher oc ett aar atføre syn beuisning tilstede, oc siiden gaa ther om suo megett som rett er etc. Ther ephther wthj retthe lagde for^{ne} Jens Michelssen ett for^{ne} biscop Jens Anderssens opne beseglett breff, oc wnderschreffuitt mett hans eygen handt, wnder datum Mdxviiij, lydendes att handt hagde annammett tiil

¹⁾ Christiern Pedersen var en Søstersøn af Biskop Jens Andersen, jfr. mit Skrift, M. Jørgen Jensen Sadolin, S. 65—6.

segh sex hundrett marck wti syslinge aff Her Lauris Wringell, then tiidtt forstander till Kyppinge kyrcke, att the skulle komme ther till igien til guode rede, nor handt ther om bleff tilsagtt etc. Item ett andett for^{ne} biscop Jens Anderssens breff wnder datum Mdxvij, lydendes att handtt hagde laditt annamme aff for^{ne} Kyppinge kyrckes forstander mesther Jeb oc Her Lauris xix lode marck sølluff, att lade føre tiill mynthen wti Malmø, oc thage ther danscke pendinge igien etc., som [samme] breffue ytthermere wduiser oc indeholder. Ther tiill suarett for^{ne} Christiern Mule paa syn høstrues wegne oc Niels Amyndssen paa Claus Michelsens wegne, som er werig till for^{ne} Christiern Persens datther, oc myenthe att ther skulde well fyndes breffue oc registher emodt, huatt for^{ne} biscop Jens ther aff bethalett hagde, huilcke breffue oc registher som schulde endt nw were hos borgemesther och raadtt till Lübeck; och ytthermere beretthe, att then tiidtt for^{ne} Chrestiern Perssen wor sex wgger oc ett aar forlagdtt att føre samme beuisning tilstede, tha døde handstrax ther epther om pyngs dags tiidtt, och ey kom nogen tiidtt hos samme beuisningh, oc begerett ther fore nw sckodtz-moll, att thennom motthe endt nw forlegges en tiidtt och thermyn, fore att the kunde komme hos samme theres beuisning; men om then tredie Chrestiern Persens arffuinge, som er en drengh, handt hagde wedt sin fyrste høstru, ther wiste the inthet att suare tiill, thi handt hagde endt nw yngen werig; mett flere ordt och thale thennom ther om emellom wor. Tha epther tilltall, giensuar oc saggens leglighedt, sagde wij ther suo paa fore retthe, att eptherthj for^{ne} Chrestiern Perssen er en gangh aar och dagh forlagtt att føre syn beuisning tilstede, som nw lang tiidtt siden forgangen er, oc ey handtt eller hans arffuinge epther hans dødtt thett endt nw giortt haffue, tha bør for^{ne} Christiern Perssens arffuinge, som biscop Jens Anderssens arffuinge, atbethale oc fornøge for^{ne} Hans Wrne paa Kyppinge kyrckes wegne huer theres anpartt aff for^{ne} sex hundrett marck danscke oc xix lode marck sølluff, som for^{ne} biscop Jens

Andersen suo annammet haffwer. Datum Kolding Sti. Valentini dag wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis, wor cantzeler, Erick Banner, Danmarcks riges marsck, Her Anders Bilde, Her Escki Bilde, Her Magens Gyllenstiern ritther, Byrgi Trolle oc Erick Krabbe etc. 1547.

37.

1547. 18de Februar. Gjenoptagelse af Sagen mellem Iver Krabbe og Viborg Domkapitel (se Nr. 35). Den kom imidlertid heller ikke denne Gang til endelig Afgjorelse, da Iver Krabbe ikke var eneste Arving, og han ikke havde truffet nogen Overenskomst med sine Medarvinger.

Wor skickitt fore os paa wort rettherting os elsk^e Iuer Krabbe, wor mandtt oc thienere oc embidtzmandtt paa wortt slott Kollinghus, paa then ene, oc tiltalitt os elsk^e mesther Anders Skoffgaardtt archidechen wti Wiborig oc mesther Niels Friis cantor ther samme steds paa then anden siide fore Lundegaardtt met mere gods liggendes paa Fur, som fru Marin, Her Jens Michelsens datther, haffwer giffuett till kyrcken fore en daglig messe ther aff holdes skulde, och thesligeste fore jus patronatus till en cappell ther samme steds, som for^{ne} fru Marin stiftett oc funderett haffwer, som handt kiender seg atuere en rett arffuinge till, oc myente, att eptherthj slig messer och thieneste ere nw nederlagtt, at samme gods, ther fore tilgiffuett er, burde atkomme till retthe arffuinge igien epther wor recessis lydelse. Ther tiill suarett for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt oc mesther Niels Friis, att the icke kendes for^{ne} gods atuere nogett althergods eller vicarij gods, men kiendes thet atuere Wiborig domkyrkes oc capitels retthe gods, som fundatzen ther paa giort er, skulde wduise. Tha wti retthe møtthe samme tiidtt os elsk^e Erick Krabbe, wor mandt oc raadtt, Jens Magenssen, landsdommere wti nørre Jutlandt, oc Niels Scheyll till Nygaardt, wore mendtt oc thienere, oc kiendes thennom oc suo tisligeste atuere retthe mettarffuinge tiill samme gods, oc berethe, at the ingen magtt haffue giffuett for^{ne} Iuer Krabbe atgange wti retthe om hoffuitsaggen, oc begerett ther fore, att sagen motthe opstaa en tidlang. Tha epther

slig leglighed opsatthe wij then sag, indtiill suo lengj att metarffuinge, som seg kiendes arffuinge ther thill, bliffue ther om forligte oc giøre en fuldmyndig att gaa wti rettthe wti then sag, oc tha gaa ther om saa megitt som rett er, oc mesther Anders Sckoffgaardtt, mesther Niels Friis oc capitell wti Wiborig samme gods suo lengi nyde, bruge oc beholde, som the nw wti handtt oc heffdt haffue. Datum Kolding fredagen nest epther Ste. Juliane dag, wti wor eigen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis, wor Cantzeler, Erick Banner, Danmarckis Riges marsck, Her Anders Bilde, Her Mogens Gyllenstiern ritther, Per Ebbesen, Byrgi Trolle, wore mendtt oc raadtt, oc Erick Skram, wor mandtt oc thienere och landsdommere wti Nørre Jutlandt etc. Anno domini 1547.

38.

1547. 24de Marts. Hr. Peder Povlsen, forðum Kannik i Viborg, havde i sit Testament givet Hjerkjærgaard i Mammen Sogn til Viborg Domkirke til derfor at holde »en Kloge« for Højalteret med Voxlys og skure den, saa tit som Kannikehøjtid holdtes. Nu gjorde Christoffer Rosenkrands Fordring paa denne Gaard; men da det bevistes, at Tjenesten endnu holdtes ved Magt, blev Gaarden tildømt Domkirken.

Wor skickitt fore os paa wortt rettherting os elsk^e mesther Anders Skoffgaardtt, erchidegen wti Wiborig, paa Wiborig domkyrckes oc capitels wegne ther samme steds paa then ene, oc Suendt Perssen paa os elsk^e Christoffer Rosenkrantzes wegne till Sckierne paa then anden siide, epther som then sag her fore os tilforne wor wti rettthe steffntt oc bleff then tiidtt opsett indtiill i gaar, och tiltallt for^{ne} mesther Anders Sckoffgaardtt paa Wiborig Domkyrckes oc capitels wegne for^{ne} Suendt Perssen paa for^{ne} Christoffer Rosenkrantzis wegne fore en^e gaardtt, liggendes wti Mamen sogen oc by, kalles Hierkiergaardt, oc ett boll wti Mammen, som handt skulle holle for^{ne} Wiborig domkyrcke oc capitell fore mett wrett; oc fyrst wti rettthe lagde ett skøde breff wnder Guds aar Mcdxcvij, lydendes att Anders Ipsen aff Lesø wtaff waben hagde soldtt oc skøtt fra seg oc

syne arffuinge oc till Her Per Pouellssen, kannick wti Wiborig, och hans arffuinge for^{ne} Hierkiergaardt oc boll till euindeligh eyge, dog met suo skell att for^{ne} Her Peder Pouellssen skulle selluff indløse for^{ne} gods aff biscop Niels Glob wti Wiborig fore lxxx marck lybsk danscke pendinge, oc att for^{ne} Her Peder eller hans arffuinge strax epther hans dødt skulle sckicke for^{ne} gods till domkyrcken wti Wiborig till atholde then kloge fore høge alther ferdig mett oc woxe lius ther paa etc., oc beuiste for^{ne} mester Anders Sckoffgaardt, att samme gaardt oc boll wor indløst till Wiborgh domkyrcke aff for^{ne} biscop Niels Glob, epther pantebreffuens lydelse. Ther epther beuiste for^{ne} mesther Anders Sckoffgaardt mett breff oc sigell, at for^{ne} Her Per Pouelssen hagde giffuett for^{ne} gaardt oc boll till Wiborig domkyrcke oc cappittell wti sitt testamente, till att holde lius paa then kloge fore høge alther staar etc. Ther tiill suarett for^{ne} Suendtt Perssen paa for^{ne} Chrestoffer Rosenkrantzis wegne, och wti retthe lagde en dom, som os elsk^e Magens Munck, Jep Friis, Jens Huas mett flere guode mendtt hagde wtgiffuitt wnder Guds aar Mdxxx, wti huilcken dom ther bemellis, att Niels Jenssen, borger wti Wiiborig, hagde then tiidtt wti retthe lagtt capitels opne beseglitt breff, lydendes att thj hagde annammitt for^{ne} gaardt oc boll till att holde lius paa samme kloge mett, och skure then saa tiitt som canick høgtiidtt wor, och huor then icke saa holtes ferdig mett lius och sckurning, tha skulle Her Per Pouellssens arffuinge annamme samme gods tiill thennom igien wthen all giensigelse. Thisligeste bemelis wti samme dom ett wittne aff Wiborig byting, lydendes at for^{ne} kloge hagde icke werett holtt wet magt met lius och sckurning wti iij aar epther for^{ne} breffs lydelse; och thesligeste bemellis i samme dom, att samme guods wor satt wty bynder redtzell oc fore konningens retthe ledings iordtt. Oc epther slig leglighed hagde for^{ne} guode mendtt tildøppt for^{ne} Niels Jenssen paa syn høstrues wegne oc hynnes metarffuinge for^{ne} gaardt oc boll, suo lengi then sag indkom fore konningen oc Danmarcks riiges

raadtt etc. Ther epther wti retthe lagde for^{ne} Suendtt Perssen ett skødebreff wnder datum Mdxxiij, lydendes att for^{ne} Niels Jenssen oc hans høstru oc theres metarffuinge hagde soldtt och skøtt fra thennom oc theres arffuinge oc till for^{ne} Chrestoffer Rosenkrants och hans arffuinge for^{ne} gaardt oc boll mett all theres retthe tilliggelse at haffue, nyde, brughe och beholde till euig tiidtt etc., som samme breffue yttermere wduiser och indeholler; och myenthe for^{ne} Suendt Perssen, att for^{ne} Chrestoffer Rosenkrants burde samme gaardt och boll atbeholde epther hans breffuis lydelse. Ther emodtt wtj retthe lagde for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt en anden dom aff Wiiborig lands ting wnder datum Mdxviiij, lydendes att for^{ne} gaardt och boll wor Wiiborig domkyrcke tilldømppt till atholde for^{ne} lyuse kloge wedt magtt mett, suo lengi koningen oc Danmarcks Riiges raadtt sagde ther anditt paa etc. Ther epther i retthe lagde for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt mange tings wittner och andre breffue, met huilcke handt beuiste, att samme kloge wor holden wedt magtt met lyus och skurning, som thet seg bør, och att thet ey haffwer weritt forsømppt, nar behoff giordes, och thesligeste att for^{ne} gaardt och boell er rett friit gods och haffwer weritt wti frii mends were, indtiill suo lengi att for^{ne} Her Per Pouellssen kjøpte samme gaardt och gaff then siiden tiill Wiiborig domkyrcke wti sitt testamente, och att hans broder Las Pouellsen trette ther paa epther hans dødt och kunde thet icke winde etc., som samme breffue ytermere wduiser oc indeholler; och satthe for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt wti retthe, om for^{ne} Wiiborig domkyrcke oc capitell icke burde samme gaardt oc boell at nyde och beholle epther slig kirckens breffue och loglig adkom, och eptherthj capitell haffwer samme gods selluff indløst wtaff pantt och hollett for^{ne} kloge wedt magtt, som for^{uit} staar. Tha epther tiltall, giensuar och sagens leglighet sagde wij ther suo paa fore retthe, att eptherthj for^{ne} Her Per Pouellssen suo haffuer forsckickitt for^{ne} gaardt oc boll till Wiborig domkyrcke till att holde for^{ne} kloffue wett magt met lyus

oc sekurning mett, och epther for^{ne} capitell wti Wiiborig haffuer saa indfriit samme Heyrkiergaardt och boll wtaff pantt och hollet thienesten ther tiill wedt magtt, som thett er giffuen tiill, epther som for^{uit} staar, tha bør for^{ne} Heyrkiergaardt och boell met theres retthe tilliggelse epther then beuisningh her nw tilstede wor att were och bliffue hos for^{ne} Wiiborig domkyrcke till samme thienesthes opholdt. Datum Kolding torsdagen nest epther syndagen Letare, wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Jahan Friis, wor cantzeler, Her Anders Bilde, Her Otthe Krumpen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Thage Ottssen, wore tro mendt oc raadt, Bassi Christofferssen, landsdomere i Selandt, Erick Sckram oc Jens Magenssen, wore mendt oc thienere oc landsdomere wti nørre Jutlandt etc. Anno domini 1547.

39.

1547. 4de April. Fru Ingerd Billesdatter havde i sin Tid givet en Gaard i Øllerup i Flakkebjerg Herred til St. Anthonii Kloster i Præstø, paa Betingelse af at visse Messer skulde holdes, og naar de ikke holdtes, skulde Gaarden komme tilbage til hende eller hendes Arvinger. Denne Gaard havde Munkene i sin Tid solgt til Biskop Joachim Rønnow; men nu gjorde Markvard Tidemand Krav paa Gaarden paa egne og andre Fru Ingerds Arvingers Vegne, og den blev ham tildømt.

Wor sckickiit fore os paa wortt rettherting os elsk^e Marquardt Tymandt wor mandt och thienere och embitzmandt paa wortt slot Holbeck paa then ene, oc os elsk^e Eyler Rønnow wor mandt oc raadt oc embitzmandt till Nesbyhoffuitzlen paa then anden siide, epther som then sag wor her indsatt fra wor riigens cantzeler oc indtill første almyndelig herredag, oc tiltallitt for^{ne} Marquardt Tymandt paa syne oc syne metarffuinges frue Ingertt Billes datthers arffuinges wegne for^{ne} Eyler Rønnow fore en gaaardt liggendis wti Seelandt, wti Øllerup wti Flackebierge herritt, Seuerin Jepssen wtiboer, mett hues atkom for^{ne} Eyler Rønnow ther paa haffwer, oc beretthe for^{ne} Marquardt Tymandt, att frue Ingertt Billesdatther, hans moders moder systher, gaff for^{ne} gaardt till Sti. Anthonii closther wti Prestøer fore nogre

messer och thieneste ther fore holdes skulle, oc mett nogre synderlig wilckor, som thet genbreff ther paa giortt er clarligen formelder; oc wti retthe lagde en beseglitt copie aff for^{ne} gienbreff, lydendes att for^{ne} frue Ingerth Billesdatther hagne giffuett for^{ne} gaardt wti Øllerup mett en anden gaardt ther samme steds till for^{ne} Sti. Anthonii closther fore tuo syungne messe huer wgge, som priier oc meninge conuent ther samme steds hagne tilbunden thennom oc theres ephtherkommere atholde tiill euig tiidtt, oc ther som suo skede, att for^{ne} thieneste ey holtes wti for^{ne} stedt, tha skulle ther tilskickes fire Dannemendtt, tuo paa closters siide, oc two paa for^{ne} fru Ingerds siide, att the skulle flij thet suo, att for^{ne} thienest holtes i samme stedt, suo framt som samme gods skulle bliffue hos for^{ne} closther. Skede thet oc suo, att for^{ne} closther ey bleff wti Prestøø, men afbrødes oc førdes wden landitt, tha skulde for^{ne} fru Ingerth oc hynnes arffuinge haffue fuldtt magtt igien atkalle for^{ne} gods oc gaarde wden nogen mands hynder eller hielperede etc., som samme genbreff yththermere wduiser oc indeholder. Oc satthe for^{ne} Marquardt Tymand ther fore wti retthe, att ephtherthj samme thieneste met for^{ne} closther er nw forstyrrett oc nederlaggt, om for^{ne} gaardt ey burde atkomme hannom oc hans metarffuinge till ephther for^{ne} genbreffs lydelse, oc om priier oc conuent wti samme closter hagne thes magtt, att the motthe sellige eller afhende samme gods, ephther slig for^{ne} wilkor, som for^{ne} genbreff bemeller oc indeholder. Ther till suarett for^{ne} Eyler Rønnow, att hans broder Jacob Rønnow hagne kjøptt for^{ne} gaardt aff for^{ne} closther forstander, och giffuett ther fore pendinge oc fuldt werdt, then tiidt for^{ne} closther wor wedtt syn fulde magtt och aldelis wforstyrrett, oc myenthe ther fore, att hannom burde samme gaardt atnyde, brughe oc beholde, oc sagde, at then tiidtt handt nw wor funden tiill att gange her wti retthe, tha hagne handt forschickitt en syne thienere hiem ephther hans breffue, oc han hagne icke hentt hannom the retthe breff, ther paa wore, oc begerett ther fore, att samme sag motthe paa en tiidtt op-

stande. Dog bekende for^{ne} Eyler Rønnow, att handt icke hagde anditt att forsuare samme gaardtt mett, endt for^{ne} hans broders skødebreff, handt wtaff for^{ne} closters forstander fangitt hagde. Ther till suarett for^{ne} Marquardt Tymandt, oc satthe wti retthe, att eptherthj hans sag er suo hiidtt indsatt tiill fyrste almyndeligh herredag, om hannom icke burde nw athaffue dom fore segh, att handt icke skulde dele endeløs dele, mett flere ordt oc thale thennom ther om emellom wor. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighet sagde wij ther suo fore retthe, att eptherthj for^{ne} gaardt i Øllerup er giffuen till for^{ne} closther mett slig wilckor, som samme gienbreff indholder, oc for^{ne} closther forstander haffwer ther offwer soldt oc affhendt samme gaardt emodt samme wilckor, førre endt wor ordinantz wdgick, att slig messer oc thieneste icke holdes skulde, tha er thet giortt mett wrett, oc for^{ne} skøde ther fore ingen magtt athaffue, men for^{ne} gaardt i Øllerup mett all syn retthe tilliggelse bør igienatkomme till for^{ne} Marquardt Tymandt oc hans mettarffuinge, frue Ingerdt Billesdattbers arffuinge, epther for^{ne} gienbreffs lydelse. Datum Koldingh mandagen nesth epther palme syndag, neruerendes os elsk^e Jahan Friis wor cantzeler, Her Axel Bragde, Her Otthe Krumpen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Peder Ebbesen och Thage Otsen, wore tro mendtt oc raadtt etc. 1547.

40.

1547. 7de Juni. Hr. Mats Bang havde i sin Tid stiftet et S. Anna Alter i Middelfart Kirke og bestemt, at en Præst af hans Slægt i Fremtiden skulde have Alteret med dets tilliggende i Forlening og derfor holde visse Messer. Nu var imidlertid Hans Bang, Borger i Bogen, i Besiddelse af Altergodset. Han var af Stifterens Slægt og havde i sin Tid modtaget Forleningen af Biskop Jens Andersen i Odense. Mester Peder, Sognepræst i Middelfart, og flere af Alterstifternes Slægtninge smst. gjorde nu Fordring paa, at Hans Bang, der ikke var Præst og under hvis Hænder Godset havde lidt endel, skulde miste Forleningen og erstatte Skaden, og denne Paastand blev i Dommen taget tilføje.

Wor skickitt fore os paa wortt rettherting mesther Per, sogneprest i Medelfar, Simen Christiernssen, raadmandt,

Hans Olssen, byfogit, oc Rasmus Bossen, boriger ther samme steds, och hagde wti retthe steffntt Hans Bang, boriger wti Bogense, oc tiltalitt hannom fore nogre gaarde oc alther gods, ligendes wti for^{ne} Medelfar till sancte Anne alther, som the kiende thennom atwere neste arffuinge till, oc for^{ne} Hans Bang haffwer wti forleniug, som the mienthe mett wrett, emodt fundatzens lydelse, oc thesligeste fore samme gaarde oc gods ere forfallen oc ey for^{ne} Hans Bang skulle giøre ther nogen thieneste wtaff, oc wti retthe lagde for^{ne} fundatzs, lydendes att Her Matts Bang hagde funderitt samme sancte Anne alther oc giffuett ther tiill all sin gaardt, som handt selluff wti were hagde, mett all sin eigendom oc retthe tilliggelse, inthet wnderthagitt, mett suodan forordt oc wilkor, att huilcke prestemendt, som hannom nest anrørendes wor wti slechten, en epther anden skulle nyde oc beholle for^{ne} alther mett all sin tilliggelse oc for^{ne} gaardt met sin renthe och rettighet till euig tiidtt fore nogen aarlig messer oc thieneste etc., som samme fundatzs yththermere wduiser och indeholder. Ther epther wti retthe lagde the ett siuns breff aff Medelfar byting, lydendes att for^{ne} sancte Anne althers huse oc eygendom wti Medelfar er forarigett wti thesse neste xxiiij framgangen aar ett haltt thusends marck danske paa bygning oc paa jordt, som er fra eignett fra samme eigendom etc., oc satthe for^{ne} mester Peder, Simen Christiernssen, Hans Olssen oc Rasmus Bossen ther fore wti retthe, att eptherthj for^{ne} Hans Bang er en boriger oc icke prest epther fundatzsens lydelse, oc eptherthj for^{ne} gaarde, huse oc eygendom ere suo forarigett oc forsømppt, om for^{ne} Hans Bangh bør samme alther oc gods lenger at nyde, oc om hannom icke bør ther fore till retthe atstaa, fore hues saa forarigett oc forsømppt er, oc om the, som neste slegtinge oc therwti byen boendes ere, ey burde samme gaarde oc eygendom at nyde oc thennom bygge oc forbedre fore en skellige leige tiill predicanten eller skolen. Ther tiill suarett for^{ne} Hans Bang, att biscop Jens Anderssen met for^{ne} althers patroner hagde forlendt hannom met samme

alther oc gods, som en aff for^{ne} Her Matts Bangs neste slegtninge, epther som hans presentas, handt ther paa haffuer, ytthermere wduiser oc indeholler, oc myenthe, att endog handt icke wor prest, att hannom dog burde samme althere gods at nyde oc beholde sin liffs tiidtt wdtt, epther wor recessis lydelse, oc thesligeste beretthe for^{ne} Hans Bang, att hues aff samme gaarde oc eigendom ther tilligendes, som er forariget oc forfalden, thett skulle icke were skedtt fore hans forsømmelse sckylidt, men fore theres bryst, som haffwer samme gaarde besidett oc hagdt breff ther wppaa, førre handt fick samme alther oc gaarde wti were, och att handt ther fore haffwer brugtt logen modt en wedt naffn Niels Ebbissen, som hagde forsi[dde]tt en aff samme gaarde oc brøtt husene neder, som handt kunde beuise met breff oc sigell, mett mange flere ordt oc thale thennom ther om emellom wor. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighed sagde wij ther suo paa fore retthe, att eptherthj fundatzen lyder, at en prest, som wti slecten nest er, skulle samme alther met sin tilliggelse nyde, oc for^{ne} Hans Bang er icke prest, tha bør then presentas, handt ther paa haffwer, som er giortt emodtt fundatzen, ingen magtt athaffue, oc for^{ne} Hans Bang till for^{ne} alther eller hynnes tilliggelse at-haffue ingen rett till, oc hues aff for^{ne} althers gaarde som saa er forfalden, then stundt handt thennom haffwer hagtt wti handt oc heffdt, som icke wore bebreffuitt bortt førre handt thennom fick, ther bør for^{ne} Hans Bang att staa till retthe fore, men hues tilforne bebreffuit wor, som handt icke hagde magt i oc aff atsette, thet bør icke at komme hannom till brøst eller skade. Datum Otthense tiisdagen nest epther helig trefoldigheds syndag, neruerendes Jahan Friis, wor cantzeler, Her Eskj Bilde, Knudt Gyllenstiern, wore mendt oc raadt, oc Werner Suale, wor mandt oc thie-nere og landsdommere i Fyen etc. 1547.

41.

1547. 6te Juni. Dom i en Strid om noget Vikariegoods til Vor Frue Alter i S. Nicolai Kirke i Svenborg mellem Hr. Niels Friis, Vikarius i Ny kirkehist. Saml. VI.

Roskilde, paa den ene Side, og Hr. Hans Gaas, Sognepræst i Svenborg, og hans Medarvinger paa den anden Side. Den førstnævnte vandt Processen.

Wor sckickitt fore os paa wort rettherting os elsk^e Her Niels Friis vicarius wti Roskildt oc hagde wti retthe steffntt os elsk^e Her Hans Gaas, sogneprest i Suinborig, Jesper Hanssen, raadmandt ther samme steds, oc Hans Nielssen, raadmandt wti Asnes, Oc tiltalitt thennom fore nogett vicarij gods ligendes tiill wor frue alther wti sti. Nicholaj kyrckj wti for^{ne} Suinborig, som ere tuende lands gaarde, liggendes wti Skierning, then ene wti Østher Skierning oc then anden wti Westher Skierning, som the skulle wille affhende fra hannom mett wrett, oc berethe, att Niels Magenssen, fuordum rodmand wti Suinborig, hagde kiøbt samme tuende gaarde oc lagtt thennom till for^{ne} wor frue alther, førre endt for^{ne} Niels Magenssen fick Kirstine Hansis for^{ne} Her Hans Gaasis moder til egte, oc satthe for^{ne} Hr. Niels Friis ther fore wti retthe, om for^{ne} Her Hans Gaasis moder kunde arffue ther nogitt wti, eptherthi thet wor icke kiøbt mett theres fellitzs pendinge. Thesligeste satthe for^{ne} Her Niels Friis wti retthe, om Jørgen Nielssen, som wor for^{ne} Her Hans Gaasis broder, kunde nogitt arffue wti for^{ne} gaarde, eptherthi handt wor dødt, førre endt wor recess wtgick om sligt vicarij gods, oc thesligeste om hans systhre kunde nogitt arffue met hannom epther wor recessis lydelse, eptherthi the hagde thagitt thennom wfriit folck till egte. Ther till suarett for^{ne} Her Hans Gaas paa syne egne oc mett fuldt magt paa Jesper Hansens wegne oc for^{ne} Hans Nielssen paa syne egne wegne, oc myente, att thennom burde saa well att arffue wti samme gods som for^{ne} Her Niels Friis, oc berethe for^{ne} Her Hans Gaas, att eptherthj for^{ne} Niels Magenssen hagde barn met for^{ne} hans moder Kirstine Hansis, som hiede Jørgen Nielssen, att arffuen faldt hannom saa well tiill wti for^{ne} tuende gaarde som for^{ne} Her Niels Friis, oc hans moder thesligeste suo mөгitt som beste barn, eptherthi thet wor kiøbegods, oc hun hagde oc friitt gods selluff wedtt at hecthe, mett mange flere ordtt och thale thennom ther om

emellom wor. Tha ephther tiltall, giensuar oc sagens leglighedt sagde wii ther suo paa fore retthe, att ephtherthj for^{ne} Niels Magenssen hagde kiøbt for^{ne} tuende gaarde wti Skierning oc funderitt samme vicarij, førre endt han fick for^{ne} Her Hans Gaasis moder, och samme gods wor icke kiøbt mett theres fellitz pendinge, tha findes thet icke att were bopendinge etc., men att were jordegods, oc for^{ne} Her Hans Gaasis moder inthet at kunde arffue ther wti, oc ephtherthj for^{ne} Jørgen Nielssen, for^{ne} Her Hans Gaasis broder, wor dødt, førre endt wor recess wtgick om sligt althergods, tha kunde handt ey heller arffue ther nogitt wti; men om for^{ne} Her Niels Friises suager, som findes at were wfritt folck, wor suo paasagt fore retthe, att for^{ne} Her Niels Friis oc hans arffuinge bør for^{ne} tuende gaarde at nyde, bruge oc beholde ephther wor recessis lydelse, wden hues som findes kandt, at nogen aff hans metarffuinge ther till findes atuere friitt folck, tha nyder huer ther i sin anpart. Datum Ottense mandagen nest ephther helig trefoldigheds syndag, neruerendes os elsk^e Jahan Friis, wor cantzeler, Knut Gyllenstiern, wore tro mendt oc raadt, oc Werner Suale, wor mandt oc thiener oc landsdommere i Fyen etc. Aar etc. 1547.

42.

1547. 29de Avgust. Dom i en Sag angaaende Mordet paa Præsten Hr. Rasmus i Hessellund i Skaane.

Wor skickett fore os paa wortt rettherting os elsk^e Sti Pors, wor mandtt oc thienere oc embitzmandtt paa wor gaardtt wti Lundt oc hagde i retthe steffott Niels Turssen i Hessellund, hans søn Per Nielssen oc hans mau Niels Jenssen i Hessellundtt, oc tiltalitt thennom for the skulle haffue weritt mett att slaa Her Rasmus i Hessellundtt ihiell, oc ther paa wti retthe lagde ett breff, lydendes att for^{ne} Niels Turssen skulle haffue werett wti trette mett for^{ne} Her Rasmus i Hessellundtt nogen tiidtt førre handtt bleff slagett, thesligeste i retthe lagde for^{ne} Sti Porss ett siuns breff, lydendes att nogle mendtt hagde wittnett, att thennom

siutes, att ther hagde werett thre om att slaa Her Rasmus ihiell, och att thennom siutes, att the riis, som laa kasth paa hannom, somme skulle werett hugett mett en skorig korde paa then høgre handt, och somme skulle werett hugett mett en sckarp korde paa then wenstre handtt, mett flere breffue handtt ther paa wtj retthe lagde. Ther tiill suarett for^{ne} Niels Tursen paa sine egne, sin søns och sin maus wegne, att the aldrig wore mett att slaa for^{ne} Her Rasmus ihiell, och ther paa wti retthe lagde ett breff, som Niels Smedtt i Kongsholtt, tinghører till Ludgudherritzting, wtgiffuitt hagde wnder Guds aar Mdxlv, lydendes att xii mendtt witnett hagde, att then prestedrengh, som forrode Her Rasmus, giorde Niels Tursens orsage, att handtt icke huercken gaff hannom raadtt ther tiill, eller nogen tiidtt jetthe hannom gunsth eller gaffue, at handtt skulle giøre then gierningh. Thesligeste i retthe lagde for^{ne} Niels Tursen ett breff, wtgiffuitt wti Lundtt wnder Guds aar Mdxlvj, torsdagen epther sancti Michels dagh, som xv mendtt hagde wtgiffuitt, lyden- des att epther som the wore tiltagne att grantske och for- fare, om Niels Tursen i Hesselundtt hagde werett mett att myrde Her Rasmus, som wor sognepresth i samme Hessel- lundth, tha hagde the offwerfarett och hørtt lese alle the breffue, Niels Tursen ther paa hagde, och Stj Pors emodtt hannom, tha hagde the ther saa paasagtt fore retthe, att for^{ne} Niels Turssen icke wor mett att myrde for^{ne} Her Ras- mus, men aldelis att were quitt oc orsagitt fore for^{ne} mordtt, men raadtsagen hagde the indsett fore os oc wortt elsk^e raadtt oc Sckoninge log; mett mange flere atskillige breffue handtt ther paa wti retthe lagde, mett flere ordtt oc thale thennom ther om paa bode siider emellom wore, om huilcken sagh the gaffue thennom i alle retthe paa bode siider. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighedtt sagde wij ther saa paa fore retthe, at for^{ne} Niels Tursen, hans søn och hans mau bør for samme mordtt och drab quitt och angerløs att were, meden then raadsag, som the xv mendtt hagde indsatt fore os, bør iigien att indkomme fore for^{ne} xv mendtt, oc thennom

bør anthen att schiere eller och att sigte for^{ne} Niels Turssen, hans søn och mau, ephther som thet segh bør ephther Skonscke logh. Datum Kiøbenhavn then mandag nesth ephther Sti. Bartholomej dagh, wti wor eigen neruerelse, neruerendes os elsk^e Her Escki Bilde ritther, Danmarckes riiges hoffmester, Jahan Friis, wor cantzeler, Her Axell Bragde, Her Claus Bilde ritther, Knudt Gyllenstiern, Her Otthe Krumpen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Peder Ebbissen, Byrgi Trolle, Her Per Sckram ritther, oc Thage Thott, wore thro mendtt oc raadtt. 1547.

43.

1547. 31te Avgust. Dom i en Trætte mellem Adelsmændene Jørgen og Morten Falster angaaende det til Sønder-Kirkeby og Sønder-Alsløv Kirker paa Falster hørende Gods. I Aaret 1528 havde den førstnævnte af Brødrene faaet Præsentats af K. Frederik I. paa disse Kirker.

Wor skickitt fore os paa wortt retterting os elsk^e Jørgen Falster, wor mandt oc thienere, oc hagde wti retthe steffntt os elsk^e Magens Falster, wor mandtt och thienere oc landsdommere wti wore lande Laalandtt oc Falster, oc titalitt hannom fore nogett goodtz ligendes till Kyrckeby kyrcke oc Alsløff kyrcke, som handt mener att handtt gjør hannom hinder paa, oc ther paa wti retthe lagde en wdschrifft wtgiffuitt i Stubekiøbing anno 1546, som Anders Nielssen, prest oc fordum capellan wti Stubekiøbing, oc Hans Rasmussen, sogne degen ibidem, beseglett hagde, aff ett wor kiere herre faders latinisk præsentats breff paa for^{ne} kirckier wnder Guds aar 1528, lydendes att wor kiere herre fader hagde presenteritt for^{ne} Jørgen Falster som en bequem till samme kirckier, ephther som samme presentats ythermere indeholder oc wduiser. Ther till suarett for^{ne} Mogens Falster, att han flyde Jørgen Falster samme forlenings breff och hagde ther megen wmag fore oc stor koth oc theringh paa, oc ther fore hagde Jørgen Falster wntt oc tillatt, att Mogens Falster samme godtz wti sin were oc forsuar skulle haffue mett sin renthe oc rettiighedtt, wnderthagitt kornsckyllen, oc ther paa wti retthe lagde ett Jørgen Falsters

egett breff wnder Guds aar Mdxix, lydendes att handtt hagde wntt oc tilladitt sin broder Mogens Falster skall haffue, nyde, bruge oc beholde i begges theres liffs tiidtt oc y sine were oc forsuar athaffue thet gods som ligger till sine kirckier Søndre Kirckiby oc Synder Alsløff, mett all sin renthe oc rettighedtt, wnderthagitt kornskylden; thesligeste wti retthe lagde for^{ne} Mogens Falster en wor eigen stadfestelse wnder Gudtz aar Mdxlj, lydendes att wij haffue wntt oc tilladitt, att for^{ne} Mogens Falster maa oc skall samme godtz ephther for^{ne} sin broders Jørgen Falsters breffs lydelse haffue, nydhe, brughe och beholle etc.; mett flere ordt och thale thennom therom paa bode siider emellom wor, om huilcken sag the gaffue thennom paa bode siider wti alle retthe. Tha ephther tiltall, giensuar, breffue oc beuisning, som tha tilstede wor, oc sagens leglighed sagde wij ther saa paa fore retthe, att for^{ne} Mogens Falster bør att haffue, nyde, bruge oc beholle herligheden aff for^{ne} kircke gods ephther for^{ne} Jørgen Falsters oc wortt stadfestelse breffs lydelse, oc for^{ne} Jørgen Falster skall haffue kornskylden, men ther som saa findes, att Mogens Falster haffuer forhollett Jørgen Falster nogett aff kornskyllen fore emodtt hans breffs lydelse, tha bør handt hannom thet at wtlegge oc fultgiøre eller at haffue thet i hans minde. Datum Kiøbinghagen sancti Egidij aften, i wor eigen neruerelse, neruerendes Her Eskj Bilde, Danmarckes Riges hoffmester, Jahan Friis, wor cantzeler, Her Axell Bragde, Her Anders Bilde, Her Claus Bilde, ritther, Knudt Gyllenstiern, Her Otthe Krumpen, Her Mogens Gyllenstiern, Her Per Skram ritther, Byrgi Trolle, Oluff Munck, Jørgen Lycke oc Thage Thott, wore thro mendt oc raadt. 1547.

44.

1547. 31te Avgust. Dom i en Trætte mellem Iver Juel og Mogens Munk angaaende Præstegaarden i Trandum. Dommen indeholder Oplysning om de Kirker, som fordum hørte under Stubber Kloster.

Wor, sckickitt fore os paa wortt retterthing os elsk^e luer Juell, wor mandt oc thieners fuldmectige os elsk^e Her-

man Scheyll, wor secrether, oc hagde wti retthe steffntt os elsk^e Mogens Munck til Wolstrup, wor mandtt oc raadtt, oc tiltalitt hannom for en preste gaardtt i Trandnom sogen, som handtt holler hannom fore, som handt mener mett wrett, oc ther paa wti retthe lagde ett tings witne, som Anders Jebssen, fogitt till Gyndingherritzting, hagde wtgiffuitt wnder Guds aar Mdxliij, lydendes att xxiiij wuillige, trofaste dannemendtt alle samdregteligen hagde witnett, at thennom minthes, somme wti lx aar, somme i l aar, oc somme i xl aar oc somme xxx aar oc somme i xx aar, och the andre huer epther theres alder, att Haderup kircke oc Trandnom kyrcke haffuer legett oc werett till Stuber closther, oc huem som hellsth ther haffwer hagtt Stuber kloster i sin forleninghe, the haffwer hollett capellan till samme ij kirckier, oc sognemendene wti for^{ne} sogner haffwer giffuitt theres tiende oc prest redtzell ther till klosteret, saa lengi till Her Hans haffwer fangett Haderup kircke oc prestegaardtt aff for^{ne} Iuer Juell oc er hans cappelan. Thesligeste wti retthe lagde for^{ne} Iuer Juell ett breff, som Elsebe Rytthtersdatther priorisse oc menige conuentt wti Stuber closter hagde wtgiffuitt wnder Guds aar Mdxlvj, lydendes att thet er thennom fuldt witherligt, och somme sielff mindes oc somme aff thennom haffwer hørtt oc sportt aff the gode jomfruer for thennom her inde wore, thet bispen aff Riipe mett priorisse oc conuentis sambtycke forlenthe for^{ne} Mogens Munck for^{ne} Trandnom prestegaardtt for willig oc wensckab tiill en tiidtt, oc haffwer baade Harderup kyrcke oc Trandnom kyrcke mett for^{ne} Trandnom kyrcke gaardtt hørtt oc legett her tiill stedtz, saa lengj nogen kandt lengst mindes, mett tindtt oc preste rentte, och the, som haffwer werett forstandere wti klosterett, haffue hollett cappelan thil for^{ne} ij kircker oc en anden cappelan for thennom tiill Søuell kircke. Thesligeste wti retthe lagde for^{ne} Iuer Juell ett wortt eigett forlenings breff wnder Guds aar Mdxlij, lydendes att wii haffue wntt oc tilladett for^{ne} Iuer Jull tiill Stuber closters jomfruers wnderhollingh att beholle the ij kircker Søuell oc Trannom kirckier, liger-

uis som handt thennom nw y were haffwer, oc ther tiill wor partt aff tienden aff Haderup oc Salle kirckier, emeden oc all then stundtt samme closters jomfruer leffwer och ere y closterett, dog nar samme closther jomfruer alle døde oc affgangne ere, tha sckall for^{ne} tiende oc herligheden wbehindrett egien komme till os oc kronnen. Ther emodtt wti retthe lagde os elsk^e Oluff Munck, wor mandt oc raadt, ett breff wnder Gudtz aar Mdxlvj, lydendes att then presth, som haffwer Trandnom sogne, haffwer mett mesther Hans Tagsens sambtycke wntt for^{ne} Magens Munck Trannom preste gaardt, dogh saa att handt betimeligen skulle giffue hannom hues korn renthe, som ther sckall aff gaa; mett flere ordtt oc thale thennom ther om paa bode siider emellom wore, om huilcken sagh the gaffue thennom paa bode siider wti alle retthe. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighedt sagde wij ther saa paa fore retthe, att for^{ne} Iffuer Jull sckall beholle for^{ne} preste gaardt mett all sin retthe oc rettighedtt, effther som wortt forlenings breff ther paa lyder, som wii hannom ther paa giffuitt haffuer. Datum Kiøbenhavn sancti Egidii affthen, neruerendes os elsk^e Her Esckj Bilde ritther, Danmarckes riiges hoffmester, Jahan Friis, wor cantzeler, Her Axell Bragde, Her Anders Bilde, ritther, Knutt Perssen, Her Otthe Krumpen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Per Ebbessen, Her Per Sckram ritther, Byrge Trolle, Oluff Munck oc Thage Thott, wore thro mend oc raadt etc. 1547.

45.

1547. 1ste September. Ridder Erik Pors havde i sin Tid givet noget Gods til Præstebordet i Græshave paa Laaland for en Tjeneste ved Vor Frue Alter i samme Kirke. Nu gjorde Stig Pors Fordring paa dette Gods, men det lykkedes Hr. Jørgen, Præst i Gloslunde og Græshave, at hævde Præstekaldet samme.

Wor schickitt fore os paa wortt rettherting os elsk^e Sti Pors wor mandt oc thienere och embitzmandt paa wor gaardt wti Lundtt oc hagde wti retthe steffnt Her Jørgen, sogneprest i Gloslunt, oc titalitt hannom fore nogen ager

oc engh kallis Streng oc Helengh, som handt holler hannom fore, som handtt mener mett wrett, och wti retthe lagde for^{ne} Sti Pors et pergaments breff, som Anders Krog, presth oc cappelan till Grøshaffue oc Gloslundtt kircke, hadde wdgiffuitt wnder Guds aar Mcdlxxxij, lydendes att handtt bepligtett seg oc alle hans eptherkommere sognepreste oc capellane att holde oc fuldkomme en thieneste till euigh tiidtt for Streng oc Heleng wti Grøshaffue kyrcke for wor frue altere. Ther emodtt wti retthe lagde for^{ne} Her Jørgen et pergaments breff, som Erick Pors hadde wtgiffuitt wnder Guds aar Mcdlxvij, lydendes att handt met sin frij wilige oc met hans høstrues Giertruds samtycke haffwer giffuett oc affhendtt en øde feste i Gloslundt fangh ligendis, som kallis Streng oc Helengh met sin tilligelse till presteborett i Gloslundtt till euindeligh eige for nogen thieneste oc messer, som presten ther aff holle oc giøre skulle; thesligeste wti retthe lagde for^{ne} Her Jørgen en stadfestelse, som Stj Pors hadde wdgiffuitt wnder Guds aar Mcdlxxxij, lydendes att handtt mett sin frij willig, sambycke oc berodt hug fuldbyrder oc stadfester sin kiere faders breff, Her Erick Porsis ridder, mett alle sine ordtt oc artickler, som thet ythermere yndeholler; thesligeste wti retthe lagde for^{ne} Her Jørgen ett tings witne, som Las Sielandsfar, tinghører till Laalandtz landsting, hadde wdgiffuett wnder Guds aar Mdxlvj, lydendes att handtt haffde tildømt for^{ne} Her Jørgen att nyde oc bruge for^{ne} Streng oc Heleng iordtt, mett flere ordtt oc thale thennom ther om paa bode siider emellom wor, om huilcken sag the gaffue thennom wti alle retthe. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighedtt sagde wij ther saa paa fore retthe, att for^{ne} Her Jørgen bør att nyde, bruge och beholle for^{ne} iordt Streng oc Heleng till for^{ne} presteboridtt i for^{ne} Gloslundtt epther for^{ne} breffs lydelse. Datum Kiøbenhavn Sancti Egidii dag, wti wor eigen neruerelse, neruerendes os elsk^e Her Eskj Bilde ritther, Danmarckes riiges hoffmester, Jahan Friis wor cantzeler, Her Axell Bragde, Her Anders Bilde, Her Claus Bilde ritther, Knutt Gyllenstiern, Her Otthe

Kruppen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Per Ebbessen, Her Per Sckram ritther, Byrge Trolle, Oluff Munck, Erick Krabbe oc Tage Thott etc. 1547.

46.

1547. 30te November. I en Sag om det Gods, som Kanniken Hr. Jens Eggertsen i Odense i sin Tid havde skjænket til det af ham stiftede Alter i S. Albani Kirke smst. (se Nr. 19 og 33), kjendtes Hr. Niels Friis, Kannik i Roskilde, for at være lovlig Medarving til samme Gods.

Wor skickitt fore os paa wortt rettherting os elsk^e Her Niels Friis, canick wti Rosckildtt, och hagde wti retthe steffntt oss elsk^e Jørgen Kotti, raadmandtt wti wor kiøbstedtt Otthense, for nogen arff ephther Her Jens Eggertssen, som handtt skulde holle hannom fore paa Chrestiern Laurissens wegne, och berette, att samme Her Jens Eggertssen hagde stifteth och funderett ett vicariam wti Sancti Albani kyrcke wti Otthense, och giffuitt ther nogitt gods tiil, huilckett gods handtt kien-des seg atuere en arffuinge tiill, suo well som for^{ne} Chrestiern Laurissen, enddog att hans fader Eggert Friis wor dødt, førre endt wor recesse wtgick om sligt althergods, och att hans fader och for^{ne} Chrestiern Laurissen wore fødde aff tuo syster och att begge theres mødre wore for^{ne} Her Jens Eggertsens systre, oc thisligeste att hans fader for^{ne} Eggert Friis erffuitt for^{ne} Her Jens Eggertssen ephther hans dødt; och satthe ther fore wtj retthe, om hannom icke burde atstande wti hans faders stedtt och nyde syn lodtt och anpartt wti allt thet alther gods, for^{ne} Her Jens Eggertsen suo hagde giffuitt tiil alther och vicarier. Ther tiil suarett for^{ne} Jørgen Kottj, att handt icke bleff steffntt førre endtt i gaar och icke haffwer her nw sin beuissning tilstede att gange mett for^{ne} Her Niels Friis wthj retthergang paa thenne tiidtt, och begerett, att hannom motthe forlegges en tiidtt oc thermyn, att handtt kunde føre syn beuisning tilstede; tiill huilckett for^{ne} Her Niels Friis suarett och wor eneste begierendes, att handtt motthe wiide, huadtt heller hannom burde atuere en mettarffuinge tiill samme gods, suo well som Chrestiern Laurissen oc stande wti sin faders

stedtt, eller ey, epther slig leglighed som for^{uit} staar; mett flere ordt thennom ther om emellom wor. Tha epther tiltall, giensuar oc sagens leglighedt sagde wij ther suo paa fore retthe, att for^{ne} Her Niels Friis bør atstande wti sin faders stedtt och were en metarffuinge mett for^{ne} Chrestiern Laurissen wti allt thet vicarij gods, for^{ne} Her Jens Eggertssen haffuer giffuitt tiill alther oc vicarier, epther wor recessis lydelse. Datum Hafnie Sti. Andree apostoli dag, wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Her Eski Bilde wor hoffmester, Jahan Friis wor cantzeler, Erick Banner D.R. M., Her Axell Bragde, Her Claus Bilde, Her Otte Krumpen, Her Magens Gyllenstiern ritther, Per Ebbessen, Byrge Trolle, Jørgen Lycke oc Tage Tott, wore tro mendt oc raadt. 1547.

47.

1547. 3die December. Dom i en Sag mellem Hr. Hans Gaas, Sognepræst i Svenborg, og Frands Brockenhus til Egeskov.

Wor skickit for os paa wort rettherting os elskelig Her Hans Gaas, sogneprest wthi wor kybstadt Suinborg, oc hade wthi rette steffnt os elskelig Frants Brockenhus, embitz mand paa wort slott Nyborg, for nogre peninghe, som hand skulle verre hannom skyldig for en gaardt y Egeskoff, hand kjøpte hannom aff, oc thesligeste for hand skulle haffue trengt hannom fraa sin rett thill Fynbo landzting nogen tid siden for leden, oc beretthe for^{ne} Her Hans Gaas, att hand hagde giortt ett maglag mett en aff wore oc kronens bynder paa et lydett stycke iordt, thill hans mølle steffning wthi Vixtrop, oc ther offuer hagde for^{ne} Frants Brockenhus lagsøgt hannom, oc tisligeste att hand icke motte faa beseglitt hues ther obenbarlig er gangett thill Gudmeherritzting. Ther thill suaritt Rasmus scriffuer paa for^{ne} Frants Brockenhusis wegne, att nar for^{ne} Her Hans Gaas vilde antoorde for^{ne} Frants Brockenhus hues gamble atkoms oc eygends breffue hand haffuer paa samme gaardt y Egeskoff, tha wor hand offuerbødig thill att vilde strax giffue oc fornøge hannom hues peninghe som hand hagde loffuit for^{ne}

Her Hans Gaasis høstrue thill en feyring for samme gaardtt; men om thett stycke iord, for^{ne} Her Hans Gaas hagde maglagt seg thill medt uor oc kronens bunde, suaritt for^{ne} Her Rasmus scriffuer saa thill oc satthe vthi retthe, om samme kronens bunde motthe saa maglege nogett aff kronens iordtt bortt vthen wor villig oc sambycke, oc ythermere beretthe, att for^{ne} Her Hans Gaas oc Frants Brockenhus ere venlig oc vel forligthe om hues trette thennom emellom veritt haffuer, oc vthi rette lagde for^{ne} Rasmus scriffuer ett beseglitt breff, som os elsk^e Verner Suale, landzdommer wthi Fyen, oc Her Christen Pouelsen, priier thill sti. Knudtz closther wthi Ottense, hagde vtgiffuit, lydendes eblandt andett om for^{ne} mølle wthi Vixtrop, att for^{ne} Her Hans Gaas skulle opdrage sine stybor oc icke støffue ind paa wor oc kronens bundes iordtt, indthill saa lenge hand kunde fange vor villig oc sambycke ther thill, oc att for^{ne} Frans Brockenhus ther medtt offuer gaff sin dele medtt for^{ne} Her Hans Gaas etc. Ther thill suaritt for^{ne} Her Hans Gaas oc satthe vthj rette, om Frans Brockenhus icke burde att giffue hannom sitt bekendelsse breff igen, om hand skulle antworde hannom hues gamble atkoms breffue hand hagde paa for^{ne} gaard y Egeskoff, oc om hand icke wor pligtig thill att giffue hannom paa hans høstrues vegne hues peninge, hand hannom loffuit hagde, som hand sagde att skulle werre j^c marck danske etc., oc ythermere beretthe, att Frants Brockenhus hagde vildt offuer fallit hannom vthi Ottense, siden samme contracth oc forligelse thennom emellom giortt vor, mett flere ordt oc tale thennom ther om emellom vor. Tha effter thilltall, gensuar oc saggens leglighedt sagde vy ther saa paa for rette, att nar for^{ne} Her Hans Gaas will antuorde for^{ne} Frants Brockenhus hues gamble atkoms breffue handt haffuer paa samme gaard y Egeskoff, tha skall for^{ne} Frans Brockenhus giffue oc fornøge hannom paa sin høstrues vegne hues peninge hand hannom loffuit haffuer met sitt bekendelse breff, att hand sligh breffue aff hannom annammitt haffuer; men om then iord for^{ne} Her Hans Gaas haffuer

maglagt seg thill medtt wor oc kronens bunde thil hans mølle etc., then sag skall opstande, indtill saa lenge wy personligen thill vort land Fyen kommendes worder, oc stybordene saa lenge att were opdragne effter for^{ne} contracts oc forligelse breffs lydelse. Datum Haffnie lyffuerdagen nest effter Sti. Andree dag, vthi wor egen neruerelse, neruerendes os elsk^e Johan Friis wor cantzeler, Her Axell Bragde, Her Claus Bilde ridder, Knud Gyllenstierne, Her Otte Krumpen ridder, Per Ebbesen, Her Per Skram ridder, Byrgi Trolle, Erick Byllier, Jørgen Lycke oc Thage Thott, wore troo mend oc raadt etc. 1547.

48.

1547. 8de December. M. Morten Henriksen, forðum Kannik i Roskilde, havde i sin Tid givet en Gaard i S. Botulphi Sogn i Roskilde til alle Sjæles Alter i Helligtrekongers Kapel smst. Senere havde Giverens Arvinger tilegnet sig Gaarden; men den blev nu tildømt Alterets Vikarius, Hr. Jakob.

Wor skickitt for os paa wort rettherting os elsk^e [Her] Jacob, vicarius wti Roskyld domkyrcke, oc hagde wti rette steffnt os elsk^e Erick Christofferssen thill Wyndinge, wor mand oc thienner, fore en gaardt liggendes wti for^{ne} Roskyldt, som handt gør hannom hynder paa, som hand myenthe mett wrett emodt wor recessis lydelse, oc wti rette lagde ett beseglitt pergments breff, wnder datum M:d:x:, lydendes att mesther Morthen Henricksen, canick wthj Roskyldt, hagde wntt oc giffuitt fraa seg oc syne arffuinge oc thill alle sielle alther liggendes wthi the hellige tre kongers capell hos sti. Lucii domkyrcke wthi Roskyldt en syn gaardt oc grund, som hannom thill arff fallen wor, lyggendes wthj Roskyldt y sti. Botulphi sogen, mett all syn rette thilligelse, som er huss oc iordtt, inthett wndertagitt, att nyde, bruge oc beholle thill euig tiidtt fore en messe huer tisdag ther fore holdes skulle, oc att ther som so skede, at samme messe icke holtas, tha skulle prior vicariorum mett syne mett brødras raadt oc sambycke haffue fuld magtt attaghe samme gaardt oc legge hannom thill ett andett alther wti

kyrcken etc., som hans breff ythermere vduiser oc indeholder, oc berette for^{ne} Her Jacob, att for^{ne} Erick Christoffersen haffuer ther offuer hannom vattspurdt giffuit en borger sytt breff paa same gaardtt, oc tagitt ther iij marcks rentte nu wthi x aar; oc satthe wthi rette, om hannom icke burde same gaardtt att nyde oc beholde quitt oc frij syn liiffs tidt vdt, oc om hannom icke burde igien att haffue hues rentte hannom ther aff fraataget er. Ther thill suaritt os elsk^e Niels Andersen thill Lyungby, wor mand oc thienner, paa syne egne oc for^{ne} Erick Christoffersens wegne, att hand kendes seg att werre en mett arffuing thill samme gaardtt effter syn faderbroder for^{ne} mesther Morthen Henricksen, oc myenthe, att epther thj thiensthen er nederlagtt, att for^{ne} gaardtt burde ther fore att komme thill rette arffuinge igen, oc thesligeste berette, att for^{ne} mester Morthen Henricksen skulde haffue bekostitt en sum peninge paa same gaards bygning, oc myenthe, at ther som for^{ne} Her Jacob skulde beholde gaarden syn liifs tidtt, att hand thaa wor plictug thill att giøre hannom oc hans metarffuinge fylliste fore same bygning, mett flere ordtt oc talle thennom ther om emellom wor. Tha effter tilltall, gensuar oc saggens leglighedtt sagde wij ther saa paa fore rette, att for^{ne} Her Jacob bør att nyde oc brughe oc beholle for^{ne} gaard wti Roskyldtt quitt oc frij vbeskoren wti syn lifftidtt effter wor recessis lydelse, oc for^{ne} Erick Christoffersen oc hans metarffuinge igenn att giffue for^{ne} Her Jacob hues rente oc skyldtt the ther aff oppeboritt haffuer. Datum Hafnie wor frue dag conceptionis, wti wor eygen neruerelse, neruerendes os elsk^e Johan Friis wor canzeler, Her Anders Bylderitther, Knut Gyllenstierne, Her Otte Krumpen, Her Per Skram ritther, Byrge Trolle oc Thage Thott, wor tro mendtt oc raadtt etc. 1547.

49.

1548, 22de Avgust. I en Strid mellem Rigshofmester Hr. Eske Bilde og Prioren i Antvorskov, M. Niels Andersen, paa Klosterets Vegne, an-

gaaende Fiskeriet i Ramsø Sø, fik Klosteret Retten paa sin Side efter at have produceret Adkomstbreve, der gik tilbage lige til Aaret 1241.

Wor skickett fore os paa wortt retthertingh os elsk^e Her Eskj Bilde ritther, wor mandtt, raadtt och hoffmesther, och hagde wti rette steffntt os elsk^e mesther Niels Andersen priier wti Antuorskoffs closter, fore handtt gjør hannom hynder paa ett fyskerij wti Ramsø sø, som handtt menner segh att haffue rett till paa wor Frue closters wegne wti Roskildtt, och beretthe, att the gode mendtt som haffue hagtt for^{ne} wor frue closther fore hannom, the haffue laditt fiske wti samme sø, then enne epther then anden; och ythermere beretthe, att for^{ne} Ramsø sø ligger emellom tuene byer som ere Broerdrop och Ramsø, som for^{ne} wor Frue closter haffuer gaarde oc gods wti, oc myenthe ther fore, att handtt paa for^{ne} closters wegne motthe fiske wti samme sø, suo witt som theris aalob segh ther wti forstrecker, och wti retthe lagde for^{ne} Her Esckj en beseglitt widisse, som en erkebiscop wti Lundtt hagde wdgiffuit, lydendes att handtt hagde sett ett breff, som biscop Oluff, fordom byscop aff Roskildtt, hagde wdgiffuit, lydendes att handtt hagde giortt slig en skick epther kongens skriffuelse och befalingh, att the jomfruer wthj wor Frue closter i Roskildtt skulle nyde fiiskerij wti Ramsø sø, lige som the haffue eygendom wti Brordrop och Gastrop marck etc. Dogh hagde handtt ingen anden atkom eller beuisningh i then sagh, mett huilken handtt paa for^{ne} closters wegne kunde wynde seg ther indtt. Ther till suaret Matts Eskildssen skriffuer mett fuldtt magtt paa for^{ne} mesther Niels priiers wegne wti Antworskoff, och sagde, att for^{ne} Ramsø sø hagde althiidt werett friitt enmerckes fiskeuandtt till for^{ne} Antuorskoffs closter, oc kiendes ther ingen anden at haffue lodtt eller deell ther wti, som handtt wilde gjøre beuisliggt, oc først wti retthe lagde ett gammeltt latiins pergments breff wnder datum Mccxlj, lydendes att hertugh Otthe aff Brunswigh mett hogborn fyrstes konningh Ericks och hans brødrer hertug Abels och Her Christoffers willig och sambtycke haffuer

soldtt oc skøtt syn by Ramsøe till Antuorskoffs closther mett all sin tilligelse oc Ramsøe søe, wti huilcken ingen haffuer nogen tiidtt hagtt partt mett hannom, met tuo møller oc mere gods etc. Item ett andett gammeltt pergments breff wnder datum Mcd, lydendes att drotning Margrette kendes seg och frue Gesse athaffue samme Ramsøe gods wti forleningh aff for^{ne} Antworskoff closter begges theris liiffs tiidtt etc. Ther epther ett andett pergments breff wnder datum Mcdlxxxvij, lydendes att drotningh Doretthe hagde kendtt segh aff ett wenligt och kierligt len athaffue for^{ne} Ramsøe søe wti forleningh aff for^{ne} Antuorskouffs closther sin liiffs tiidtt wdtt, mett suo skell att hun motthe lade fiske i samme søe till hynnes eigett behoff, suo titt som hun selff personlig wore wti Roskildtt, och ey tilstede, att nogre wti hynnes frauerelse skulle driistes till i samme søe att fiske paa hynnes wegne, wden hun selff tilstede wor etc. Item en dom aff Semherritztingh, som Erick Ibssen, høffuitzmandtt paa Haritzborgh, Hans Kieldssen, Danmarckes riges cantzeler, mett flere godemendtt hagde wtgiffuett wnder datum Mcdxcij, lydendes att the bynder wti Broderop, som hagde fiskitt i for^{ne} Ramsøe søe, wore tildømppt tiill atbøde theres faldsmaall emodtt Her priier aff for^{ne} Antuorskoffs closter inden viij dage, eptherthj Her priier hagde tha beuisth met closters atkomme oc gamble besegliitt breffue, att thet haffuer werett ett friitt fiskeuandtt tiill for^{ne} Antuorskoffs closter till alle fiire marcke muode wti ii^e aar och lenger. Item ythermere i retthe lagde for^{ne} Matts skriffuer iij beseglede tings witner aff Ramsøe herritztingh wnder datum Mcdxcij, lydendes att for^{ne} Ramsøe søe haffuer werett ett friitt e[n]merckes fiskewandtt till for^{ne} Antuorskoffs closter, wildett och wkierdtt aff noger mandtt ther tiill tynghe wti xl aar och lengre, och att ingen mandtt haffuer seg ther mett beuarett at fiske wti noger maade, wthen the som haffuer hagtt thet mett theris mynde och tilladelse aff for^{ne} Antworskoffs closter etc. Ther epther en wor eygen dom wdgifuen her paa wortt slott Kollinghus wti thette neruerendes aar, lydendes att for^{ne}

mesther Niels och hans eptherkommere prier oc forstander i Antuorskoffs clösther bør samme Ramsø sø att nyde, brughe och beholde epther the breffue och atkom the ther paa haffue, indtiill saa lenge att Her Eskj Bilde eller nogen paa hans wegne komme fore os mett bedre beuisningh etc., som samme breffue ythermere wduiser och indeholder, mett mange flere breffue handtt ther paa wti retthe lagde. Tha epther tiltall, giensuar, breffue, beuisningh oc sagens leglighet sagde wij ther saa paa fore retthe, att for^{ne} Her Eskj Bilde icke hagde saa nøactig beuisning, att handt kandtt rygge for^{ne} Her priers dom oc atkoms breffue mett, men for^{ne} mesther Niels och hans eptherkommere priorer oc forstandere till for^{ne} Antuorskoffs clösther bør for^{ne} Ramsø sø athaffue, nyde, bruge oc beholle fore ett fritt e[n]merckes fiskeuandtt epther theris breffuis oc atkoms lydelse. Datum Koldinghus Onsdagen nest fore Sti. Bartholomej apostoli dag, neruerendes Jahan Friis, wor cantzeler, Erick Banner, D. R. M., Her Axell Bragde, Her Anders Bylde, Her Knutt Rudtt, Her Claus Bilde, Her Otthe Krumpen, Her Per Skram ritther, Byrge Trolle, Erick Krabbe, Jørgen Lycke, Tage Tott, wore tro mendtt, oc Jens Magenssen, landsdomere i Nørjutlandt etc. 1548.

50.

1549. 6te Maj. Dom i en Sag mellem Iver Krabbe og Kapitlet i Viborg angaaende Gods i Mønsted og paa Fur, som hans Forfædre havde givet til Viborg Domkirke, men som Iver Krabbe nu gjorde Krav paa, da den betingede Altertjeneste var ophørt (se Nr. 35 og 37). Hans Fordringer afvistes; derimod bestemtes, at der skulde stiftes en anden Guds-tjeneste for dette Gods, og at Iver Krabbe og hans Medarvinger skulde have Ret til at præsentere en Præst, der skulde lønnes af Kapitlet og ugentlig holde fem Prædikener Kl. 6 om Morgen en i Domkirken (se Ny kirkehist. Saml. V, 577 flg.).

Wor skickitt fore os paa wortt rettherting os elsk^e Iver Krabbe, wor mandtt oc thienneren och embitzmandtt paa wortt slott Kollinghus, och hagde wti retthe steffntt os elsk^e mesther Anders Skoffgaardtt archidegen, mesther Nils Friis canther och menige capitell wti Wiiborig domkircke, och

titalitt thennom paa sine egne oc sine metarffuinges wegne fore et gienbreff, som theris forfedre framfarne capitell wti Wiborig domkircke haffuer giffuitt Her Niels Krabbe paa nogitt gods wti Mønstet, sammeledes haffwer och giffuitt hannom breff paa, att handtt och hans arffuinge skulle haffue magtt till atutuellige och presentere then prest, som skulde holde then thieneste wedtt magtt, som er stiffthett fore thet gods paa Fuer, huilckitt for^{ne} luer Krabbe myente segh inthet atuere holditt, huercken thet breff om then presentatz, ey heller thienesten, then tiidtt hun holdes skulde; oc først wti rette lagde ett contracts breff giortt emellom Nils Krabbe och prouisten oc gantze capitell wti Wiborgh wnder datum Mcdxxxij, lydendes eblantt andre artickle, att for^{ne} Niels Krabe skulde haffue sitt gods igien i Mønstet, som capitell hagde aff hannom, och huorledes then thieneste och the messer skulde holdes wti Wiborig domkircke och paa Fuer, och ther som the icke holtes wti Wiborig domkircke, tha skulle the holdes wti Fuer kircke, epther theris breffs lydelse etc. Ther epther wti rette lagde for^{ne} luer Krabbe et genbreff, som cantor ock gantze capitell wti Wiborig hagde wtgiffit wnder datum Mcdlxvij, lydendes om samme messer oc thienste, oc att Morthen Krabbe och hans arffuinge skulle haffue magtt till att presentere en prest till thett alther, som capitell skulde lade bygge wti Wiborig domkyrcke, och giffue presten huert aar x m^ß danske och en t^e saltt etc., fremdeles wti rette lagde for^{ne} luer Krabbe ett pergments breff aff Hareherritzting, som Glob Krabbe hagde tagitt wnder datum Mcdxcix, lydendes att the samme messer, som skulde holdes wti Fuer kircke, haffwer icke werett holden om fredagen och mussen ingen om Ottensdagen etc. Item ett anditt pergments breff aff Hareherritztingh wnder datum Mdj, lydendes att samme messer wti Fuer kyrcke, som skulde holdes fore thet gods, Frue Marine paa Fuer gaff till Wiborig domkircke, the hagde werett fallen wti xx aar och mere etc. Ther epther wti rette lagde for^{ne} luer Krabbe ett anditt breff aff for^{ne} Hareherritzting wnder datum Mdxxix,

lydendes att xxiiij mendtt hagde witnett, att for^{ne} Glob Krabbe hagde tiidt och offte lastett och kierdtt ther till tinge och andersteds, att the cannicker wti Wiborig hagde hans och hans metarffuinges foreldernes gods borte paa Fuer, och then thieneste, som ther fore igien wtloffuitt wor, att then wor icke holdett etc., mett flere breffue for^{ne} Iuer Krabbe ther paa wti retthe lagde, att samme thieneste icke holden wor etc., som samme breffue ythermere wduiser och indeholler. Ther till suarett for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Nils Friis paa theres och menige capitels wegne wti Wiborig, først om thet gods wti Mønstedt, att capitell wti Wiborig haffwer ther inthet aff, som the wilde beuise met breff oc sigell, och wti rette lagde en beseglitt copie aff ett gammelt hoffuitbreff wedt datum Mcdlvij, lydendes att frue Marine Nielsdather, Jes Olsens høstrue wti Bustrup met for^{ne} sin hosbundes sambtycke fore hynnes prouentes opholdelse oc wedertørelse wti Mariagger closter hagde wntt och giffuitt till for^{ne} Mariager closther allt hynnes gods och eygendom wti Mønstedt, bode øde och bygt etc., huilckitt for^{ne} gods siiden skall findes atuere mageskiftt till Wiborig stiftt. Ther epther wti rette lagde for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Nils Friis ett fundatze breff paa samme gods paa Fuer wnder datum Mcdx, lydendes att frue Marine, Her Jens Michelsens datther paa Fuer, hagde skøtt oc giffuitt till Wiiborig capitell och cannicke buordett hynnes hoffuitgaardtt, som kallis Lundegaardtt, met allt hynnes anditt gods ligendes paa Fuer, bode øde oc bygddt, inthet wndertagitt, fore messer och thieneste, som ther fore holdes skulde etc. Ther epther wti rette lagde for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Nils Friis ett pergments breff aff Wiiborig byting wnder datum Mdxix, lydendes att xij mendtt hagde wittnett, att the messer och guds thieneste, som skickitt wore fore sancti Morthens alther wti Wiborig domkircke, the hagde werett holdett wedtt fuldtt magtt suo lenge som the kunde lengiste myndes, och the aldrih hagde fornommitt, hørtt eller spurtt, att for^{ne} thienest hagde werett

falden eller forsømppt, huercken førre eller siiden for^{ne} mesther Anders fick thet etc. Item ett anditt pergments breff wnder datum Mdxix, lydendes att x presther och vicarier wti Wiborigh domkircke hagde witnett, att then stundtt Her Kieldtt canther wor archidegen i Wiborigh och siden wti mesther Jacob Krumpens tiidtt och nw wti mesther Anders Skoffgaards tiidtt tha hagde samme messer och thieneste werett holden wedtt magtt och ey hagde werett falden eller forsømppt wti noger maade etc. Ther ephther wti rette lagde for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Nils Friis ett xxiiij mends witne aff Fuer byrcketingh wnder datum Mdxix, lydendes att thennom witherligtt wor, och the hagde icke anditt spurtt eller hørdtt, endtt then thieneste som capitell i Wiborig skulle lade holde paa Fur, then hagde werett holden wedt sin magtt och icke hagde werett forsømppt eller nederlagtt, enthen førre Her Christiern Nielssen bleff prest paa Fuer eller siiden etc., som samme breffue ythermere wduiser och indeholder; met mange flere breffue for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Nils Friis wti rette lagde, och thesligeste luer Krabbe, som en partt wore tuertt emodtt huer anden. Men om then presentatz suarett for^{ne} mesther Anders oc mesther Nils Friis suo tiill, att thet skall icke findes atuere theres skyldtt, thj att luer Krabbe eller hans metarffuinge eller forelderne icke haffwer tilbudett capitell nogen prest till samme thieneste, som the wilde icke annamme, then tidt messerne wore holt, och myenthe, att the icke nw wore plictuge atholde then artickell, ephtertj slig thieneste er nw afflagdtt, met mange flere ordt och thale thennom emellom wor. Tha ephther tiltall, gensuar och sagens leglighet sagde wi ther suo paa fore rette, att ephtertj for^{ne} mesther Anders Skoffgaardtt och mesther Niels Fris haffwer beuisth, att thet gods wti Mønstet er giffuitt til Mariager closter och er siiden magskiffitt till stiftett, tha bør capitell wti Wiborigh atuere quitte och angerløs fore ythermere tiltall i then sagh; men om then anden sagh met thett genbreff, lydendes att the Krabber skulde haffue magtt tiil

at presentere en prest till then thieneste, som skulde holdes wti Wiborig domkircke, wor ther suo paasagtt fore rette, att ephertj messerne ere aflagde, tha skall ther skickes en anden guds thieneste igien wti suo maade, att for^{ne} luer Krabbe och hans metarffuinge skulle presentere en prest ther tiill, som skall predicke Guds ordtt fem dage wti huer wgge om morgenen, nar sex slaar, huilcken presth for^{ne} capitell wti Wiborig och ther fore lønne skall ephther contrachtens lydelse. Datum Hafnie mandagen nest ephther syndagen misericordia domini, in presencia regis, neruerendes os elsk^e Her Eskj Bilde, Jahan Friis, Erick Banner, Her Axell Bragde, Her Anders Bilde, Her Knud Rudtt, Her Claus Bilde, Knut Gyllenstierne, Her Otte Krumpen, Her Per Skram, Byrge Trolle, Erick Krabbe, Jørgen Lycke, Tage Tott och Gabriell Gyllenstierne etc. 1549.

Domme fra Christian III's Tid angaaende kirkelige Forhold.

(Slutning.)

Ved **Holger Fr. Rørdam.**

51.

1550. 13de Oktober. Fortsættelse af den Strid, Iver Krabbe havde med Kapitlet i Viborg. Da det lykkedes ham at godtgjøre, at Kapitlet ikke havde holdt sig den Dom ganske efterrettelig, som tidligere var fældet af Kongen og Rigsraadet (se Nr. 50), kjendtes han berettiget til at forfølge Sagen videre.

Wor skickit for oss paa wort rettherting oss elsk^e luer Krabbe til Østergaardt wor mand oc tienere oc embitzmandt paa wort slott Kollinghuus paa sine egne och sine metarffuinges wegne paa then ene, och oss elsk^e Mester Anders Skoffgaardt paa sine egne och mening Capittels wegne i Wiborg paa then anden siide, och wor nu idag theris rette siette wggedag at møde i then sag, som her for oss beuist wor met wor sex vgers steffning. Och tiltallit for^{ne} luer Krabbe paa sine egne och sine metarffuinges wegne for^{ne} Mester Anders Skoffgaardt paa sine och meninghe Capittels wegne i Wiborig fore enn wor eigen dom, wdgifuet paa wort slott Kiøbindhaffn wnder datum mdxlix, emellom luer Krabbe hans metarffuinge och Capittel wtj Wiborig. Och først wthj rette lagde for^{ne} wor dom, lydendes att for^{ne} luer Krabbe och hans metarffuinge skulle presentere en prest, som skulle predicke Gudz ordt v dage i huer vge i Wiborig domkiercke, huilcken prest for^{ne} capittel i Wiborig och ther fore løne skal, som samme dom ythermere wduiser etc.,

huilcken wor dom hand mente for^{ne} capittel i Wiborig icke att haffue fuldgiordt, och berette for^{ne} Iuer Krabbe, att hand epther for^{ne} wor doms lydelse fyrst hagde presenterit en prest til samme tieniste wed naffn Her Jens Bless, och att hand siidenn fore Capittels och flere gode mendz bøn och begiering skyldt hagde presenterit en anden thertil wed naffn Her Rembolt Pedersen, som skulle predicke for^{ne} v dage, och nogen tiidt ther epther wor for^{ne} Her Rembolt bleffuen sogneprest til Suortebrodre, och hagde tagen en anden til hielp til seg wedt naffn Her Ib Poelsen, som och predicket met for^{ne} Her Rembolt, for^{ne} Iuer Krabbe wadt-spurdt, som her for oss beuist bleff, och Iuer Krabbe ther fore hagde dragit til Wiborig wtj andre gode mendz nerwerelse och ther tilbodit Capittel, och presenterit en anden prest wed naffn Her Bertell Persen, som wille haffue hollit for^{ne} tiennist och predicken wedt magt, som hand strax beuiste med for^{ne} Her Bertell Persens eigenn handschrift och besegling. Thesligeste i rette lagde Iuer Krabbe ett breff, som oss elsk^e Oluf Munck, Jens Thomesen, Erick Skram, Iuer Juell, Niels Juell, Frantz Bille, Niels PasbiERG wore mend och tienere hagde wdgiiffuit wnder datum mdl, lydendis at Iuer Krabbe i Wiborig domkiercke hagde forsamblit Mester Niels Friis, Mester Spliidt Fasse og Mester Jens Michelsen och sa[g]dt thenum, att ther som hand icke hagde fuldgiordt wor dom medt then prest att presenterere, att the tha endtnu wille foruise hanum en prest hanum nøgis medt, tha wille hand nu fuldgjøre then. Thertil suarede Mester Niels Fries, att the holt Gudz ord wed magt och icke wisthe att fly andre frem, och icke wor mueligt, att en person kunde holle then predicken. Thertil suarede Iuer Krabbe, att ther som the hagde ingen, tha fulde Iuer Krabbe en god danemandt frem med naffn Her Bertell Persen. Ther til suarede Mester Niels Friis, att ther som hand end fulde thenum v eller sex frem, kunde well ske, thenum icke skulle nøgis medt enn; som samme breff ythermere indeholder och wdwiiser, medt mange flere

breffue, Iuer Krabbe ther paa wtj rette lagde, och miente, ett hanum skiede wrett, att for^{ne} wor dom ey wor fuldgiordt etc. Ther till suarede for^{ne} Mester Anders Skoffgaardt paa sine och meningh Capittels wegne oc mente, att hand oc Capittel i Wiborig hagde aldielis fuldgiordt then wor dom, ephertij Iuer Krabbe hagde presenterit ther en prest till, huilckenn capittell therfore lönt haffde, och satte wdj rette, att ephertij predicken er redeligen hollen, och the personer, som haffde predicket, ere redeligen betaldt, om wor dom ther medt icke er fuldgiordt. Och i rette lagde Mester Anders ett breff, som Her Ib Poelsen och Her Rembolt sogneprest wtj Wiborg hagde wdgiiffuit, lydendis att the wore redeligen och well betallit for de v dages predicken, the haffde predickit i Wiborig domkiercke etc. Thisligeste berette Mester Anders Skoffgaard om then prest wed naffn Her Bertell Persenn, att hand icke skulle were examineret epter wor ordinantzis lydelse, thenn tiidt Iuer Krabbe presenteret hanum ther tiill, och miente ther fore, att Capittell wtj Wiborgh ther fore hagde fuldgiordt wor dom i alle maade, medt mange flere ordt och tale thenum paa bode siider ther om emellom wore. Tha epter tiltall, giensuar, breff och beuisning och sagens leilighedt sagde wij ther saa paa for rette, att ephertij Iuer Krabbe fyrst haffuer presenterit en mand wed naffn Her Jens Bless, och dog for Capittels begering och bøn oc thesligeste for godemendz bøn skyld presenterit en anden wedt naffn Her Rembolt, som skulle predicke the v dage och giøre wor dom fuldt, och att Her Rembolt icke haffuer fuldgiordt, wor dom ene, men andre aff the Predicanter ther i byen hagde predickit medt hanum, for^{ne} Iuer Krabbe wadtspurd, och opboritt lønn ther fore, och Iuer Krabbe haffde ther fore siiden presenterit en anden wed naffn Her Bertell, som wille holle tienisten ene, och Mester Niels Friis tha hagde suaredt, att ther som Iuer Krabbe end fulle thenum v eller sex frem, kunde wel skee thenum icke skulle nøgis medt enn: tha haffuer for^{ne} Iuer Krabbe thermedt fuldgiordt

for^{ne} wor dom, och Capittell wtj Wiborig ther wtj giortt wrett, och luer Krabbe paa sine egne oc sine medtarffuinges wegne framdels sin forfyllning epther wor och Riigens rett. Datum Otthense then mandag nest epther sancti Dionysij dag, neruerendis oss elskelig Werner Sualle landtzdommer wtj wor land Fyenn, Jørgen Brade embitzmand paa wor gaardt i Otthense, Frantz Brockenhus embitzmand paa wort Slot Nyborg, Gierdt Bryske til Dallum, Hans Skinckell till Gierskoff, Henrick Wind til Rinshaffue, Eggert Henricksen thiill Westergaardt, Niels Henricksen til Tøistrup vore mendt och tienere, Her Christiern Poelsenn prior wtj Sancti Knuds closter, Hans Friis burgemester her i Otthense, Seurin Kier burgemester i Kollingh och Hans Wnckersen burger her wtj Otthense. 1550.

52.

1551. 4de Januar. I en Sag mellem Fru Anne, Hr. Johan Urnes Efterleverske, og Præsten i Skielskør, Hr. Mads Jensen, om noget Altergods, som Mester Anders Glob i sin Tid havde givet til et S. Anne Alter i Skielskør, kjendtes Præsten berettiget til at beholde Godset i sin Levetid, da han havde holdt Prædikener istedenfor de nedlagte Messer.

Wor skickit for oss paa wort retterting Her Matz Jenssen sogneprest wti Skielskør oc hagde wti retthe steffnit oss elsk^e frue Anne Her Johan Wrnis Ridders efftherleuerske oc till tallit hinder for ij gaarde ligenndes wti Heslebye, som mesther Anders Glob salig met Gudt gaff thill sancte Anne altere wti Skielskør, oc berette, att frue Anne haffuer thagen sig same gaarde thill, som hand mente met vret, oc wti retthe lagde ett breff, som mester Anders Glob hagde wdgiffuit wnder datum Mdxvi, lydendes att hand hagde giffuit thil sancte Anne altere wti Skielskør ii sine gaarde oc gods ligendes wti Heslebye, som sogne presthen skulle i were haffue oc ther for holle iij messer etc., met flere articler for^{ne} breffue ydermere indeholder och wduisser. Ther nest i rette lagde for^{ne} Her Matz ett mesther Anders Glob forlennings breff wnder datum mdxxx, lyden- des att for^{ne} Her Matz Jenssen skulle haffue for^{ne} gaarde

oc gods for for^{ne} messer och guds thienniste, han ther aff holle skulle. [Och haffuer hand holt] for^{ne} messer wedt magtt effther fundaszens lydelssse, ind till suo lengi slig messer effter wor beffalinng bleff afflagdt, att hand thennum ey lenger holle motthe, meden siiden hagde hollenn ther iii predickere (!) aff effter wor ordinantzis lydelssse, och satthe ther for wti retthe, att efftertii hand holt for^{ne} messer wedt magt, then stund hand thennum holle motthe, oc nu siiden messerne bleff afflagdt, haffuer holt ther predicken oc guds ords thienniste aff, om hannum icke ther fore burde same gods att haffue, nyde, bruge oc beholle. Ther till suarede oss elsk^e Lage Wrne wor hoffsinder paa for^{ne} frue Anne Her Johan Wrnis wegne, att Mester Anders Glob hagde sold och skött hans fader Her Johan Wrne Ridder herlighedenn aff for^{ne} gaarde och gods nogre aar siden forledenn, meden siiden messerne wor afflagde hagde for^{ne} Mester Anders Glob sielff thaget samme gaarde fra presten, oc thet sielff hagde wti hand och heffdt wti nogre aard, oc siiden sold hans moder for^{ne} frue Anne eiendomen paa for^{ne} gaarde; oc satte irette, om frue Anne Her Johan Wrnis effterleuerske icke burde att haffue, nyde oc beholle for^{ne} gaarde [oc] gods effter mester Anders Globs skøde breffs lydelssse, efftertii mester Anders Glob fyrst hagde funderett then tieniste, oc siiden tiennisten icke holtis, hagde mester Anders selff tagen same gods thill seg oc thet holt wti noger aar, før hand hagde sold for^{ne} frue Anne; med mange flere ord oc thalle, thennum ther om paa bode siider emellom wor. Tha effther tilltall, gienssuar och sagens lelighedt sagde wij ther suo paa for rette, att for^{ne} Her Matz Jenssen sogne prest wti Skielskør bør for^{ne} ii gaarde oc gods met herlighet, skyld och landgille oc oppebørsell att haffue, nyde, bruge oc beholle sin liffs tiidt wdt; meden nar for^{ne} Her Matz Jennssen døer oc affgangen er, siiden gange her om suo møgit som rett er. Datum Nyborg syndagen nest effter nyttaars dag, neruerendes oss elsk^e Jahan Friis wor Cantzeller, Byrge Throlle, Peyther Suaue, Eyler Harn-

berg, Jørgen Lycke oc Gabriell Gylldenstiern wore tro mend oc raadt, anno domini mdlj.

53.

1552. 22de April. Kanniken Jens Hansen i Viborg havde i Reformations-tiden gjort Udlæg til Trykning eller Anskaffelse af evangeliske Skrifter og Lønning af evangeliske Lærere; dette Udlæg krævede han erstattet af Kapittlet, men hans Krav blev afvist, da han ikke kunde bevise, at hans Udlæg var sket efter menige Kapitels Befaling.

Wor skickett for oss paa wortt retherting mesther Jenns Hannssen Canick her wdij Wieborig domkircke och tiltallit os elsk^e mester Annders Skoffgaardt archidegen, mester Spildt Fasse kannick oc miening capittell ther samme steds for nogre pendinge, som hanndt nogre aar sidenn forledenn gaff wdt tiill predickere theris opholdt, som predicket fyrst Guds ordt wdij Wiborig Domkircke, och tiill lessemester, och for nogenn ny bøger, och berethe att capittell ycke wille stande theris partt ther wdij, men handt alene skulle haffue then skade och bekostning, som handtt mener mett wrett, och wtj rette lagde nogre quitansser, som mester Jacop Skøning och nogenn ander hage wdtgiffuitt paa hwad hand thennom giffuedtt hagde; thesligeste hagde hand oss elsk^e mester Nils Friissis canthor her vti Wiborig hans breff, lydinndes att handtt wille stande vti lasth och brasth mett hannom. Ther tiill swaritt oss elsk^e Mester Anders Skoffgaardt och mester Splidt Fasse paa theres egne och capitels wegne, att førendtt wor ordinantse wdgick om predickere och andenn guds thiennesthe, som holdes skulle, tha hagede for^{ne} mesther Jenns wdgiifuitt same pendinge aff siit egiit hoffuitt och icke epther capittels befalingh, och mente therefore, att the inthet wor hannom pligtig i thenne sag, och berette, att the hagde giortt stor kost och therinngh paa capitels wegne baade att forsware capitels gods medt och tiill ander stor wdgift paa capitels wegne, och att mesther Jenns ingenn hielp hagde giortt them ther tiill, och mente, att ther som handt skulle side offuer rede och regnskaff mett thennom, tha

skulle handtt bliffe them mer skyltig endtt the hannom, mett mange fler ordtt och thalle, thennom therom emellom wor. Tha epther tiiltall, gienssuar och sagenns leylighed sagde wij ther suo paa for rethe, atth hwess penndinge mester Jennss saa haffuer wdgiffuit, før endt wor ordinanzts wdgick, tiill slig guds thienneris lønn, och icke hagde ther nogenn befaling af capittell tiill, ther for bør for^{ne} mester Anders Sckoffgordtt, mester Splid Fasse och Wiborig capitell quitt och frij att were; men ther som mesther Jenns will thalle mesther Nils Friis nogett tiill epther hanns breffuis lydelisse, tha gaa ther om suo mөгitt, som rett er. Datum Wiborig Onssdagenn nest epther søndagenn Jubilate wdij wor eigen neruerelsse, nerwerindes oss elsk^e Jahann Ffris wor Cantzeler, Erich Banner Danmarckis Riges marsk, Her Otte Krumpen ryther, Jørgenn Lycke wor thro mendt och radtt, Erick Skram, Axell Jull och Hermand Skell wore lannds domere her vii Nør Juttlandt. Anno domini mdlj.

54.

1552. 19de Maj. Dom i en Sag mellem Adelsmanden Niels Brun og Præsten Hr. Christen i Sønder-Kongerslev angaaende en Kirkejord, som Niels Bruns Hustrus »Forældre» havde givet til Nørre-Kongerslev Kirke, men som Præsten gjorde Krav paa til en Degnebolig.

Vor skickett for oss paa wortht retherthing oss elsk^e Niels Brunn wor mandtt och thiener och hagde irette steffnett oss elsk^e her Crestenn sogennpresther wdij Sønnder Konngesløff for twennde breffue, som handtt haffuer forhwerffuitt aff oss elsk^e Oluff Munck wor mandt raadtt och embittzsmanttt her paa wortt slott Aalborighus och Axell Jwll wor mandtt och thienner, paa nogenn kircke jordtt, som hans høstrus forelder haffue giffuitt tiill Nør Kaanngesleff kircke, som er thre ager jorde, som kanndtt saaes wtti widtt thre thøner kornn, och ther mett giortt hannom hinder och forfanng paa samme jordt, som handt men mett wrett; och beretthe, att prestenn wylle haffue thet tiill etth degne bolig, och dog holler ther en thienner paa och

inngen degenn, och berethe, att hanndt nu selff boer ther hoss och bruger samme jordt wnnder sinn eigen plog, och begeritt ther for naadeligenn, att wy wyll wnnde hannom samme jordt att brwge och beholle for en skellig landt gille tiill kirckenn, epherti thet er giffuenn tiill kirckenn aff hans høstrus forelder, och handtt thet nu selff for sin nødtt och thrangh behoff haffuer att bruge met sin plog. Ther tiill swaritt for^{ne} her Chrestenn, att Nør Kongesløff kyrcke haffuer same iij stycker jordt paa Nør Kongesløff marck, och att ther inngen degne bolig wor tiill samme kircke, men tiillforen wor wann att skulle haffue en degenn aff Aalborg, och ther for hagde hanndt forhuerffuit thet aff wore lennsmentd, att samme jordt skulle were tiill degne boligtt paa wor gode behag, och mennthe, thet ther for att burde her ephther tiill degne boliigett, mett mannge fler ordt och thale them ther om emellom wor. Tha ephther tiiltall, giennswar och sagenns leglighed, och epherti att same jordt er komenn fra for^{ne} Niels Bruns høstrues forelder, och handt thet nu selff behoff haffuer att bruge met sin plog, tha maa och skall forschreffne Nils Brunn her ephther haffue, nyde, brwge och beholle for^{ne} jordtt och eigendom, och aarligen her ephther aff samme jordt giffue tiill Nør Kongesløff kircke en thøne korn aarlig landtgille. Datum Aalboriig thenn torsdagenn nest ephther syndagenn cantate wdij wor eygen neruerelsse, nereuerendes oss elsk^e Jahan Friis wor cantzeler, Erich Banner Danmarcks Riges Marsk, her Otte Krumpenn rither, Oluff Munck, Jørgen Lycke, wore thro mendtt och raadtt, Erich Skram, Axell Jull och Hermandtt Skell wore landsdomer wdij Jutlandt, anno domini mdlj.

55.

1552. 27de Juni. Den kgl. Rentemester Eskild Oxe sagsøgte paa Kongens Vegne Fru Sofie Lykke, Jakob Hardenbergs Enke, for den Forringelse, Holme Kloster havde lidt, i den Tid hendes afdøde Mand og hun selv havde haft Klosteret i Forlening. Det oplystes saaledes, at en stor Del af Klosterets Billeder og kirkelige Prydelser vare forkomne, bl. a. havde Hr. Hans Madsen, Præst i Svaninge, faaet »de 10,000 Ridderes

Tavle» med udskaarne Figurer til en Bordplade.

Vor skickitt for oss paa wortt Rether ting oss elske^e Eskildtt Oxe vor rente mesther paa wore wegne paa then ene och oss elsk^e frue Sophie Jacop Hardenbergs ephtherleuerske paa then anden sijde, och wor nu vti løgerdags nesth forleden tieres rette siette vggedag att møde vti then sag, som her for oss beuisth wor met vor sex vggers steffning, och tiltallitt Eskyldtt Oxe paa vore wegne for^{ne} frue Sophie paa sin eigne och alle Jacop Hardénbergs arffuinges vegne for alle the taffler, crusifixer och andre ornamenther intett vndertagitt, som Jacop Hardenberig sallig mett Gud och frue Sophie anammetth vti Holme closter, och for hues bygning som frue Sophie haffer laditt aff bryde ythermere end hun haffer laditt igen oppebyge; och berette, att frue Sophie er tiill dømptt atth antuorde fra seg hues taffler, crusifixer oc andre ornamenther, som vor vti Holme closter, ther Jacop Hardenberig thet annammitth, och tisligeste vor tiill dømptt att stande oss tiill rette for hues bygning som hun hagde neder brott vti Holme closter ythermere indt som hun igen hagde laditt oppebygge, och berette, att hand ther ephther hagde forfuldtt hinde paa vore vegne met rigens retth, att hun skulle fuldt giøre same vor dom, och ther offer vor thenom gangen saadant en contractt och forligelse emellom, att for^{ne} frue Sophie skulle vere plictiig inden S^{ti} Morthens dag ther nest ephther att lade anthuorde inde vti Holme closters kyrcke alle the taffler och andre ornamenther, intett vndertagith, anthen som hinds hosbundth eller hun ther annammitth haffer. Tisligeste skulle hun forlige seg metth Eskyldtt Oxe paa vore vegne inden sex vgger ther ephther komindes och stille hanom tiill freds for hues the huse, hun haffer laditt affbryde vti Holme closter, er bedre end the huse hun haffer igen laditt opbygge, ephther abbedens och danemends vordning, och att hun inden S^{ti} Morthens dag skulle fornøge paa Nyborg slotth xxv skip-pund bly och then klokke hun lodtt føre aff Holme closther, och att hun skulle vdlege en Holme closters gaardt y Suaningh saa møgitt jordtt och eng, som then misth haffuer,

saa att then er saa godtt for syn skyldtt och landgille, som then vor, ther hindes hosbunde then anamith. Tisligeste att for^{ne} frue Sophie inden same S^{ti} Morthens dag skulle offerantuorde Eskyldtt Oxe paa vore wegne ind vti Holme closter altht hues inuentarium, som beuises kunde att hindes hosbunde annamede y for^{ne} Holme closther, eller och stande vnder then same Rigens delle oc retth, som hand hinde tha mett tiltallitt, och vti rette lagde same contracktt, som wor vdgiffuith vnder datum mdlj syndagen epther S^{ti} Dionisi dag, som same contracktt ythermere indeholder och wduiser, och berette, att same contracktt er hanom icke fullt giortth, och satte ther for vti alle rette, om hanom icke burde sin forfylling y then sag epther vor och Rigens Retth. Ther tiill suarett for^{ne} frue Sophie paa sin eigne oc sine børns Jacop Hardenbergs arffuinges vegne, att hun hagde antuorditt fra seg paa Nyboryg slotth the xxv skip-pund bly och then klokke, och ther paa irette lagde os elsk^e Frants Brochenhus vor embitzmand paa Nyborig slott hans quitantze. Tisligeste berette frue Sophie, att hun hagde wdlagt then Holme closters bunde saa mөгitt jordtt, som hanom vor fra komen och mere, och ther paa vti rette lagde ett breff, som oss elsk^e Erick Kaas, Ebbe Munck, vore mend och tyenere, met flere hagde vdgiffuet, saa att closters bunde vor skedt fyllysth. Tisligeste irette lagde frue Sophie etth breff, som Jørgen Koti, Christen Biørnkierie vti Othense met flere hagde vdgiffet offer ett registher paa hues gods och fetali som Chresten Perssen annamett y Holme closter, och berette frue Sophie att same inuentarium skulle vere giffett the fattige wti Othense hospitall, och mentte, att hun vti the maade hagde fullt giortt for^{ne} hindes breff. Men tiill the taffler och thet crusifix suarett frue Sophie, att some aff the taffler, som vore vti Holme closters kyrcke, ther hindes hosbunde thet annammetth, the ere end nu vti closteretth, men then taffell och thet crusifix, som vor bortthkomen, thet hagde hun hagtt for Holme closter och wylle igen fra seg antuorde, och ingen

thet ther annamme wylle. Och tiill then bygning, som frue Sophie hadde laditt nederbryde ythermere endt hun hadde laditt igen opbyghe wti Holme closters ladegaardt, suarett frue Sophie, att hun gierne ville stille Eskyldtt Oxe paa vore vegne ther fore tillfreds, naar same bygning wor vorditth, och vti rette lagde ett breff aff Salling herretzting, lydendes att frue Sophie hadde ladith tilbiude for^{ne} Holme closter att ville giøre thet breff fullth, som hun oss giffett hadde, och wylle lade indføre wti Holme closther taffler och crusifixer ephther hindes breffs lydelse, oc wylle och giøre sitt breff fullt om Holme closters bygning, nar Eskyldtt Oxe wor ledig paa vore vegne. Ther nest ett breff, som oss elsk^e Werner Sualle vor lands domer vti Fyen met flere godemend hadde wdgiffett, lydendes att Eskyldtt Oxe begerett aff frue Sophie, att hun skulle giøre then bygning oc ladegaarden saa gott, som hun vor, ther hindes hosbonde och hun anammitt for^{ne} closter, och att hun wylle giøre kyrckens taffler och ornamenther saa gode, som the wore, ephther hindes egitt bepligtelse breffuis lydelse. Tha suarett for^{ne} frue Sophie, att thet stod hinde icke tiill, att hun kunde føre ther bygning paa igen, men wille Eskyldtt Oxe paa vore wegne hende pendinge aff hinde bode for bygning oc for hues kyrckens taffler och ornamenther vor forargitt, tha wille hun stille hanom tiill freds, førend hun drog aff clostereitt. Tha suarett Eskyldtt Oxe, att ther som the gode mend wylle worde same neder brott bygningh: tha wille hand gierne annamme pendinge ephther tieres ticke och sigelse. Tiill huilckett same gode mend suareth, atth the icke thet giøre kunde, ephther thi atth bygningen vor aff stoffnen och borth ført. Item ett breff, som os elsk^e Dyrick Quitzou wor mand och tyener met flere hadde wdgiffeth, lydendes att nogre dannemend for thenom kendes och tilstodtth, som vor fyrsth Her Hans y Suaning, hand kendes, att hand kiøbte ii aff the gamle huse y Holme closters ladegaardt aff frue Sophie och gaff for thet enne viij daller och for thet andit ij daller, och vor gammeltt

forfallith thømer; och bestodt Jep Maall, som boer paa Illum, att hand kiøbte ett aff closters ladegaards huse och gaff ther for en oxen, ett pund haffre. Item bestodt Per Hanssen ibidem, att hans fader Hans Jenssen kiøbte ett aff the huse for ij øxne, i ørtu haffre, och thet wor alle gamle och forfaldene huse. Item ett breff, som Her Claus wti Querndrup hagde wdgiffeth, lydendes atth hand hagde kiøbt en gammell forlade aff frue Sophie, som stodt y Holme closter, for en stud, vor ix marck werdt, som same breffe ythermere indeholder och wduiser. Och berette frue Sophie, att naar same bygning vor vordith, tha ville hun gierne stille Eskyldth Oxen tiill freds, naar hun wiste huad thet skulle were. Ther tiill suarett Eskyldt Oxen och satte wtj rette, om same bygning aldrig bleff wordith, om frue Sophie icke alligieuell burde att stande hanom tiil rette ephier hans doms och contractts lydelse, och berette, att frue Sophie hagde hagdth for Holme closther ett taffel och ett crusifix, som vor sinder och ille mett fareth och nogre taffler bortte, som icke vor tiilstede komen, och wti rette lagde ett breff, som os elsk^e Werner Sualle vor landsdomer y Fyen met flere gode mend hagde vdgiffeth, lydendes att thet store kors vor nu icke saa goth, som thet wor, ther Jacop Hardenberig anamett clostereth, thi att ther vor ij fynger aff then enne handth, och then anden hand halff affue och farffulen aff euangeliste om korsith och om liffett paa crusifixeth och ett hug i then ene laar, och then taffel frue Sophie lodt føre tiill closteritt ther fattis kronen paa, wor frue taffel fattis fodt och kronen, och then ene fell vor synder. Item the x tusinde ridders taffel vor met en huelning och mallitt for wden vdsorne bylider, then sick Her Hans y Svaning tiill en skiffue, mett mere som same breff ythermere indeholder och vduiser. Ther nesth i rette lagde Eskyldt Oxen ett breff, som os elsk^e Verner Sualle lands domer wti wortt land Fyen met flere gode mendt hagde wdgiffeth, lydendes att nogre prester och andre danemendt hagde vitnith, att then kornlade, frue

Sophie lodtt aff bryde neder y ladegaarden och lodtt opsetthe nermer clostereth, vor saa godtt och end bedre, som hun før stoth, end som hun nu er. Item thet hus, Lauerts Brochenhus hagde sin werelse vti, mett stue och borgelege stalde vor mөгitt bedre endtt then staldth, som for^{ne} frue Sophie haffer laditt opsette, och att thesse ephther^{ne} viii huse vore och affbrotth vti Jacop Hardenbergs och frue Sophies tiidtt, fyrst deye stoffuen met dobilt wdskott, item etth melck hus ij loffth hөгth, item ett gameltt hus, som vor forhus och kelffhus¹⁾, item en hølade, item ett loffthe hus stodtt mytt y ladegaarden, item ett kuohus mett ett for lade langs vti wid then ene siide, item ett gott hus, vor bygitt tiill en gedehus, och saa mөгitt aff thet gamel brigers, som stodtt mellom abildtt gaarden och becken och vor muritt mellom stølper och tagtt mett sten, metth flere artickell, som same breffe ythermere indeholler och vduiser. Och mentte Eskyldtt Oxe, att frue Sophie wti the maade icke hagde fullt giortt sitt breff och segell, hun hanom giffett hagde, och satte ther for vti alle retthe, om hanom paa vore vegne icke burde syn forfylling offer frue Sophie y then sag ephther rygens retth. Mett mange flere ordtt och talle thenom ther om paa bode syder emellom wor. Tha ephther tiltall, giensuar, breff och beuisning och sagens leylighed, och ephtherthi att alle the taffler, som vor vti Holmecloster, ther Jacop Hardenberig anammett closteritt, ieke alle vore fram komen, och en partt forderffuit aff the, som frue Sophie hagde laditt opbyde, och ephtherthi att frue Sophie icke haffer stillitt Eskyldtt Oxe tiill freds for hues then neder brott bygning er bedre endt then, hun igen haffer oppe byggitt vti Holmecloster, som hun seg for pligtett haffer, tha haffer hun ther mett icke fullt giortt sitt breff och bepligtelse wti the maade, och for^{ne} Eskildtt Oxe der for framdels att forfylige then sag met vore breffe ephther rygens retth; men ephther then beuisning, som for^{ne} frue

¹⁾ D. e. Faarehus og Kalvehus.

Sophie for os vti rette lagde om the xxv skippund bly och then klokke, som hun hadde opantuordet paa Nyborig slotth, och om then jordtt och eygendom, som hun hadde igen lagtt tiill then Holme closters bunde y Suaning, som vor hanom frakomen y hindes tiidth, och om thet inuentarium vti Holme closther, wiste wii nu paa then tiidtt icke anditt ad dømme paa then sag. Datum Kiøbenhaffen then mandag nesth epther Sⁱ Hansdag mytsomer, neruerindes os elsk^e Otte Krumpen rither och Byrge Trolle wore tro mendtt och raadtt, anno domini mdlīi.

56.

1552. 8de Juli. Hans Pedersen havde i sin Tid af Biskop Joachim Rønnow faaet Brev paa Ramløse og Annes Sogn, hvilke han senere havde afstaaet til Hr. Niels Jensen mod en aarlig Afgift, som denne nu vilde unddrage sig for at betale, under Foregivende af at de Breve, Biskop Rønnow havde udstedt, vare erklærede døde og magtesløse; men han blev dømt til at betale.

Wor skicket for oss paa wort retterting her Niels Jensen prest vti Ramløse och Anness kircker och seg beklagede, at nogen rentte, som skulle vere vj pd. rug och byg och noget lamb, som skulle vere komen fra preste-gaarden vti Ramløse och Anness sogner och oss elsk^e Hans Perssen skulle holle seg tiill met et breff, Jacob Rønou electus tiill Roskylde domkircke hannom ther paa giiffuit haffuer, som hand mentte met wrett, och berette, at ther skulle haffue werett breff tiill Sielandsfar landsting, lydendis at alle the breffue, biscop Jacop Rønou hadde wdgiiffuit, skulle vere døde och magteløse, och ther paa vti rette lagde et breff, som hand sielf digtedt, skreffuit och beseglit hadde. Ther tiill suarett for^{ne} Hans Perssen, att Byscop Jacob Rønou haffuer forlentt hannom mets ame sogner hans liiffs tidt, oc theroffer er ther gangen en contrackt och forligelse mellom for^{ne} Hans Perssen och her Nels Jenssen, saa att her Niels skulle haffue same tuende sogner och prestegaardt, och ther aarligen aff giffue Hans Perssen sex pundt korn, rogh och byg, som contrackten yttermere

indeholler och vduisser, som handt vti rette lagde, och her Niels self beseglet hagde; och satte Hans Perssen ther for vti alle rette, om hannom icke burde samme sogner at haffue, nyde, bruge och beholle hans liiffs tiidt, och om her Niels icke wor plictigh at giffue hannom aarligen slig en pensse aff samme sogner, som hans contractt indehol-
ler, emedens handt thennom aff hannom haffuer, met mange flere ordt och talle, thennom ther om emellom vore paa bode sider. Tha epter tiilltall, genssuar, breff och beuiss-
ning och sagens leglighed sagde vij ther suo paa for rette, at for^{ne} her Niels bør aarligen at giffue for^{ne} Hans Perssen for^{ne} sex pundt korn epter thet contractts lydelse then-
nom ther om emellom gangen er, emedens her Nels same sogner aff hannom haffuer. Datum Københaffn Fredag nest epter vor frue dag visitationis vti vor egen neruerelsse, neruerendess oss elsk^e Johann Friis vor cantzeler, Erick Banner Danmarcks Riiges marsk, her Otte Krumpen rither, Byrge Trolle, Jørgen Lycke, Tage Thott, Gabriell Gyllen-
stern, Claus Wrne, Per Oxe, Niels Lange, Holgert Rosenkrantz och Claus Huittfeldt, wore tro mendt och raadt etc. 1552.

57.

1553. 29de Januar. Præsten i Stege, Hr. Jørgen Lavritsen, frikjendtes for et Søgmaal angaaende noget Kirkesølv, der var bortkommet fra Stege Kirke (jvfr. Ny kirkehist. Saml. IV, 42).

Wij Christian etc. Gjør alle witterliggt, att aar epther Gudtz byrd Mdliij søndagen nest epther Sancti Pouels dag conversionis her paa wort slott Nyborrig wtj wor egen Neruerelse neruerendes oss elsk^e Johan Friiss til Heslagger, wor cantzeller, oc Eyller Hardenberg til Matstrup, wore Mend oc raadt, war skickett oss elsk^e her Jyrge Laurissen Sogne-
prest wtj wor kiøbsted Stege oc Prouest paa wortt land Møen, oc beclagett, att xxiiij Neffningsmend hagde suorett hannem wtj fald for nogett kiercke sølffuer, som skulle were kommen fran for^{ne} Stege kiercke, oc hand skulle were mettwidendes om tolluff oc fyrgetiuge lodtt sølffuer, som

bode Borgemesterne wtj for^{ne} Stege, Michell Andersen oc Henning Laurissen, anammett oc gaff ther breff och segell paa wnder byens Ind'zeglē att betale kiercken samme sølff, en gyllen i møntt for huerie ij lod sølff. Sammeledis for att handtt skulle were mettwidendis, att kirckewergenne toge iij forgyltte kalcke oc dyske oc iij thiene smeltthet sølff, som wegede j^cvij lodtt, oc kiøpte ther wogenskud fore wtj Lybeck til kierckens byggenings behoff. Thaa møtte Per Michelsen Borgemester och Staffen Staffensen Raadmand wtj for^{ne} Stege och berette, att wij haffue giffuit Borgemestere oc Raadtt wtj Stege, thet siste wij ware ther, Befalingh, att thee skulle grandske och forffare, huor samme sølff war bleffuen, oc hagde therefore forordineret xxiiij neffningsmendtt, som skulle suerie om samme sag, oc ephtherthij for^{ne} xxiiij neffningsmendtt hagde forffarett, att for^{ne} Michel Andersen oc Henning Laurissen hagde anammett samme tollfocfyrgetiuge lod sølff, oc Thomes Albrett-sen och Jep Laurissen, som then tiidtt war kirckewerge, hagde wdtagett nogett sølff, som the skulle kiøbe wogenskud fore till kierckens behoff, och dog icke fandis i theris Regenskaff, oc ephtherthij att for^{ne} her Jyrgen Laurissen war offuer och wiste, att thee hagde tagett same sølff wdaff kiercken, therfor hagde the suorett hannem i fald oc skade saa well som thee ther same sølff wdtog. Thaa lod wij attspørge for^{ne} Per Michelsen och Staffen Staffensen, om the hagde for^{ne} her Jyrgen Laurissen mistencktt, om hand skulle haffue beholledtt nogett till sitt behoff aff samme sølff, til huilckett thee suarede, att thee aldrig haffue hagtt hannem ther fore mistencktt i noger maade, anderledis end att for^{ne} her Jyrgen haffuer werett hoes then tiidtt att samme sølff bleff wdtagen, mett flere ord oc tale, som thennom ther om emellom løb. Thaa ephther sagens leylighed funde wij for^{ne} her Jyrgen Laurissen quitt och angerløss att were for same sag, wden saa kand findis, att nogen kunde beuise, att nogett aff samme sølff er kommet han-

nem till gode. Datum eodem die, anno et loco vt supra.
Sub sigillo nostro.

58.

1553. 20de Juni. I en Sag mellem Præsten Hr. Peder Kaa i Harløv og tvende Adelsmænd om et Vikarie i Aarhus Domkirke kjendtes Præsten berettiget til at beholde Vikariatet i sin Livstid.

Wor skickit for oss paa wort retherting her Per Kaa sogne presth wti Harløff och hagde wti rette steffntt oss elsk^e Enuoldt Jenssen till Wessborigh och Mogens Perssen till Tyrestrup wore mendt och thienere for ett vicari vti Aarhuss Domkiercke ligendes, kallis conceptionis Marię, som the forhollder hannom fore, som handtt mener mett wret, och berette, att en prest wedtt naffn her Laurs Kaa vedtt en xxiiii aar siden forleden oplodtt hannom samme vicari, och biscop Nels Claussen fordom biscop aff Aarss, then tidtt rett patronn och forssuar till same altere och vicarj, stadfeste hannom thet effther her Laurs Kaa, och biscop Offue Bilde gaff hannom ther Colats paa effther biscop Nels Claussens presentats, huilcke for^{ae} biscop Nels Claussens och biscop Offue Bildes breffue her Per Kaa nu for oss wti rette lagde, och wider berette her Per Kaa, att handtt hagde samme vicarj quit och frij ther effther wti hans haiffindes were wedtt en xiiii aar och opbar ther aarlige landgille aff, och wti then midlertiidt døde biscop Nels Claussen, och Enuolddt Jenssen som en patronn och forssuar till samme vicarj paa sin moders wegne gaff hannom sitt breff och stadffestelse ther paa, huilckitt hand hagde vti noget aar, indtill saa lenge handtt fick thet Peder Ebbessen salig met Gudtt wti Aarss domkierckes capitels huss wti gode. troff och loffue wti noget aff capitels och Enuoldt Jenssens egen neruerelsse, och ther effther thog Per Ebbessen och Enuoldt Jenssen samme vicarj fra hannom wedt en x aar siden, och handt inthet haiffuer fanget ther aff wti saa mange aar wthen ii lester korn och ii fr smør, som salig fru Ingeborig Per Ebbessens efftherleffuerske gaff

hannom vti thuø aar, siden handtt war hoss oss paa wort slott Nyborig noget faa aar siden forledendes och ther klagit sin nødt for oss. Och satte her Per Kaa vti alle rette, efftherti handtt vti ingen maade haffuer forbrøtt same sitt vicari och prebendtt, om hanom thet icke bør att haffue, nyde och beholle hans lifftiidtt, effther wor ordinantzis lydelssse, att huilcken Persson som vor forlent mett nogett vicari, ther samme wor ordinants vdgick, hand skulle thet mue beholle hans lifftiidtt, och tisligeste effther for^{ne} biscop Nels Claussens oc biscop Offue Bildes breff, handtt ther paa haffuer, och eskit vti rette, om Enuoldtt Jenssen eller Mogens Perssen hadde noget breffue, som the kunde skellighen forholle hannom hans prebende fore mett emodtt wor ordinantziis lydelssse. Ther till suarett Hans Skriffuere, att Enuoldtt Jenssen haffuer fyrst forlenth Mogens Perssen same vicarij, och nu haffuer handtt self forbøditt thienene att suare eller giffue Mogens Perssen theres Landgille, och Mogens Perssen thet nu haffuer misth vti ett aar, oc Mogens Perssen sellff haffuer skriffuit Enuoldtt till, om hand ville frij och hembles hannom samme Vicari effther hans breffuis lydelssse, och handtt ingen suar haffuer fott igen aff Enuoldtt Jenssen, och mente ther for, att Mogens Perssen inthet hadde behoff wider att suare her Per Kaa till thene sagh, thy handtt inthet hadde faatt aff hannom. Sammeledes suarett Anders Findtzen vti Nakedall paa Enuoldtt Jenssens vegne, att Enuoldtt Jenssen inthet haffuer opeboritt aff for^{ne} Landtgille, som hører till same vicarij, men thet endtt nu staar tilstede hoss thienene, ehuem thet bør att haffue met rette, mett mange flere ordt och talle, thennom ther om emellom wore. Tha effther tiltall, giensuar och sagens leglighet sagde wij ther saa paa for rette, att for^{ne} her Per Kaa bør for^{ne} Frue conceptionis altere och vicarij med sitt godz och tillegelse att haffue oc beholle sin lifftiidtt effther wor ordinantzis lydelse. Datum Hafnæ then tisdag nest effther Viti & Modesti dagh vti wor egen neruerelssse, neruerindes oss elsk^e Jahan Friis vor Cantzeler,

her Per Skram rither, Byrge Trolle, Oluff Munch, Jørgen Lycke, Eyller Rønou, Thage Thott, Claus Vrne, Verner Pashierig och her Lage Bragde rither wore thro mendt och raadtt, 1553.

59.

1554. 3die Februar. Dom i en Sag mellem Hr. Hans Svaning, Dekan i Ribe Domkapitel, og Rigsraad Niels Lange til Kjærgaard om en Eng, der formentes at høre til Jærnvæd Kirke.

Wor skiickit for oss paa wort retherting oss elsk^e Mester Hans Suaninge degen vti Riber Domkiercke och hagde wti rette steffnt oss elsk^e Nels Lange till Kiergaardtt, wor thro mand och raadtt, for en eng, som hører till Jernedt kiercke wti Giøringherrit och liger wti Daurum marck y Østerdige, som Nels Lange holler for^{ne} kiercke fore, som hand mente met vrett, och berette mester Hans Suaninge, att Jernedt kiercke hører till degne domit vti Riber Domkiercke, och ehuem som haffuer hagt same prelatur, hand haffuer legit och fest same eng, huem hannom løsted, och ther mester Gundi Lange salig met Gudtt wor degen wti Ribe, tha stede oc feste handtt thet en bunde, som handt straxtt beuiste bode mett sogne wittne oc herretztings witne, och vider berete mester Hans, att mester Gundi noger tidtt ther effther affsagde bunden samme eng oc brugte then siden selff till sin gaardtt wthen for Ribe sin liiffs tidtt, och effther hanss dødt hagde oss elsk^e Jørgen Perssen wor rentemester hagt samme eng ett aar paa kierckens wegne, tisligeste hagde och en bunde hagdt samme eng aff mester Hanss Suaninge ett aar siden hand fick same degnedom, och mente mester Hanss Suaninge therefore, att hannom paa kierckens wegne burde same eng att haffue, nyde, bruge oc beholle. Ther till suaret Nels Lange och bestodtt, att mester Gundi Lange hagde hagdt samme eng till sin dødedag och fyrst legit then bort och siiden brugt then till sin gaardtt wthen fore Ribe, som wor hans arffuegodtz, och berette, at same engh aldrig hørde till Jernit kircke,

men wor aff mester Gundi Langes arffue godz, som handt arffuit effther her Thomes Lange, och ther handtt icke selff hagde then behoff, tha legit och feste hand then hen som andit sitt arffgodz, och bestodtt Nels Lange, att Jørgen Perssen hagde same eng ett aar, och ther handt wnderuiste hannom, att thet wor aff hanss arffgodz, tha slap handtt then wthen wider thrette. Och wti rette lagde Nels Lange ett Tingswitne aff Giøringherretztting vdgifuet wnder datum mcdlxxxi, lydendes att Knudtt Tussen wti lille Darum skøtte och solde hederlig och welbyrdig mandtt her Thomes Lannge degen wti Ribe och hanss arffuinge en eng ligen-des wti store Darum eng, som heder Østerdige, som same skødebreff ythermere indeholler oc wduiser, och satte Nels Lange wti rette, om hannom effther slig hanss opne beseglitt skødebreffs lydelssse icke bør for^{ne} eng att haffue, nyde, bruge och beholle, mett flere ordtt och thalle then-nom therom paa bode siider emellom wor. Tha effther tiltall, giensuar, breff, beuisning oc sagens leglighet sagde wij ther saa paa for rette, att for^{ne} Nels Lange och hanss arffuinge bør for^{ne} eng att haffue, nyde, bruge och beholle effther hanss skødebreffuis lydelssse. Datum Kolding then løgerdag nest effther wor frue dagh kyndermysse vti wor egen neruerelssse, neruerindes oss elsk^e Jahan Friss wor cantzeler, Erik Baner Danmarckes Riges marsk, her Otte Krumpen rither, Byrge Trolle, Erick Krabbe, Eyller Hardenbierig, Jørgen Lycke, Gabriell Gyllenstierne oc her Lage Bragde rither, vore thro mendt och raadt, 1554.

60.

1554. 14de Februar. Dom i en Skiftesag mellem Præsten Hr. Jens Bredal i Pjested (se foran S. 646. 659) og Adelsmanden Mats Raale (•Roli•) sammesteds. Den sidste var en Broder til den afdøde Præst Hr. Peder Glambek (se Ny kirkehist. Saml. III, 42), hvis Enke Hr. Jens Bredal havde ægtet.

Vor skickit for oss paa wort retherting her Jens Bredall sognepræst wti Piestedtt och hagde wti rette steffnet

oss elsk^e Mats Rolj ibidem wor mand och thienere¹⁾ for ett forligelsse breff, som Mats Rolj hannom giffuit hagde och icke hagde holditt, som hand mennte met wrett, och wti rette lagde her Jens same forligelssebreff, wdgiffuit wti Piestet wnder datum mdlm then løgerdag nest effther s^{ti} Laurentii dag, som Mats Rolj oc her Jens Bredall selff met flere gode mendt, boriger och bynder met thennom beseglit och wdgiffuit haffuer, lydendes att Mats Rolj skulle selff tage oc annamme hanss broderbørns her Per Glambecks børnelodtt, som handtt er rette werj fore, oc sette then siden effther sin egen willige wti lege och rente børnene till gaffn och gode, och skall Mats Rolj och annamme alle thi egendoms breffue, som er y for^{ne} prestegaardtt oc pantebreffue, som hannom selff och for^{ne} børn er anrørindes, och skall handtt therfore igengiffue for^{ne} her Jens en Copi aff alle the kiøbebreffue eller pantebreffue, som for^{ne} Ane Peders haffuer lodtt och dell wti, och ther offuer haffuer her Jens Bredall och Ane Peders loffuit och tilsagdtt Mats Rolj att redelige skifte och wdlege for^{ne} børnegodz, rørin-des och wrørindes, huad thet er eller neffnis kandtt, bode breffue och anditt, wti theris helliigens edtt och paa theris siels salighet. Ther offuer haffuer Mats Rolj loffuit thennom igen, att nar for^{ne} børnegodz saa redeligen skifft och wdkomen er hannom wti hende effther logen och for^{ne} breffue, tha skall Mats Rolj igengiffue thennom en quitantze och affkaldtt fore halff boo och thermet quitte thennom och theres arffuinge for ald ythermere kraff eller tiltall. Och berette her Jens Bredall, at Mats Rolj haffuer till sig annamit same børnegodz oc for^{ne} breffue, som fandest wti Pestedtt Prestegaardtt, och klagte, att Mats Rolj icke wille giffue hannom wdskrifft aff same breffue, som hanss høstru

¹⁾ Af Jydske Tegnelse II, 167. 172. 339. 394 ser man, at Mats Raale 1580—83 maatte afstaa sin Gaard i Pjødsted til Kongen for andet Gods i Skadst Herred, da Kongen nemlig paa den Tid ved Mageskifte søgte at bringe det adelige Gods i Koldinghus Len under Kronen.

haffuer lodtt och partt wti, och icke heller will giffue hannom quittantze och affkaldtt paa same børne godz, hand annammit haffuer, som hand mente met vrett. Ther till suaret Mats Rolj, att handtt altidtt haffuer werett offuerbødig effther sitt breff och segels lydelse att wille giffue her Jens Bredall copier aff alle the breffue, hanss høstru Ane Pers haffuer lodtt och dell wti, och haffuer laditt herritzschriffueren skriffue samme copie och ther tilbodit her Jens then, och hand then icke annamme wille. Tisligeste berette Mats Rolj, att her Jens icke endtt nu haffuer antuorditt hannom allt same børne godz effther hans forpligtelsse, dog hagde Mats Rolj altid weret offuerbødig att wille straxtt, saa tillig som her Jens same godz fra sigh antworditt, giffue hannom quittantze och affkaldtt, effther som thet sig bør, och wti alle maade holle och fultgiøre sit breff och segell. Och wti rette lagde Mats Rolj et tingswittne aff Holmindzherretztling, wdgiffuit wnder datum mdlilj thissdagen nest fore Martini, lydendis att Mats Rolj wti iij sambffelede thing hagde standit fore things dom och eskit aff her Jens Bredall y Piestet och hanss høstrue Ane Pederss huiss godz, røindes och wrøindes, som hanss broder børn tilfaldtt met rette, och att her Jens Bredall skulle fultgiøre hanss breff och segell effther then contracts lydelssse, som gode mendt thennom forligt haffue, thy Matz Rolj wille then y alle maade fultgiøre. Ther nest ett anditt tingswitne aff Holmindzherritzting vnder datum mdlilij, lyndes att Mats Rolj haffuer wtj thry sambffelde ting fore things dom tilboden her Jens Bredall y Pestedtt affkaldtt paa sine broder børns wegne, effther som godemendz och theres forligelsse breff indeholder, och [wor] her Jens Bredall ther selff tillstede wti ij thing, och beseglit Mats Rolj then copj paa thi breffue, handtt annammit aff her Jens Bredall, och tilbødt her Jens Bredall same copi, och wor Mats Rolj altidtt offuerbødig att wille fultgiøre sitt breff och segell, och wor her Jens Bredall ther loglige steffnt till &c. Och mente Mats Rolj, att handtt inthet ythermere wor her Jens Bredall

pligtig wti then sag, mett flere ordtt och thalle thenom therom emellom ware. Tha effther tiltall, giensuar oc sagens leglighed sagde wy ther saa paa for rette, att Mats Rolj er pligtig att giffue her Jens Bredall copier af the breffue, handtt annammet, effther then contractis lydelssse thennom ther om emellom gangen er, och thersom her Jens Bredall will the (sic) hannom flere breffue paa, tha werige sig therfore effther logen, och nar her Jens Bredall haffuer wdlagdt Mats Rolj halff boen effther for^{ne} contracts lydelssse, tha er Mats Rolj pligtig till att giøre hannom affkaldtt effther same contracts lydelssse, och ther som her Jens Bredall holder nogit inde hoss sig aff same børne godz, tha maa Mats Rolj therfor delle hannom till sitt herritzting, och ther gaa om saa mögit, som rett er. Datum Koldingh then onssdag nest effther syndagen Inuocauit, neruerindes oss elsk^e Jahan Friiss wor cantzeler, Erick Baner Danmarcks Riges marsk, her Otte Krumpen rither, Byrge Trolle, Oluff Munck, Erick Krabbe, Eyler Hardenbierig, Gabriell Gyldenstierne, Werner Pasbierig, Nels Lange och Holgert Rosenkrans. 1554.

61.

1555. 13de September. Dom i en mærkelig Kaldssag fra Tanderup i Fyn, hvor Biskop Jørgen Jensen Sadolin vilde paatrænge Beboerne sin Søn Hr. Jakob Jørgensen til Præst¹⁾.

Vor skickit for oss paa wort retherting Tanderup sognemend och kierckeueriger ibidem theris fuldmyndiige och hagde wdi rette steffnt oss elsk^e mester Jørgenn superintendent vdi Fyens stigt, fore att hand icke wille lade thennom haffue thieris frii kald paa enn sogneprest, som thennom bør at haffue effther wor ordinantzis lydelssse, menn berette, att the nu met heritzproustenn haffuer kallit trinde perssoner, och mester Jørgenn thennom icke wille

¹⁾ Denne Sag kjendte jeg ikke, da jeg skrev min Fremstilling af M. Jørgen Sadolins Levned.

tilstede, och nu serdeliis thend thridie vedtt naffnn her Anders Claussen, som the nu met herritzproustenn kallitt haffuer, som och er viet til prest her vdi vor stadtt Kiøbinghagen aff høglerde mand doctor Peder Palladius superintendent offuer Sielandts stiggt, oc haffuer ther effther werett enn capelann her samestedz, och heritz proustenn wdi Bog herritt hanom sielff examineret haffuer oc sidenn met thennom effther wor ordinantz kallit haffuer, thend same will mester Jørgenn och nu forskyde for thennom oc indsette thennom jenn aff sine egne sønner, som sielff haffuer ett gott sognenn, som the miente att mester Jørgenn gjorde met vrett, och begierett therfore, att the motte for^{ne} her Anders Claussen for enn sogneprest haffue och beholle, efftherti att proustenn haffuer kiendt hanom ther godt fore. Och fyrst y rette lagde Tanderup sognemendt ett tingswitne aff Assens byting wdi thette neruerindes aar wdgiffuit, lydendes att vj danmendtt witnit hagde, att mester Michell wdi Følleuig herritzprouste y Bogherrit wor lengi y ientalle met for^{ne} her Anders Claussen y Per Guldsmedtzaard y Assens, och kom mester Michell saa ind tiill for^{ne} sex mendtt oc bekiende for thennom, att hand hagde forfaritt alle for^{ne} her Anders Claussens vilkor oc fand hanom vstraffeliig, saa att ingenn kunde forskyde hanom fore hans lerdøm skyldtt wdi noget maade, item et sogne witne aff Tanderup sognesteffne, som her Michell Nielssenn prest tiill Barløse met meninge sognemend vdgiffuit hagde y thette neruerendes aar, lydendes at meninge Tanderup sognemendtt, vnge oc gamble, fætiige och riige aldrig hagde kallitt her Jacob Jørgenssenn tiill theris sogneprest, oc att the aldrig ville nyde, bruge eller haffue hanom tiill theris sogneprest; item et tingsvitne aff Bogherritzting och wdi thette neruerindes aar wdgiffuit, indholdendes at v kaldz-mendtt aff Tanderup sognenn hagde reteligenn kallitt for^{ne} her Anders Claussen, som same breffue ythermere indeholler och vduiser etc. Ther tiill suarett mester Jørgenn, orsagerne, huor for hand icke wille stede thennom att the

skulle beholle nogenn af the thre personer, som the kallit hagde, wor thet att thend fyrste personn vor hans egenn sønn mester Hans, och hand tackit thenom for theris gode tilbud och wille ther icke bliffue, thend andenn wor enn vng personn oc kom her fra Kiøbinghagen, oc ther hand kom tiill Tanderup, wille noger lagdt siig ther wdj och lockit hanom tiill oc giffte sig ther oc tage enn aff thend affgangenn prestes dather tiill egte, oc hand wor forsagdtt her y Kiøbinghagenn, oc ther fore bleff thet kald spiltt, menn thend tridie, som sognemendene nu kallit haffuer met proustenn, wed naffnn her Anders Claussenn, miente mester Jørgenn icke att schulle were dulig tiill enn sogneprest, ther fore hagde handtt laditt hanom examinere aff iiii sogneprester y Othense, oc the fand hanom icke skickelig noch ther tiill, och ther paa irette lagde mester Jørgenn theris breff, the hanom ther paa giffuit hagde, och berette mester Jørgenn, att hand icke sielff examinere wille, paa thedt att hand wille were vmistencktt fore synn søns skyldt, och berette mester Jørgenn, att hans sønn her Jacop hagde nu affsagdtt sig sitt sogenn Husby fore thette sogenn skyldtt, och ther som hand thet schall miste, er hand slett haffindes løs, met flere ord och talle thenom ther om emellom wore. Tha effther tiltall, giensuar och sagens leglighed sagde wij ther saa paa fore rette, att effthertj heritzprousten haffuer examinerett for^{ne} her Anders Claussenn oc sidenn mett sognemendenn kallitt hanom, tha skall och maa handtt vere och bliffue theris sogneprest y Tanderup, ther som hand er dulig ther tiill, oc ther som hand och findes att vere vdulig ther tiill, tha maa och schulle Tanderup sognemendtt haffue theris frij kor att vduelie oc kalle thennom enn andenn tiill theris sogneprest, huem som thennom thøckes, som ther kand were dulig tiill ¹⁾. Datum Haffnię thend fredag nest effther wor frue dag

¹⁾ Af Blochs Fynske Geistlighed II, 328 fremgaar, at Anders Klavsen dog ikke er bleven Præst i Tanderup.

natiuitatis, wdi wor egenn neruerelse, neruerindes oss elsk^e Jahann Friis wor cantzeler, her Otthe Krumpenn wor och Danmarcks riges marsk, her Claus Bille, her Mogens Gyllenstierne, her Per Skram rither, Oluff Munck, Eyller Hardenbierig, Jørgen Lyckj, Thage Thott, Claus Vrne, Werner Pasbierig, Holgert Rosenkrans och luer Krabe, wore thro mendtt och raadtt. 1555.

62.

1557. 16de Maj. Dom i en Sag mellem Hr. Peder Høg, Sognepræst i Laastrup og Skals i Viborg Stift (formodentlig samme Mand, som forekommer i Nr. 31), og Christoffer Stygge Rosenkrands angaaende Præstegaardene i ovennævnte tidligere adskilte Sogne.

Wor skickitt fore oss paa wort rettherting oss elsk^e her Per Høg sogneprest tiill Laastrup och Skalse kiercker och hagde wtj rette steffnt oss elsk^e erliige och wellbyrdige Chrestoffer Rosenkrannds tiill Lynerupe wor mandt och thienneren och tiltallitt hanum fore then gaardt hanndt ibor, som Chrestoffer Rosenkrannds wdlagde hanum fore enn prestegaardt, ther handt wor wor embitzmandt paa wort slot Haldtt, och annamitt thenn rette prestegaardt tiill seg fore et kiøb. Thesliigestenn fore at Chrestoffer Rosenkrannds tiill thenn tiidtt och schulle haffue adskildtt Skalse prestegaardt, saa at thenn nu forringett er, hanum tiill skade, som hanndt mente mett wrett. Ther tiill suaret Chrestoffer Rosenkrannds, at thenn thiidtt handt wor wor befallingsmandtt paa Haldtt, tha studerett for^e her Per Høg her wti Kiøbinghagen och hagde enn Capelann thiill Skalse kiercke, huilckenn som sadt wti et gadehus, och wti thenn rette prestegaardt hagde hanndt enn bunde sidenndes, och same tiidtt forderett mester Jacop Skaaning, som tha wor superintendent wti Wiborig, at same Laastrupe sogenn bleff lagtt tiill thenn prest och capelann, som hagde Skalse, och tha bleff hannum wdlagdt enn gaardt tiill enn prestegaardt, som gaff sit landgille tiill kierckenn, och ther tiillforenn hagde boett prester wti same gaardt, och thenn

same for^{ne} prest boede ther och wti same gaardtt sinn liiffs tiidtt och nøgdes ther well mett, menn eptther hans dødt bleff for^{ne} her Per Høg kallitt tiill Laastrop sogenn, och haffuer nu bode Skalse och Laastrupe sognne och enn prestegaardtt tiill huer sogenn, och kanndt dog icke nøges ther mett, och then gaardt wti Laastrup, som her Peder omtaller, berette Chrestoffer Stygge¹⁾, at wij haffuer soldtt hannum thenn gaardt mett mere gods tiill Lynderupe, och mente, at hanum thenn ther fore burde angerløss at beholle, eptther wort skøde breffuis lydelse, och mente, at her Per Høg aldrig schulle beuise, at ther nogenn tiidtt hagde boett prester wti thenn gaardt etc.; tiill²⁾ Skalse prestegaardtt berette Chrestoffer Rosenkrannds, at her Per Høg har thenn quit och frij mett aldt sinn eigenndom och tillegelse, och hanndt aldrig thog ther fra annthenn ager eller eng, at lege tiill nogit annditt boll, menn berette at thet gadehus, som for^{ne} prest och capelann afffløtte, thet stede hanndt bort fore ij daller, och tenn mannds quinde, som thet haffuer, schulle ther aff weffe tiill wort och kronnens slott Haldt, och mente seg ther mett inngenn wret at haffue giordt; wiider berette och Chrestoffer Rosenkrannds, at handt icke wor logligenn steffnt eller tiltallitt for thenne sag, men handt nu [wor] steffnt her wti byenn, och wor aldrig tiill herritzting eller lanndsting aff her Per Høg tiltallitt for thenne sag, och mente at hanum eptther wor recessis lydelse ther først burde at tiltallis, mett mannge flere ordtt och talle thenum ther om emellom wore. Tha eptther tiltall, giennsuar och sagenns leglighet, och epttertj samme thrette er jordtt och eigenndom anrørenndes, wor ther suo paasagdt fore rette, att ther som her Peder Høg nogitt wiider skader paa Chrestoffer Rosenkrannds fore the for^{ne} sager, tha bør hannum først at tiltalle hannum tiill sitt herritzting och lanndsting eptther wor Recessis lydelse, oc

¹⁾ Det er den samme Mand, som ovenfor kaldes Christoffer Rosenkrands.

²⁾ D. e. med Hensyn til.

ther gaa om saa mөгitt som rett er. Datum Haffnie then Torssdag nest ephther sönndagenn Cantate, neruerendes her Mogenns Gyllennstierne, her Per Skram riidere, Byrge Trolle, Eyler Hardenberig, Jөггenn Lycke, Thage Thott, Claus Wrnne, Wernner Pasberig, Peder Oxe, Nils Lannge, Holgert Rosenkrannds, her Lage Bragde riider, Iuer Krabbe, Peder Bilde och Herloff Trolle wore thro mendt och raadt. 1557.

63.

1558. 1ste September. Dom i en Sag mellem Hr. Svend Madsen, Sognepræst i Sebber, og Hr. Anders Andersen, Abbed i Vidskil Kloster, om Præsterenten af Mukkegaard.

Vor skickit fore os paa wort rettherting her Suenndt Matsenn sogneprest tiill Sebersogenn, och klagit och berette, at wti hanns sogenn Sebersogenn liiger jenn gaardt kallis Muckegordt, och then bunde, ther wti gaardenn boer, gjør hanndt saa well thienniste som annder hanns sognemenndt, och same bunde thienner tiill Widskildt closter och giiffuer sit lanndgille och kornn thiendt tiill Widskildt closter, och giiffuer hannum icke wdenn aleniste sit quegtindt, met hues andenn smaa redsell hanndt er hannum som sinn sogneprest pligtige; och mennte for^{ne} her Suendt Matsenn ther fore, at then bunde, som bor wtj for^{ne} Muckegaardtt, saa well som anndere sognemenndt wor pligtige at giiffue hannum sitt kornn thiennndt, och icke giiffue thet tiill Widskildt closter. Ther tiill suarett os elsk^e her Anders Anndersenn abit wtj Widskildt closter, at same gaardt liiger tiill closteret och haffuer aff arilds tiidtt giiffuitt en lest kornn tiill closterett bode fore landgille och kornn tiendt tilhobe, och haffuer weret och er endt nu enn obenn kielder tiill closterett, och haffuer hagdt befalling at see tiill skoffuenn, och ther som same gaardtt nu skulle paa-leges wiider beskatning tiill prestenn, wor thet bode closterett och bundenn tiill besueringe och skade. Wiider berette och for^{ne} abit Anders, at ther liiger jet aff closters

sogner saa ner same Muckegaardtt som for^{ne} Seber sogenn, och ther som her Suennndt icke wiill lade seg nøge mett thenn thiendtt och rente, same Muckegaardt giiffuer tiill Seber sogenn, tha wille handt legge Muckegaardt till closters sogenn, tha skulle then prest, som closters sogenn haffuer, gierne lade seg nøge mett thenn quegtindtt och rennte, som aff arilds tiidtt er gangit aff same Muckegaardtt och tiill Seber sogenn, mett flere ordt och talle thennum ther om emellom wore. Tha eptther tiltall, giennusuar och sagens leglighet bleff ther suo paasagdt, att for^{ne} Muckegaardtt skall bliffue och liige tiill Sebersogenn, som thet aff arilds tiidtt ligett haffuer, och bundenn ther wtj bor skall aarligenn giiffue slig quegtienndt och andenn redsell tiill prestenn aff Seber sogenn, som handt her till giortt haffuer, och inthett mere, och hues kornntienndt hanndt aff Muckegaardtt haffuer aarligenn giiffuit tiill Widskildt closter, skall handtt aarligenn giffue tiill Widskildt closter eptther thenne dag. Dattum Aalborg thenn torsdag som sancti Egidii abatis dag paafaldt, neruerennendes Erik Krabbe, Jørgen Lycke, Iuer Krabbe och Peder Bille wore tro menndt och raadt. 1558.

64.

1558. 2den September. Dom i en Sag mellem Hr. Bertel Pedersen, forhen Præst i Agger Sogn i Thy, og Knud Gyldenstjerne, hvilken sidste af Præsten beskyldtes for paa forskjellige Maader at have mishandlet ham og berøvet ham Embedet. Gyldenstjerne frifandtes for Præstens Beskyldninger.

Vor skickitt fore os paa wortt rettherting her Bertell Pedersenn, som haffuer werett sogneprest tiill Wester Ager sogn wtj Thye, och klagitt offuer os elsk^e erlliige och welbyrdiige Knudt Gyllennstjernn, wor mandt thiennere och embitzmandt paa wortt slot Ørum, fore at handt skulle haffue thagitt hanns sogen fran hannum och wduist sinne bynder och thiennere tiill hans gaardt, och ther laditt thennum huge, slaa och lemleste hannum, som hanndt mennte mett wrett, saa at hanndt nu ther offuer er skyldt

fra sogenn, gaardt, hus, hiem, gods och bieringe, och nødes saa gott som at thiige mett høstrue och børnn, och mennte, at Knudt Gyllenstiernn therfore wor pligtiige at stannde hannum tiill rette. Ther tiill suarett Knudt Gyllenstiernn, at handt aldriig skyldde hannum wedt sit sogenn, icke heller wedt sinn prestegaardtt, och aldriig hanndt lodt sinne thiennere nogenn thiidtt anthenn huge, slaa eller wførme for^{ne} her Bertell liidett eller mөгitt, eller wforrettett hannum wti noget maade, och at her Bertell thet aldriig skulle beuisse antenn mett breff, siigell eller nogen leffuinn-des røst, och berette Knudtt Gyllenstiernn, at her Bertell, lannг thiidtt fore enndt hanndt nogenn thiidtt fick Westeruiг closter aff os i forlennige, tha forliigtis for^{ne} her Bertell ilde mett sit sognnefolck, och hadde forpligtett seg mett sit breff och sigell at røme aff sognit fraa thennum, thesliigeste hadde och mester Lauretzs Nielsenn fordm superintendent her uti Aalboriig stiigt forboden hannum sitt prestembede fore bordage, clammer och thrette, handt wor wti, føre enndt Knudtt Gyllenstiernn nogen thiidtt fick Westeruiг closter aff os wti forlening, och then skade och lemlestelse, her Bertell haffuer, gjorde en bunde hannum, huilckenn her Bertell sielff førde seg i thrette mett, och løb eptther bundenn och kaste tiill hannum, før enndt bunnenn gjorde hanum thenn skade, hanndt fick mett thenn same øxe, handt kaste eptther bundenn mett, huilckitt wor Knudtt Gyllenstiernn aldelis wuitherliigt och fremitt tiill, ther thet skede. Och ther paa fyrst wti rette lagde Knudt Gyllenstiernn thuennde sennde breffue, som mester Lauretz Nielssen fordm superintendent her wtj Windelbo stiigt wnder dattum mdlvii hadde tilschreffuit her Rasmus Oluffsenn herritzprouste i Hassingherritt, eblannt anddere artickell lydenndes, at rygte och thiiding gick wti Aalborig, at for^{ne} her Bertell och enn andenn prest wtj Thyе wti Westeruiг borgestue, som then wor fuldtt mett ho[ff]mendtt och byinder, hadde wti thieris druckenskaff och fuldskaff giiffuit thennum wti enn wnøttige disputatz,

och siidenn komenn samenn wti enn slem haardrett och slett mett huer anndenn, huor fore mester Lauritz paa sit embitz wegnne befallitt for^{ne} herritzprouste at steffne thenn sag fore seg wti herritzpresternnis neruerelse, och ther som saa fanndis wti sanndhet, som røgte aff giick, at proustenn tha skulle formenne thennum bode thieris embede fore, at the inngenn kiercke thienniste skulle giøre, føre thenn sag kom inndtt for stigenns regenntere och hannum etc. Item ett besiiglett breff, fiire sogneprester wti Thye hagde wdgiiffuitt anno mdlvii, lydenndes at for^{ne} her Bertell i aaer i thieris conuents forsambling hagde giiffuit mannge wnøttige ordtt fraa seg, fyrst offuer borde i menighedenn, siiden wti gaardenn, wti saa maade at for^{ne} her Rasmus hagde dreffuitt hannum aff sinn kiercke, røffuede hanum sinn predicke stoll fra, och at handt hagde falskeliige skreffuitt om hanum tiill Aalboriig, mett annditt saadant mere, same breff ytthermere inndholler och wduiser etc. Ther nest irette lagde Knudtt Gyllenstiernn enn stockeneffn aff Westeruiig bercketing, xxiii menndt wdgiiffuit hagde wnnder dattum mdlviii, lydenndes at her Bertell Persenn, som wor sogneprest tiill Agers kiercke, enn stackett thiidtt forledenn hagde bepligtett seg fra Ager sogenn mett breff och siigell, føre thenn gode manndt Knudt Gyllennstiernn nogen thiidtt flick Westeruiig wti befalinng, och icke for^{ne} Knudt Gyllenstiernn hagde skyldtt ther wti eller aarsage ther tiill wti noger maade, at her Bertell bleff affskildtt mett Ager sogenn, och wor her Bertell tiill wedermaals thing tiill same witne etc., och mennte Knudt Gyllennstiernn, at for^{ne} her Bertell gjorde hannum obenbarliig wrett wti thet, at handt saa wreteligenn klagitt paa hannum fore the sager hanndt aldrig hagde forskyltt aff hannum och her Bertell aldriig kunde hanum offuer beuise, mett flere ordt och talle thennum ther om emellom wore. Tha epther tiltall, giensuar, breff, beuisning, som her fore os wti rette lagdes, och sagens legliighet, wor ther suo paasægdtt fore rette, at for^{ne} Knudt Gyllennstiernn inngenn wrett haffuer

giortt for^{ne} her Bertell wti the for^{ne} sager, hanndt klagede, och Knudt Gyllenstiernn fore alt ytthermere tiltalle aff for^{ne} her Bertell quitt at vere. Dattum Aalboriig thenn fredag nest eptther sⁱ Egidij dag, neruerennendes Erick Krabbe, Jørgenn Lycke, Holgertt Rosennkrannds, Iuer Krabbe och Peder Bille, wore tro menndt och raadtt. 1558.

65.

1558. 19de September. Den afsatte Præst i Rorstrup i Viborg Stift, Jens Christensen, klagede over Forurettelser, som Ridder Hr. Christiern Friis til Ovegaard skulde have tilføjet ham; men da Præsten tidligere var overbevist om forskellige Misgjerninger og var dømt fredløs paa Viborg Landsting, kjendtes for Ret, at Hr. Chr. Friis skulde lade ham føre til hans Herredsting og der lade ham vedfares for sine Gjerninger, hvad Ret var efter Loven.

Vor skickit fore os paa wortt rettherting her Jenns Chrestennsenn, som wor prest och bode wti Rorstrup, och hagde wti rette steffntt os elsk^e her Chrestenn Friis tiill Ouegaardtt rider, wor manndtt och thiennere, fore at her Chrestenn Friis skulle haffue tagit hans gods och biering fra hanum, føre enndt thet bleff hanum fra dømppt, och fore enn dom, her Chrestenn Friis hagde thagitt paa hanum wti Wiiboriig capitell, och klagitt for^{ne} Jenns Chrestennsenn, att her Chrestenn Friis gjorde hannum obennbarlige wrett, och kunde Jenns Chrestennsenn dog thet icke anderledis nøgagtige beuise, enndt hanndt saa sagde. Ther tiill suarett os elsk^e Otte Bragde wor manndt thiennere och embitzmanndt paa Aalboriighus, mett fuldtmagtt paa for^{ne} her Chrestenn Friises wegne, att her Chrestenn Friis inngenn wrett hagde giortt for^{ne} Jenns Chrestennsenn wti nogenn maade, menn berette, at emedenns Jenns Chrestennsenn wor prest och bode wti Rorstrup, tha belaa hanndt hanns eigenn systerdatther och bødt enn andenn karll aff sine pennige, fore handt skulle kienndes same gierning, och bleff ther fore aff superintendentenn och capitell wti Wiborig inndsteffnitt och tilfundenn inndenn palme løgerdag ther nest eptther att giiffue sinn log ther

fore, huilckenn log hanndt icke gaff tiill rette thiide, som hanndt wor tildømppt, menn gaff thenn siidenn wfundenn och wfest, och same hanns log ther fore er feldtt tiill Wiiborig lanndsting. Thesligeste er handt och fore thenn sag aff superintendentenn och Wiiborig capitell dømptt fra sit prestembede, fore handt same log icke fuldreffuitt haffuer, som handt wor tilfundenn. Wiider berette och Otte Bragde, at for^{ne} Jenns Christennsenn ther eptther paa thet ny igienn haffuer belegitt enn anndenn fattiige dannemannds datther, och thenn same fatige manndt, som dattheren tilhørde, er komenn tiil Hinndstedt herritzting och tiltallitt for^{ne} Jenns Chrestennsenn, och for^{ne} Jenns Chrestennsenn ther haffuer slagit thenn fattige manndtt offuer hanndenn mett ett suerdtt, och giortt ther tingfredtt, och hanum er tingfredtt offuer sorenn, och hanndt icke haffuer bøtt ther fore inndenn sex wger, som logenn siiger och ko^e ma^{es} recesses wduiser, och er therfore dømptt tiill Wiiborig lanndsting at fare som andere fredløse mendtt, som Otte Bragde her straxt beuiste mett klare dome aff Wiiborig capitell och af Wiborig lanndsting, thesliigeste och met mannge och adskelliige opnne besiiglede tings wittner, Otte Bragde her wti rette lagde, och mente Otte Bragde therfore, at her Chrestenn Friis inngenn wrett hagde giort for^{ne} Jenns Chrestennsenn, eptther som hand hagde klagitt paa hanum. Thesliigeste satte och for^{ne} Otte Bragde wti alle rette, at eptthertj for^{ne} Jenns Chrestennsenn fore slig sinne gierninger er dømptt fra sitt preste embede, och staar her nu som en anden legmandtt fredløs fore sinne gierninger, om for^{ne} Jenns Chrestennsenn icke er plictiige at stannde tiill rette eptther logenn och wor recessiis lydelse, mett flere ordt och talle thennum ther om emellom wore. Tha eptther tiltall, giensuar och sagenns legliighet, och epttherti her fore os beuist wor, at for^{ne} Jenns Chrestensenn skulle haffue bøditt enn anndenn karll peninge, fore handt skulle kiennedes athaffue beleigett hanns systerdatter, thesliigeste hanns log, hanndt fore thenn sag

giiffuitt haffuer, er feldtt, sameledis epttherti hannum er tingfredt offer suorenn, och handtt icke haffuer bøtt inndenn sex wger, som logenn siiger, menn er dømptt paa Wiiboriig landsting at fare som anndre fredløse mendt, tha bør her Chrestenn Friis at lade føre for^{ne} Jenns Chrestennsenn tiill sitt herritzting, och ther lade hanum wederfares fore siine gierninger, hues rett er eptther logenn och wor recessis lydelse. Dattum Randers thenn manndag nest eptther Stⁱ Lambertⁱ dag, neruerendes her Otte Krumpenn riider, Danmarckes riiges marsk, Erick Krabbe, Jørgenn Lycke, luer Krabbe och Peder Bille, wore tro mendt och raadt. 1558.

Anm. til Nr. 13.

Om den i 5te Bind S. 503 nævnte Hr. Werner Grotte kan meddeles, at i Kallske Saml. 483. 4 findes en nyere og lidet nøjagtig Afskrift af et Brev, hvorved Werner Albretsen kaldet Grotthe, perpetuus Vicarius til S. Martini Alter i Vor Frue Kirke i Odense og Sognepræst til Holte Sogn i Neines (Nedenæs) Len i Norge, tilskjøder Hans Bentsen, Borger i Odense, en ham tilhørende Ejendom i Odense uden Piente Port ved S. Jørgen liggende. I Afskriften findes Aarstallet 1570, som dog neppe er rigtigt. Hr. Werner Albretsen Grotte omtales ikke af Faye i hans Fortegnelse over sine Formænd (Bidrag til Holts Præsters og Præstegjelds Historie ved Andr. Faye, Sognepræst i Holt. Arendal 1859), hvad dog naturligvis kun viser, at Faye ikke har kjendt ham. Rimeligvis var Hr. Werner Grotte en Slægtning af Biskop Frants Berg i Oslo (jvfr. Ny kirkehist. Saml. III, 508).
